

RISØR KOMMUNE

Handlingsprogram og økonomiplan
2023-26
med budsjett
2023

Innholdsfortegnelse

1	Vedtak	4
2	Innledning.....	10
2.1	Kommunedirektørens innledning.....	10
2.2	Sammendrag av Kommunedirektørens forslag	12
2.2.1	Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon	12
2.2.2	Forslag til drifts- og investeringsrammer for perioden.....	12
3	Grunnlag Handlingsprogram og økonomiplan	16
3.1	Styringssystem	16
3.1.1	Kommuneplanlegging i lovverket	16
3.1.2	Kommuneplan.....	17
3.1.3	Handlingsprogram og økonomiplan	17
3.1.4	Årsbudsjett og årsplaner	18
3.1.5	Statlige og regionale planer	18
3.2	Økonomisk utvikling i perioden.....	18
3.2.1	Befolkningsutviklingen/demografiutviklingen fremover	20
3.2.2	Statlige finansierungsordninger	22
3.2.3	Lønns- og prisvekst (Deflator)	25
3.2.4	Inntektssystemet.....	26
3.2.5	Eiendomsskatt	28
3.2.6	Finansområdene - renter og avdrag	29
3.2.7	Kommunal økonomisk bærekraft (KØB).....	32
3.3	Sektorutviklingen fremover.....	33
3.3.1	Rådmann og Stab.....	34
3.3.2	Sektor for Samfunnsutvikling	36
3.3.3	Sektor for Helse og omsorg	41
3.3.4	Sektor for Oppvekst	45
4	Økonomiplan 2023-2026	50
4.1	Investeringsplan 2023-2026.....	50
4.1.1	Investeringsplan for perioden	50
4.1.2	Vurdering av kommunens investeringsaktivitet i perioden	54
4.2	Driftsrammer 2023-2026	57
4.2.1	Økonomi fellesområdene	57
4.2.2	Økonomisk effekt av tiltak i handlingsprogrammet	63

4.2.3	Fordeling av driftsrammer til sektorene	65
4.3	Oppsummering handlingsprogram og økonomiplan 2023-2026	67
5	Budsjett 2023.....	71
5.1	Innledning	71
5.2	Bemanning/arbeidsgiverpolitikk.....	75
5.3	Felles inntekter og utgifter	77
5.3.1	Skatt og rammetilskudd.....	79
5.3.2	Pensjonskostnader	80
5.3.3	Finansområdet.....	81
5.3.4	Statlige finansieringsordninger	84
5.3.5	Avsetninger lønn og pensjon.....	85
5.4	Sektorrammer 2023	86
5.4.1	Rådmann og stab.....	89
5.4.2	Sektor for Samfunnsutvikling	92
5.4.3	Sektor for Helse og omsorg	96
5.4.4	Sektor for Oppvekst	100
5.5	Investeringsbudsjett 2023	105
6	Klimabudsjett 2023-26	107
6.1	Innledning/sammendrag.....	107
6.2	Klimamål for kommunen	107
6.3	Status klimagassutslipp.....	110
6.4	Prioriteringer i planperioden	111
6.5	Klimatiltak	111
7	Handlingsprogram 2023-2026 - Tiltaksplan med vedlegg	117
7.1	Vedlegg 1 Tiltaksplan Drift og Investering 2023-26	117
7.2	Vedlegg 2 Handlingsplan biler og utstyr Eiendom og tekniske tjenester 2023-26	121
7.3	Vedlegg 3 Hovedplan Vann og Avløp 2023-26.....	122
7.4	Vedlegg 4 Handlingsplan oppgradering kommunale veier 2023-26.....	123
7.5	Vedlegg 5 Handlingsplan standardheving kommunale bygg 2023-26	124
7.6	Vedlegg 6 Handlingsplan for friluftsområder 2023-26.....	127
7.7	Vedlegg 7 Handlingsplan for kaier og havn 2023-26	130
7.8	Vedlegg 8 Handlingsplan for nærmiljø- og trafiksikkerhetstiltak 2023-26	131

1 Vedtak

Med hjemmel i kommunelovens §§ 14-2 til 14-5 og plan og bygningslovens §§ 11-1 til 11-4 vedtas handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26 med budsjett for 2023

1	Avgifter og betalingssatser
a.	Eiendomsskatt - I medhold av eigeskattelovas (esktl) §§ 2 og 3 skrives eiendomsskatten for 2023 ut på «faste eigedomar i heile kommunen, unnateke næringseigedom, kraftanlegg, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfatta av særskattereglane for petroleum» (utskrivningsalternativ esktl § 3 g) - Generell skattesats settes til 4 promille (esktl § 13) - For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet (esktl §8 C-1). For øvrige skattepliktige eiendommer benyttes gjeldende kommunale takster (esktl § 8 A-2 og A-3) - Gjeldende kommunalt fastsatte eiendomsskattetakster kontorjusteres med 10% fra 2022 til 2023. (esktl§8 A-4) - Eiendomsskatten betales i seks (6) terminer (esktl § 25) - Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter «Vedtekter for skattetakster over faste eiendommer» og «Retningslinjer for innføring av eiendomsskatt i Risør» revideres innen utskrivning av eiendomsskatt for 2024.
b.	Kommunale avgifter Kommunale avgiftssatser for selvkostområder vedtas med virkning fra 01.01.2023 Vann og Avløp Husholdninger: - Abonnementsavgift pr år, vann kr.1.500 (uendret) - Abonnementsavgift pr år, avløp kr.2.090 (tidligere kr.1.900) Næring: - Abonnementsavgift pr år, vann kr.1.500 (uendret) - Abonnementsavgift pr år, avløp kr.2.090 (tidligere kr.1.900) Forbruksgebyr: - Vann pr m3 kr.7,35 (uendret) - Avløp pr m3 kr.15,00 (tidligere kr.13,54) Engangsgebyr (tilkobling): - Vann kr.7.350 (uendret) - Avløp kr.7.350 (uendret) Leie av vannmåler: Vannmålerleie pr år kr.300 (uendret) Kontrollgebyr for manglende avlesning av vannmåler settes til kr.500 (uendret) Renovasjon (gebyrer fastsettes av RTA AS) Renovasjon – helårsabonnement normal kr.3.465 (tidligere kr.3.365) Hytterrenovasjon differensieres i kategorier ihht vedlagt brev fra RTA AS

		<table><tr><th>Kategori</th><th>Fast del</th><th>Volum del</th><th>Sum årsgebyr</th></tr><tr><td>A – Standard hytteabonnement</td><td>870</td><td>1 078</td><td>1 948</td></tr><tr><td>B – Innlandshytte</td><td>870</td><td>604</td><td>1 474</td></tr><tr><td>C – Innlandshytte LNF</td><td>870</td><td>216</td><td>1 086</td></tr><tr><td>Sorterings bu/nedgravd</td><td></td><td></td><td>400</td></tr></table>	Kategori	Fast del	Volum del	Sum årsgebyr	A – Standard hytteabonnement	870	1 078	1 948	B – Innlandshytte	870	604	1 474	C – Innlandshytte LNF	870	216	1 086	Sorterings bu/nedgravd			400
Kategori	Fast del	Volum del	Sum årsgebyr																			
A – Standard hytteabonnement	870	1 078	1 948																			
B – Innlandshytte	870	604	1 474																			
C – Innlandshytte LNF	870	216	1 086																			
Sorterings bu/nedgravd			400																			
		Slamgebyr: • Slamgebyr årsavgift helårsbolig kr.1.200 (tidligere kr.1.280) • Slamgebyr årsavgift fritidsbolig kr.600 (tidligere kr.640) • Slamgebyr årsavgift tett tank kr.2.400 (tidligere kr.2.560) • Slamgebyr ekstra tømning pr m3 kr.600 (tidligere kr.640) • Slamgebyr nødtømning pr gang kr.1.600 (uendret) • Bomtur ekstra tømning pr gang kr.600 (uendret) Feieravgift: Feieravgift pr år pr pipe kr.310 (tidligere kr.300) <i>Alle priser er oppgitt eksklusive mva.</i>																				
	c.	Pris for leie av kommunale båtplasser økes med 5%, samt engangsgebyr for venteliste kr.500 (uendret)																				
	d.	Betalingssatser pr måned i Skolefritidsordningen, SFO, økes med 3% med virkning fra 01.08.2023. • Oppholdstid full plass kr.2.678 (tidligere kr.2.600) • Oppholdstid inntil 11 timer/uke kr.1.957 (tidligere kr.1.900) • Kost kr.165 (tidligere kr.160)																				
	e.	Oppholdsbetaling i kommunale barnehager følger til enhver tid regjeringens maks-satser. Sats for 2023 er foreslått til kr.3.000 pr mnd med virkning fra 01.01.2023. Betaling for kost i kommunale barnehager holdes uendret på kr.350 pr mnd.																				
	f.	Satser for tilskudd til private barnehager settes som følger: <table><tr><th>Tilskudd til private barnehager</th><th>Kr. pr heltidsplass</th></tr><tr><td>Driftstilskudd 0-2 år</td><td>255.910,89</td></tr><tr><td>Driftstilskudd 3-6 år</td><td>123.971,13</td></tr><tr><td>Kapitaltilskudd godkjenning år tom 2014 (nasjonal sats)</td><td>11.837</td></tr><tr><td>Kapitaltilskudd godkjenning år 2015-2017 (nasjonal sats)</td><td>22.934</td></tr><tr><td>Kapitaltilskudd godkjenning år 2018-2020 (nasjonal sats)</td><td>25.956</td></tr><tr><td>Kapitaltilskudd godkjenning år 2021-> (nasjonal sats)</td><td>29.229</td></tr><tr><td>Driftstilskudd åpen barnehage (0-6 år) 6-15 timer (sone 2)</td><td>24.700</td></tr><tr><td>Driftstilskudd åpen barnehage (0-6 år) 16+ timer (sone 2)</td><td>31.700</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	Tilskudd til private barnehager	Kr. pr heltidsplass	Driftstilskudd 0-2 år	255.910,89	Driftstilskudd 3-6 år	123.971,13	Kapitaltilskudd godkjenning år tom 2014 (nasjonal sats)	11.837	Kapitaltilskudd godkjenning år 2015-2017 (nasjonal sats)	22.934	Kapitaltilskudd godkjenning år 2018-2020 (nasjonal sats)	25.956	Kapitaltilskudd godkjenning år 2021-> (nasjonal sats)	29.229	Driftstilskudd åpen barnehage (0-6 år) 6-15 timer (sone 2)	24.700	Driftstilskudd åpen barnehage (0-6 år) 16+ timer (sone 2)	31.700		
Tilskudd til private barnehager	Kr. pr heltidsplass																					
Driftstilskudd 0-2 år	255.910,89																					
Driftstilskudd 3-6 år	123.971,13																					
Kapitaltilskudd godkjenning år tom 2014 (nasjonal sats)	11.837																					
Kapitaltilskudd godkjenning år 2015-2017 (nasjonal sats)	22.934																					
Kapitaltilskudd godkjenning år 2018-2020 (nasjonal sats)	25.956																					
Kapitaltilskudd godkjenning år 2021-> (nasjonal sats)	29.229																					
Driftstilskudd åpen barnehage (0-6 år) 6-15 timer (sone 2)	24.700																					
Driftstilskudd åpen barnehage (0-6 år) 16+ timer (sone 2)	31.700																					
	g.	Øvrige kommunale gebyrer omtalt i gjeldende gebyrregulativ økes generelt med 3%. De nye betalingssatsene gjøres gjeldende fra 01.01.2023 – gitt at de enkelte gebyrregulativ ikke sier noe annet.																				
2	Det fastsettes følgende netto driftsrammer for Handlingsprogram og økonomiplan 2023-26, hvor første året i økonomiplanen fastsettes som budsjett for 2023.																					

	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Bevilgningsoversikt drift B				
Sektor kommunedirektør og stab				
Netto driftsrammer	34 275 000	34 575 000	34 675 000	34 675 000
Sektor samfunnsutvikling				
Netto driftsrammer	98 174 000	89 254 000	88 304 000	88 304 000
Sektor helse og omsorg				
Netto driftsrammer	235 282 000	235 282 000	235 282 000	235 282 000
Sektor Oppvekst				
Netto driftsrammer	136 508 000	129 608 000	124 608 000	124 608 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning				
Netto driftsrammer	15 870 000	13 120 000	14 370 000	14 120 000
Sum driftsrammer sektorene totalt	520 109 000	501 839 000	497 239 000	496 989 000

3 Kommunestyret vedtar investeringsplan 2023-26 med brutto investeringsrammer som vist i saksforarbeidet, og tilhørende finansieringsplan som følger.

Bevilgningsoversikt investering A	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Investeringer i varige driftsmidler	37 475 000	46 750 000	22 520 000	270 950 000
Tilskudd til andres investeringer	0	0	3 000 000	800 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	39 475 000	48 750 000	27 520 000	273 750 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 660 000	-6 390 000	-2 864 000	-52 270 000
Tilskudd fra andre	-1 520 000	0	0	-16 000 000
Salg av varige driftsmidler	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Bruk av lån	-30 295 000	-39 360 000	-21 656 000	-202 480 000
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-37 475 000	-46 750 000	-25 520 000	-271 750 000
Videreutlån	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Bruk av lån til videreutlån	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000

Finansiering av investeringsplan	Totalt	2 023	2 024	2 025	2 026
Sum investeringskostnad brutto	469 495	59 475	68 750	47 520	293 750
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-66 184	-4 660	-6 390	-2 864	-52 270
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-29 520	-4 520	-3 000	-3 000	-19 000
Sum finansierings låneopptak	-373 791	-50 295	-59 360	-41 656	-222 480
Herav innenfor Selvkostområdet/Husbanken	114 280	24 120	32 760	29 000	28 400
Sum Lånebehov Ekskl.VAR og Husbank	-259 511	-26 175	-26 600	-12 656	-194 080

(beløp i hele 1000)

Lånefinansiering tas opp ihht vedtatt finansreglement med nedbetalingstid på 30 år på lån til investeringer, og 25 år på lån til videre utlån.

4	Fremlagt forslag til handlingsprogram og økonomiplan 2023-26 med budsjett 2023 for Risør kommune vedtas med de investeringer og netto driftsrammer som fremkommer i saks-forarbeidet.

Bemanning hjemmetjeneste helse og omsorg

Det avsettes kr. 2 mill. i 2023 og kommende år i planperioden.

Til blant annet styrking av kreftkoordinator, demens og psykisk helse.

Inndekning: Disposisjonsfond

Risør kommune setter årlig av kr. 500.000 for å støtte frivilligheten i lag, foreninger og møteplasser i hele kommunen for barn og unge. Beløpet disponeres av Kulturutvalget etter søknad.

Inndekning disposisjonsfond år 2023-2026).

Ikke ta hjem Røysland-elevene

700 000 kr i utgift i 2023. Ved eventuell overflytting til Tvedestrand forutsetter vi at Tvedestrand dekker utgiftene i 2024.

Inndekning: Disposisjonsfond

MF Øisang

Ekstra tilskudd på kr. 100 000. Total støtte på 600 000 kr i 2023

Viktig å opprettholde og sikre drift. Verdifullt transportmiddel for skoleelever og andre innbyggere hele året.

En kulturinstitusjon vi må bevare, som bygger opp rundt Risørs attraktivitet, turisme og trehusbyen Risør.

Inndekning: Disposisjonsfond. Må se på langsiktige løsninger på evt. økt tilskudd resten av perioden.

Frelsesarmeen

Støtte 50 000 kr pr år

Inndekning: Disposisjonsfond

Renere by

Fortsatt 200 000 kr avfallshåndtering og «stell» av Risør sentrum, særlig i sommersesongen. Viktig i jubileumsåret 2023.

Inndekning: Disposisjonsfond

Prosjekt: Videregående/ungdomsskole (Tekstforslag)

Det arbeides videre, sammen med Agder fylkeskommune, for å utrede mulighetene av en felles videregående og ungdomsskole.

Det er viktig å styrke, utvikle og synliggjøre Risør videregående skole, og dette kan ses i sammenheng med behovet for oppgradering av Risør ungdomsskole. Kommunestyret ber Kommunedirektøren, i samarbeid med Agder fylkeskommune, utrede muligheten for en 8-13 skole i Risør. Utredningen bør også inkludere muligheten for å samlokalisere Risør ungdomsskole og Risør videregående skole uten nødvendigvis å ha 8-13 skole, men at ledig lokaler ved RVGS utnyttes til ungdomsskole fremfor eventuelt å bygge ny.

Endring av gebyr for reguleringsplaner

Det forventes at det blir en årlig positiv budsjettmessig konsekvens av vedtaket om differensiert gebyr for reguleringsplaner.

Forslag til vedtak:

Årlig forventet inntekt på 100.000 overføres disposisjonsfondet.

2023: +100.000

2024: +100.000

2025: +100.000

2026: +100.000

Arbeid med barn og unge

En ny 50%-stilling øremerkes til arbeid med å øke fritidstilbudet i tillegg til de organiserte aktivitetene for barn og unge.

Budsjettmessige konsekvenser som avregnes mot disposisjonsfondet:

2023: -500.000

2024: -500.000

2025: -500.000

2026: -500.000

Lese- og skriveopplæring i Risørskolen

Kommunestyret setter av kr. 200.000 i 2023 til prosjekt for øket innsats knyttet til grunnleggende lese- og skriveopplæring på trinn 1-4 i Risørskolen.

Inndekning fra Disposisjonsfondet.

Kommunale bygg

De tiltak som kommunedirektøren har beskrevet og gitt «Prioritet 1» i vedlegg 5 bør gjennomføres under 2023. Dog bør tiltaket om solavskjerming i Kirkegata 1 utestå inntil plan om eventuelle salg foreligger.

Budsjettmessige konsekvenser som avregnes mot fond (disp.fond/investeringsfond):

2023: -5.520.000

Aktiv bo og boligpolitikk

Tekstforslag

Risør kommune utarbeider planer for en aktiv bo og boligpolitikk. Saken sendes tilbake til politisk behandling i løpet av første halvår 2023. Eventuelle utredningskostnader dekkes fra fond.

Aktiv bo og boligpolitikk

Tekstforslag

Risør kommune utarbeider planer for en aktiv bo og boligpolitikk. Saken sendes tilbake til politisk behandling i løpet av første halvår 2023. Eventuelle utredningskostnader dekkes fra fond.

Næringsutvikling- og arealer

Tekstforslag

Risør Kommunestyret ber kommunedirektøren komme tilbake innen utgangen av 1. halvår 2023, med en plan for utvikling av eksisterende og nye næringsarealer i kommunen.

Risør som destinasjon

Tekstforslag

Kommunestyret igangsetter et arbeid – «Risør som Destinasjon» - med målsetning om å beskrive og planlegge hvordan vi kan utvikle og profilere Risør som besøkskommune i tillegg til å være en god bostedskommune. Kommunedirektøren kommer tilbake til kommunestyret i løpet av mai 2023 med forslag til mandat, organisering og evt. kostnader til innleie av ekstern hjelp for å gjennomføre prosjektet. Arbeidet knyttes opp mot samfunnsdelen i Kommuneplanen.

Beregningsgrunnlag for sosialhjelp

Risør kommunestyre vil understreke at: "Risør kommune ikke avkorter fremtidige utbetalinger til sosialhjelp til husstander som mottar ekstraordinære engangsutbetalinger vedtatt av Regjering eller Storting»

Finansiering: Belaster ikke driftsbudsjettet.

Bolig og næring

kommunestyret ber kommunedirektøren utrede mulighetene for å utvikle boligfelter på strekningen Bossvik-Akland for bl.a. å tiltrekke oss barnefamilier spesielt hvor jobbmarkedet ligger utenfor kommunen (pendling), men også andre i etableringsfase som trenger bolig. Det må legges til rette for en miks av eneboliger og utleieboliger.

Bolig og næring

kommunestyret ber kommunedirektøren sette fortgang i arbeidet med å utvikle nye næringsarealer på Moland og mulige andre områder nært opp til E18

Risør kommune tar initiativ for å starte opp en dialog med de øvrige kommuner i østre Agder (Risør, Tvedestrand, Gjerstad, Vegårshei og Åmli) for å belyse fordeler og ulemper av en eventuell framtidig kommunesammenslåing.

Det er et overordnet mål at driften på skolene på Hope og Sønedeled skal bestå.

2 Innledning

2.1 Kommunedirektørens innledning

Arbeidet med Handlingsprogram og økonomiplan for 2023 til 2026 har vært svært krevende. Differansen mellom enhetenes innmeldte behov og tilgjengelig økonomisk ramme har vært betydelig.

Hovedforklaringene er knyttet til følgende forhold:

1. Budsjetterte innsparingstiltak rettet mot skoleområdet er ikke effektuert. Utfordringen dras videre med i planperioden 23-26.
2. Økt behov innenfor helse- og omsorgsområdet som følge av økende antall tjenestemottakere, og flere brukere som er stadig sykere og trenger mer omfattende og kostbare tjenester.
3. Økte driftskostnader (strøm, rente, drivstoff, materiell m.m)

Som kommunedirektør i en flott kommune og i et rikt og velfungerende Norge, er jeg likevel forsiktig med å bruke for sterke ord i beskrivelsen. Det er krevende å få kommunebudsjettet i balanse, men vi leverer fortsatt gode og stabile tjenester, og våre utfordringer er for småtteri å regne sammenlignet med det store deler av resten av Europa og Verden nå står midt oppi. Nasjonale og internasjonale styringssignaler peker også klart i retning av at tiden med kontinuerlig vekst i forbruk og velstand, må utfordres, og at fokuset på klima, miljø og bærekraft må bli tilsvarende forsterket. Strammere kommuneøkonomi i årene som kommer er forventet, bla. signalisert i Regjeringens perspektivmelding. Dette må møtes med digitalisering, innovasjon og nye løsninger, som bla. inkluderer en sterkere og mer omfattende og forpliktende samhandling med frivillig sektor. Her synes jeg vi er på veldig god vei i Risør kommune.

HP/ØP 2023 - 2026 har som sitt viktigste mål å sikre fortsatt gode tjenester til innbyggerne våre. Framlegget fra kommunedirektøren kan fort karakteriseres som kjedelig og lite spenstig, alternativ ordbruk er nøkternt og forsvarlig. Vi har gjennomført betydelige investeringer de senere årene med bla. ny korttidsavdeling, nye omsorgsboliger på Tjenna og nye PU-boliger i Tyriveien. Kommunedirektørens klare anbefaling er at vi må være svært forsiktige med nye store investeringer i de kommende årene. Renta er på vei opp, og med en renteutsatt lånemasse på drøye 300 millioner, betyr 1 % renteøkning at vi får 3 millioner mindre å drive kommunen for.

I kommunedirektørens forslag er det minst 3 temaer/tiltak som ventelig vil bli sentrale i den politiske behandlingen.

1. Ny svømmehall er plassert siste år i perioden (2026). På denne måten belastes ikke kapitalkostnadene drifta vår før tidligst 2027. I ØP 22-25 ligger dette tiltaket inne i 2025. Kommunedirektøren er tydelig på at Risør kommune ikke har økonomisk bærekraft til en så stor og kostbar investering i denne perioden. Ny ungdomsskole ligger også siste år i investeringsplanen. Dette bygget er slitt og ikke i tråd med dagens krav til et moderne skolebygg, og det må erstattes. Etter kommunedirektørens vurdering bør planarbeidet som nå pågår omfatte et alternativ der disse 2 utbyggingsbehovene sees i sammenheng; en ny skole inkludert et oppgradert og renovert svømmeanlegg.
2. I kommunedirektørens framlegg er økonomiplanen i 2024 og 2025 balansert med et kutt innenfor skole-/barnehageområdet på henholdsvis 5 millioner i 2024 (halvårseffekt) og 10 millioner i 2025. Dette er nødvendig dersom vi fortsatt skal kunne levere forsvarlige tjenester på andre sentrale områder i kommunen der behovet er stadig økende. Skoleområdet er det tjenesteområdet der Risør kommune bruker, faglig sett, for mye penger pr. elev, sammenlignet med andre sammenlignbare kommuner. Det skyldes i hovedsak at vi driver

- skole på 3 steder. Begrunnelsen for å se på strukturelle endringer i Risørskolen handler mye om økonomi, men slik kommunedirektøren ser det, også om læringsmiljø og kvalitet på tjenesten. Kommunedirektøren foreslår at det nedsettes en prosjektgruppe med representanter fra administrasjon, politikk og tillitsvalgte som får i oppgave å se på mulige organisatoriske og strukturelle løsninger der de reduserte rammene med en helårseffekt på 10 millioner er innarbeidet. Dette arbeidet må starte så tidlig som mulig i 2023.
3. Kommunedirektøren foreslår at eiendomsskatten økes fra 3,5 promille til gjeldende makssats på 4,0 promille. Etter kommunedirektørens vurdering er dette et nødvendig tiltak for å få økonomiplanen i balanse.

Risør kommune hadde ved inngangen til 2022 ca. 46 millioner i fritt disposisjonsfond (dvs. hensyntatt full inndekning for det amortiserte premieavviket). Det er veldig bra, og mange kommuner er ikke like godt stilt. Hvordan status pr. 31.12.22 vil bli er p.t usikkert. Vi har brukt ca. 18,3 millioner av fondet til å dekke ekstra lønnskostnader knyttet til koronaavtalen som KS inngikk på vegne av kommunene. Om vi får, og evt. hvor mye vi får refundert av Staten, blir først klart i november/desember (nysalderingen). Budsjettet for 2023 er balansert med bruk av ca. 11 millioner av disposisjonsfondet. Bruken videreføres i hele 4 års perioden, men trappes betydelig ned. Å bruke 11 millioner av disposisjonsfondet i 2023 for å saldere budsjettet er ikke bra, men det er ingen umiddelbar krise. Det er derimot helt påkrevd at det blir jobbet med endringer i hele organisasjonen slik at en ikke blir avhengig av denne salderingen i årene som kommer. I økonomiplanen rettes det er særlig fokus mot skole/barnehage-området, men kommunedirektøren vil understreke at kravet om omstilling, innsparing og effektivisering gjelder hele organisasjonen. Noe annet er ikke forsvarlig, og sparebøssa vil snart være helt tom.

Økonomiplanen er som sagt nøktern og litt forsiktig, men innenfor enøkområdet er vi mer offensive enn noen gang. Her er det i planperioden lagt inn betydelige investeringer.

Investeringsplanen legger også opp til at vi i 2024 skal ta i bruk et nytt samlokalisert legesenter på Frydenborgsenteret. For å møte de eksisterende og framtidige utfordringene innenfor helse og omsorg, er dette et svært viktig tiltak som, etter kommunedirektørens vurdering, det haster med å få realisert.

En annen liten, men spennende sak som jeg vil løfte fram i min innledning er tiltaket med et forstudie knyttet til etableringen av Risør kunst- og kultursenter (eller et lignende navn) i nåværende Kragsgata 48 (Det gule huset) og Risørhuset. Her ligger det, etter kommunedirektørens vurdering, noen muligheter for Risør kommune til å ta nye steg for å befeste og videreutvikle sin posisjon som kunst- og kulturkommunen på Sørlandet. Når det nye legesenteret står klart på Frydenborg, flytter legene ut fra Kragsgata 48. Da er det nærliggende å tenke at Kulturskolen flytter fra Linken og inn i Kragsgata 48. Dette kan være første steget i utviklingen av det nye senteret.

Vi klarer oss bra i Risør kommune. Kommunebarometeret plasserer oss i 2022 for 3. år på rad blant de 50 beste i landet, og på 4. plass blant alle kommunene på Agder. Dette skyldes flinke og dedikerte folk over hele linja; ansatte, tillitsvalgte og ledere. Kommunebarometeret er ingen fasit, og det er vanskelig å sammenligne kommuner. Barometeret bygger likevel på et solid grunnlag, så vi kan med en viss troverdighet hevde at vi er ganske gode. Vi klarer oss bra sammenlignet med mange andre, men det er mange områder vi må og skal bli bedre på, og det har Risør kommune gode forutsetninger for å klare.

Risør 24.10.22

Trond Aslaksen -Kommunedirektør

2.2 Sammendrag av Kommunedirektørens forslag

2.2.1 Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon

I kommunedirektørens fremlagte handlingsprogram og økonomiplan har kommunedirektøren gjort prioriteringer når det gjelder endringer, tiltak mm. i forhold til graden av nødvendighet. En samlet oversikt over disse finnes i vedlegg 1, og videre i vedlegg 2-8 hvor flere av tiltakene i vedlegg 1 er ytterligere spesifisert.

Det er i liten grad foreslått utredninger i kommunedirektørens forslag. Dette har sammenheng med målet om å redusere investeringsaktiviteten i de kommende 10 årene. Fremlagt plan viser de tiltak som er ansett som mest nødvendig for å sikre gode tjenester fremover. Kommunen har en viktig rolle som pådriver på mange ulike områder, både administrativt og politisk. Kommunedirektøren har valgt å ikke liste opp disse områdene som egne tiltak i handlings-programmet.

Fremlagt handlingsprogram og økonomiplan inneholder også oppfølgingen av kommunens første klimabudsjett som ble fremlagt i fjor med en oppstart på et arbeid som vil være av stor betydning i tiden som kommer og forhåpentligvis bli et nyttig styringsverktøy for både administrasjon og politikere. Dersom Risør kommune skal klare å nå de vedtatte klimamålene frem mot 2030 vil Risør kommune som organisasjon ha en spesielt viktig rolle som pådriver for arbeidet internt i egen organisasjon, og rettet eksternt mot næringsdrivende og kommunens innbyggere.

2.2.2 Forslag til drifts- og investeringsrammer for perioden

1. Det foreslås følgende rammer for kommunens investeringsaktiviteter i økonomiplanen 2023-26.

Finansiering av investeringsplan	Totalt	2 023	2 024	2 025	2 026
Sum investeringskostnad brutto	469 495	59 475	68 750	47 520	293 750
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-66 184	-4 660	-6 390	-2 864	-52 270
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-29 520	-4 520	-3 000	-3 000	-19 000
Sum finansierings låneopptak	-373 791	-50 295	-59 360	-41 656	-222 480
Herav innenfor Selvkostområdet/Husbanken	114 280	24 120	32 760	29 000	28 400
Sum Lånebehov Ekskl.VAR og Husbank	-259 511	-26 175	-26 600	-12 656	-194 080

Rammene tar utgangspunkt i investeringsplan for 2023-26 med følgende prosjektoversikt.

Investeringsplan 2023-26	2 023	2 024	2 025	2 026
	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto
Biler og utstyr ihht vedlegg 2	2 500	1 200	5 000	0
Hovedplan vann og avløp ihht vedlegg 3	3 120	12 280	7 000	8 400
Oppgradering kommunale veier ihht vedlegg 4	0	0	4 000	2 000
Standardheving kommunale bygg ihht vedlegg 5	3 000	3 000	3 000	3 000
Energitiltak kommunale bygg ihht vedlegg 5	9 550	2 200	0	1 200
Friluftsområder ihht vedlegg 6	2 470	1 220	1 250	4 500
Kommunale kaier og havn ihht vedlegg 7	300	1 200	1 200	1 200
Nærmiljø-, trafiksikkerhet(T) Ihht vedlegg 8	900	0	0	0
Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	0	0	0	150 000
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	2 000	2 000	2 000	2 000
Startlånsordningen Husbanken	20 000	20 000	20 000	20 000
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	500	500	500
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	150	150	150	150
Minnelund Søndeled	0	0	420	0
Ny interkommunal legevakt inkl.KØH i Arendal	9 585	0	0	0
Samordnet legesenter - Frydenborg	1 000	25 000	0	0
Nye prosjektorer Risør kino	1 200	0	0	0
Oppgraderinger kjøkken Nr.14 Psykisk Helse	400	0	0	0
Oppgraderinger kjøkken og møbler Frydenborgsenteret	450	0	0	0
Oppgradering Ungdomsskolen/Ny 1-10 skole Risør	0	0	0	100 000
Muslimsk gravplass Risør kirkegård	2 350	0	0	0
Frydendal kirke - Tilskudd rehab.kirkespir	0	0	3 000	0
Frydendal kirke - maling innvendig	0	0	0	800
Sum investeringer og finansiering	59 475	68 750	47 520	293 750

2. Det foreslås følgende netto driftsrammer for kommunens sektorer i økonomiplanen 2023-26.

Bevilgningsoversikt drift B	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Sektor kommunedirektør og stab				
Netto driftsrammer	34 225 000	34 525 000	34 625 000	34 625 000
Sektor samfunnsutvikling				
Netto driftsrammer	91 454 000	88 354 000	87 404 000	87 404 000
Sektor helse og omsorg				
Netto driftsrammer	233 282 000	233 282 000	233 282 000	233 282 000
Sektor Oppvekst				
Netto driftsrammer	135 608 000	129 608 000	124 608 000	124 608 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning				
Netto driftsrammer	15 870 000	13 120 000	14 370 000	14 120 000
Sum driftsrammer sektorene totalt	510 439 000	498 889 000	494 289 000	494 039 000

3. Det foreslås følgende investeringsbudsjett for 2023 med tilhørende finansieringsplan.

Bevilgningsoversikt investering A	Budsjett 2023
Investeringer i varige driftsmidler	37 475 000
Tilskudd til andres investeringer	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 000 000
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	39 475 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 660 000
Tilskudd fra andre	-1 520 000
Salg av varige driftsmidler	-1 000 000
Bruk av lån	-30 295 000
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-37 475 000
Videreutlån	20 000 000
Bruk av lån til videreutlån	-20 000 000
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-2 000 000
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-2 000 000

Investeringsutgiftene spesifiseres ihht prosjektoversikten for 2023 med tilhørende finansieringsplan.

Investeringsbudsjett	2 023			
	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån
Biler og utstyr ihht vedlegg 2	2 500	-500	0	-2 000
Hovedplan vann og avløp ihht vedlegg 3	3 120	0	0	-3 120
Oppgradering kommunale veier ihht vedlegg 4	0	0	0	0
Standardheving kommunale bygg ihht vedlegg 5	3 000	-600	0	-2 400
Energiltak kommunale bygg ihht vedlegg 5	9 550	-1 910	0	-7 640
Friluftsområder ihht vedlegg 6	2 470	-500	-1 520	-450
Kommunale kaier og havn ihht vedlegg 7	300	0	0	-300
Nærmiljø-, trafikkssikkerhet(T) Ihht vedlegg 8	900	-180	0	-720
Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	0	0	0	0
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0	0	-1 000	1 000
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	2 000	0	-2 000	0
Startlånsordningen Husbanken	20 000	0	0	-20 000
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	-100	0	-400
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	150	-30	0	-120
Minnelund Søndeled	0	0	0	0
Ny interkommunal legevakt inkl.KØH i Arendal	9 585	0	0	-9 585
Samordnet legesenter - Frydenborg	1 000	-200	0	-800
Nye prosjektorer Risør kino	1 200	0	0	-1 200
Oppgraderinger kjøkken Nr.14 Psykisk Helse	400	-80	0	-320
Oppgraderinger kjøkken og møbler Frydenborgsenteret	450	-90	0	-360
Oppgradering Ungdomsskolen/Ny 1-10 skole Risør	0	0	0	0
Muslimsk gravplass Risør kirkegård	2 350	-470	0	-1 880
Fryndal kirke - Tilskudd rehab.kirkespir	0	0	0	0
Fryndal kirke - maling innvendig	0	0	0	0
Sum investeringer og finansiering	59 475	-4 660	-4 520	-50 295

Finansiering av investeringsplan	2 023
Sum investeringskostnad brutto	59 475
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-4 660
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-4 520
Sum finansierings låneopptak	-50 295
Herav innenfor Selvkostområdet/Husbanken	24 120
Sum Lånebehov Ekskl.VAR og Husbank	-26 175

4. Det foreslås følgende netto driftsrammer for budsjett 2023.

Bevilgningsoversikt drift B	Budsjett 2023
Sektor kommunedirektør og stab	
Netto driftsrammer	34 225 000
Sektor samfunnsutvikling	
Netto driftsrammer	91 454 000
Sektor helse og omsorg	
Netto driftsrammer	233 282 000
Sektor Oppvekst	
Netto driftsrammer	135 608 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning	
Netto driftsrammer	15 870 000
Sum driftsrammer sektorene totalt	510 439 000

Kommunedirektøren fremmer handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26 og budsjett for 2023 i balanse.

3 Grunnlag Handlingsprogram og økonomiplan

3.1 Styringssystem

3.1.1 Kommuneplanlegging i lovverket

Kommunelovens § 1 om formål

Formålet med loven er å fremme det kommunale og fylkeskommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for det. Loven skal legge til rette for det lokale folkestyret og et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse.

Loven skal legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan yte tjenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne. Loven skal også legge til rette for kommunenes og fylkeskommunenes utøvelse av offentlig myndighet. Videre skal loven bidra til at kommuner og fylkeskommuner er effektive, tillitsskapende og bærekraftige.

Kommunelovens § 14-1 om grunnleggende krav til økonomiforvaltning viser til at kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

Kommuneloven § 14-3. Behandling av økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning

Økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året skal vedtas før årsskiftet.

Årsregnskapene og årsberetningene skal vedtas senest seks måneder etter regnskapsårets slutt. Hvert årsregnskap skal behandles samtidig med tilhørende årsberetning. Vedtaket om årsregnskap skal angi hvordan et eventuelt merforbruk i driftsregnskapet skal dekkes inn.

Formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform innstiller kommunerådet eller fylkesrådet til vedtak.

Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med alle forslag til vedtak som foreligger, skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret eller fylkestinget behandler den. Dette gjelder ikke for innstillinger om endring i vedtatt økonomiplan eller årsbudsjett.

Økonomiplanen, årsbudsjettet, årsregnskapene, årsberetningene og saksdokumentene fra det innstillende organet skal sendes departementet til orientering. Dette gjelder også revisjonsberetningen og kontrollutvalgets uttalelser til årsregnskapene og årsberetningene. Departementet kan gi forskrift om frister for disse oversendelsene

Plan og Bygningslovens § 11-1 om kommuneplan viser til at kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Det kan utarbeides kommunedelplan for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder.

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 14-2 bokstav a kan inngå i eller utgjøre handlingsdelen.

Plan og Bygningslovens § 11-3 om virkningen av kommuneplanens samfunnsdel viser til at kommuneplanens samfunnsdel skal legges til grunn for kommunens egen virksomhet og for statens og regionale myndigheters virksomhet i kommunen.

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Plan og Bygningslovens § 11-4 om revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplan og rullering av handlingsdel viser til at ved revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplaner gjelder bestemmelsene om kommunal planstrategi, jf. § 10-1, og om behandling av kommuneplan, jf. §§ 11-12 til 11-15.

For den årlige rullering av kommuneplanens handlingsdel, jf. § 11-1, skal kommunen innhente synspunkter fra berørte statlige og regionale organer og andre som har ansvar for gjennomføring av tiltak i handlingsdelen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 14 dager før kommunestyrets behandling.

3.1.2 Kommuneplan

Handlingsprogrammet (kommuneplanens handlingsdel) angir hvordan gjeldende kommuneplan skal følges opp de fire påfølgende år og tar utgangspunkt i vedtatte mål og strategier/tiltak i Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2019-2030.

Kommunedirektøren har et pågående arbeid med rullering av kommuneplanens samfunnsdel i 2022 og 2023, men dette tas ikke med i utgangspunktet for fremlagt handlingsprogram.

Økonomiplanen etter kommuneloven § 14-2 bokstav a inngår i handlingsprogrammet

3.1.3 Handlingsprogram og økonomiplan

Kommunelovens § 14-4 om økonomiplan og årsbudsjett viser til at økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre

vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.

Økonomiplanen skal deles inn i en driftsdel og en investeringsdel. Årsbudsjettet skal deles inn i et driftsbudsjett og et investeringsbudsjett og stilles opp på samme måte som økonomiplanen.

Økonomiplanen kan inngå i eller utgjøre kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningsloven § 11-1 fjerde ledd.

Departementet kan gi forskrift om bevilgningsoversikter, økonomiske oversikter og oversikter over utviklingen i gjeld.

3.1.4 Årsbudsjett og årsplaner

Kommunelovens § 14-5 om årsbudsjettets bindende virkning, Budsjettstyring viser til at årsbudsjettet er bindende for kommunestyret, fylkestinget og underordnede organer. Første punktum er ikke til hinder for at kommunestyret eller fylkestinget kan gi et underordnet organ myndighet til å avgjøre at deler av en bevilgning i driftsbudsjettet skal benyttes til å finansiere utgifter i investeringsregnskapet. Første punktum gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen har en rettslig plikt til å foreta.

Kommunestyret eller fylkestinget skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse.

Kommunedirektøren skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.

3.1.5 Statlige og regionale planer

Risør kommune forholder seg til enhver tid til en stor mengde statlige og regionale planer innenfor alle sine tjenesteområder. Spesielt viktig for kommunen er Regionplan Agder 2030 (RPA2030). Staten styrer kommunene gjennom lover, forskrifter og vedtak, samt gjennom faglige satsinger og fokusområder, evt. med tilhørende økonomiske incentivordninger. I tillegg til dette styrer stat og regionale myndigheter kommunene gjennom innsigelsesordningen etter Plan- og bygningslovens § 5-4 samt gjennom tilsynsordningen (Statens Helsetilsyn og Statsforvalteren).

I ny kommunelov § 2-2 er det kommunale selvstyret lovfestet:

Det kommunale og fylkeskommunale selvstyret bør ikke begrenses mer enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale mål. Offentlige oppgaver bør fortrinnsvis legges til det forvaltningsnivået som er nærmest innbyggerne. Innenfor rammene av nasjonal økonomisk politikk bør kommuner og fylkeskommuner ha frie inntekter som gir økonomisk handlingsrom

3.2 Økonomisk utvikling i perioden

Kommunens økonomiske utvikling er svært avhengig av landets økonomiske utvikling på mange felt, men spesielt ifht skatteinngang og rammeoverføringer fra Staten.

Det er mange faktorer som påvirker både nasjonal og lokal utvikling, og de siste årene har kommunene vært gjennom en ekstraordinær situasjon med en langvarig pandemi som har gitt etterdønninger i driftssituasjonen på flere vis. Covid-19 er ikke forsvunnet, og helse og

omsorgstjenestene må fortsette vaksinearbeidet og fremdeles forholde seg til god smitteberedskap i tiden fremover, og i tillegg blir mange fortsatt syke.

Pandemien ble nærmest avløst av en ny internasjonal "krise" med Russlands invasjon av Ukraina. Denne krigen har også blitt en langvarig ekstraordinær situasjon for Kommunenorge, hvor de kommunale tjenestene har måttet brette opp ermet og trå til for å hjelpe i en svært krevende situasjon. Situasjonen har krevet at kommunene har måtte rigge opp igjen tjenester som har vært gradvis bygd ned og avvirket etter at grensene stengte i 2018 og kommunenes integreringstilskudd har falt bort. Usikkerheten ligger i stor grad på hvor lenge situasjonen vil vare denne gangen, og hvordan dette vil påvirke den kommunale virksomheten gjennom planperioden.

Som en konsekvens av blant annet krigen i Ukraina følges krisen opp med en "energikrise" som medfører vesentlige økonomiske utfordringer for både kommuner, næringslivet og enkeltpersoner. Energifisene har steget med "10 gangen" og setter spesielt husholdninger og næringslivet i en likviditetskrise. Igjen må det offentlige inn med støtteordninger for å kompensere for prisveksten. Regjeringen iverksetter tiltak for å sikre strømforsyningen gjennom blant annet reguleringer av magasinnivåer, men tilgangen på (ren) energi nasjonalt og internasjonalt utfordres parallelt med elektrifiseringen av landet. Det er stor usikkert om hvor lenge denne krisen vil vare og hvordan dette vil påvirke utviklingen både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Norge har en av verdens største "sparekontoer" i form av "Oljefondet" som har fungert som en buffer for landet gjennom pandemien og nå energikrisen. Staten har sprøytet penger inn i privat og offentlig sektor gjennom økonomisk kompensasjonsordninger, som igjen har gitt gode offentlige resultater. Nasjonalt har dette bidratt til at den økonomiske situasjonen er blitt "opphetet" og inflasjonen har steget raskt. For å motvirke den høye inflasjonen settes styringsrentene opp og utfordrer den økonomiske situasjonen for både privatpersoner og gjeldstunge kommuner. I Risør kommune har vi over tid lagt grunnlag for en sunn økonomiforvaltning, og opparbeidet et solid disposisjonsfond som et sikkerhetsnett for uforutsette svingninger og endringer i kommunens driftsgrunnlag. Denne bufferen har "fått bein å gå på" under pandemiens siste del, og ved inngangen av 2023 er den "frie" delen av disposisjonsfondet redusert betydelig, og følgelig er også kommunens handlingsrom i omstillingsprosesser redusert.

Fremlagte handlingsprogram og økonomiplan omhandler de neste 4 årene, men kommunedirektøren må også se utover denne perioden for å sikre en bærekraftig økonomi for periodene som kommer etter denne, ihht generasjonsprinsippet. Kommunedirektøren legger i denne planen frem første utkast til en 10 års investeringsplan for å kunne gi bedre beslutningsgrunnlag i den politiske prosessen ifht å kunne ta fornuftige langsiktige beslutninger. Disse beslutningene er helt avgjørende for å sikre en sunn, bærekraftig kommuneøkonomi utover valgperiodene.

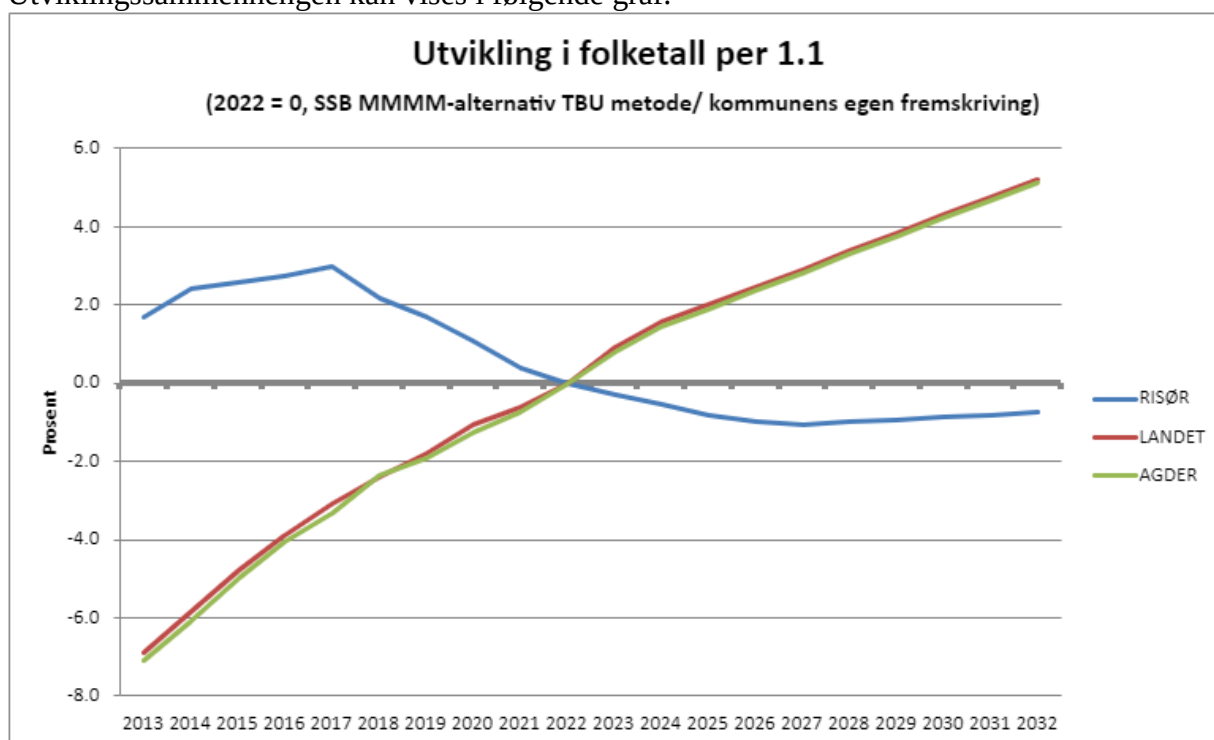
De påfølgende kapitler tar for seg noen av de mest vesentlige elementer som er lagt til grunn for den langsiktige økonomiske planleggingen.

3.2.1 Befolkningsutviklingen/demografiutviklingen fremover

Befolkningsutviklingen er en viktig indikator på fremtidig tjenestebehov for kommunal sektor, men også på den økonomiske utviklingen da innbyggertallene legges til grunn ved de statlige rammeoverføringene.

Befolkningsutviklingen i Risør kommune sammenlignet med landet er svak og medfører til at Risør kommune hvert år står litt svakere ifht fordeling av de statlige overføringene, fordi den relative utviklingen er negativ.

Utviklingssammenhengen kan vises i følgende graf.

Kommunedirektøren bruker befolkningsframskrivingene til å analysere demografien og de tilhørende demografikostnadene utviklingen kan vente å medføre for kommunen.

Kommunedirektøren har over mange år sett at utviklingen går mot en stor vekst i den eldre del av befolkningen, og en reduksjon i den yngre. Det innebærer at fokuset bør rettes inn mot å ruste opp helse og omsorgstjenestene i kommunen til å kunne håndtere denne veksten, og sikre gode kommunale tjenester i årene som kommer.

Demografianalyser for perioden 2023-26 viser at det kun anslås marginale endringer i de samlede demografikostnadene i perioden, men at innad i aldersgruppene vil endringene være markante.

Tabellen under tar utgangspunkt i 2022 som 0-punkt, og viser utviklingen i millioner kroner pr år fordelt på de sentrale tjenesteområdene i kommunen.

	2023	2024	2025	2026	2023-2026
Barnehage	1,5	-1,9	-1,7	0,9	-1,1
Grunnskole	-7,2	-1,9	-2,0	-4,6	-15,7
Pleie og omsorg	4,5	5,0	4,4	4,9	18,8
Kommunehelse	0,1	0,1	0,2	0,1	0,6
Barnevern	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3	-1,5
Sosialtjeneste	-0,2	-0,3	-0,4	-0,1	-1,0
Sum	-1,8	0,6	0,2	1,0	0,0

Samlet sett viser perioden 2023-26 kr.0,0 i samlet endring i demografikostnad, mens det innenfor Grunnskole viser en nedgang på kr.15,7 mill og Pleie og omsorg viser en økning på 18,8 mill. Tallene skal man "ta med en klype salt", men de gir en veldig klar indikasjon på hvor kommunens kostnadstrykk vil være gjennom planperioden og tiden fremover.

Går man bort fra kostnadsbildet og fokuserer på innbyggertall i stedet, så viser disse samme tydelige beskjed.

	2022	2023	2024	2025	2026
0-5 år	290	296	290	282	285
6-15 år	744	698	686	673	644
16-66 år	4 149	4 136	4 091	4 045	4 033
67-79 år	1 173	1 177	1 208	1 231	1 233
80-89 år	295	332	341	372	397
90 år og eldre	84	77	82	76	76
Totalt	6 735	6 716	6 698	6 679	6 668
0-66 år	5 183	5 130	5 067	5 000	4 962
67 år og eldre	1 552	1 586	1 631	1 679	1 706

Utviklingen viser at det ila kommende planperiode vil bli ca 221 færre innbygger i aldersgruppen 0-66 år, mens det vil bli ca 154 flere i aldersgruppen 67+.

Ser man utviklingen i et enda lenger perspektiv viser utviklingen at kommunen får en nedgang i innbyggere i aldersgruppen 0-66 år på ca 608 stk, mens veksten i aldersgruppen 67+ anslås til 590 stk.

M	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
0-5 år	290	296	290	282	285	282	286	286	287	290	293	295	298	302	305	307	309	312	314
6-15 år	744	698	686	673	644	630	604	602	589	574	558	562	560	554	558	560	563	565	568
16-66 år	4 149	4 136	4 091	4 045	4 033	4 013	4 012	3 993	3 967	3 962	3 940	3 908	3 881	3 856	3 840	3 805	3 775	3 734	3 693
67-79 år	1 173	1 177	1 208	1 231	1 233	1 220	1 201	1 192	1 188	1 171	1 181	1 189	1 202	1 221	1 218	1 233	1 236	1 271	1 293
80-89 år	295	332	341	372	397	442	492	525	566	594	623	632	645	648	652	656	661	657	654
90 år og eldre	84	77	82	76	76	77	73	74	79	90	91	104	109	118	130	147	168	176	195
Sum	6 735	6 716	6 698	6 679	6 668	6 664	6 668	6 672	6 676	6 681	6 686	6 690	6 695	6 699	6 703	6 708	6 712	6 715	6 717
0-66 år	5 183	5 130	5 067	5 000	4 962	4 925	4 902	4 881	4 843	4 826	4 791	4 765	4 739	4 712	4 703	4 672	4 647	4 611	4 575
67 år og eldre	1 552	1 586	1 631	1 679	1 706	1 739	1 766	1 791	1 833	1 855	1 895	1 925	1 956	1 987	2 000	2 036	2 065	2 104	2 142

Den prosentvise utviklingen fra 2022 til 2040 kan vises i nedenforstående tabell hvor man også tar med alle 3 framskrivingsalternativene i SSB.

		2040			%-endring 2022-2040		
	2022	L	M	H	L	M	H
0-5 år	290	231	314	366	-20,3	8,3	26,2
6-15 år	744	462	568	663	-37,9	-23,7	-10,9
16-66 år	4 149	3 550	3 693	3 873	-14,4	-11,0	-6,7
67-79 år	1 173	1 266	1 293	1 320	7,9	10,2	12,5
80-89 år	295	619	654	685	109,8	121,7	132,2
90 år og eldre	84	171	195	222	103,6	132,1	164,3
Sum	6 735	6 299	6 717	7 129	-6,5	-0,3	5,9
0-66 år	5 183	4 243	4 575	4 902	-18,1	-11,7	-5,4
67 år og eldre	1 552	2 056	2 142	2 227	32,5	38,0	43,5

Kommunedirektøren legger denne demografiutviklingen til grunn som hovedargument for å gjennomføre større strukturelle endringer i organisasjonen fremover i fremlagte Handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26.

3.2.2 Statlige finansieringsordninger

Kommunesektoren har vært gjennom en rekke reformer de senere årene hvor mange nye oppgaver overføres fra stat til kommune. Dette påvirker kommunenes oppgaver og arbeidsmengde, og gjør at organisasjonene må tilpasse seg nye måter å løse oppgavene på. Det tilstrebes fra sentralt hold at endringene skal kompenseres gjennom økte ramme-overføringer eller tilskudd, men ikke sjeldent ser kommunene at det blir merutgifter og merarbeid som må dekkes av egne rammer. Dette kan oppleves som en skjult effektivisering av kommunal sektor, men er også bidragsyter til at kommunesektoren utvikler seg i et hurtig tempo, hvor ofte flere oppgaver må løses innenfor de samme rammene.

Integreringstilskuddet er koblet direkte til antall flyktninger kommunen mottar og bosetter årlig, basert på anmodning fra IMDI i 4 kvartal hvert år, og hvor mange kommunestyret vedtar å ta i mot. Risør kommune har i all tid vært positive til å ta imot flyktninger, og har hatt et stabilt antall inne i 5 års perioden frem til landet stengte grensene i 2018/2019. Reduksjonen i antall flyktninger ga kommunen et brudd i en stabil inntekt som måtte håndteres gjennom Balanse24 prosjektet, hvor driften av flyktningetjenesten ble betydelig nedskalert.

Tabellen under viser regnskapstall tom 2021, prognosen for 2022, og budsjett for perioden 2023-26 for integreringstilskuddet, sammenlignet med tallene som forelå på samme tid i fjor.

Utvikling integreringstilskudd 2019-2026			HPØP 2022-25
Regnskap/budsjett	År	Beløp	Beløp
Regnskap	2019	42 506 000	42 506 000
Regnskap	2020	33 916 000	33 916 000
Regnskap	2021	25 347 000	24 256 000
Prognose	2022	22 000 000	14 722 000
Budsjett	2023	32 000 000	10 540 000
Budsjett	2024	32 000 000	9 163 000
Budsjett	2025	32 000 000	7 928 000
Budsjett	2026	32 000 000	7 616 000

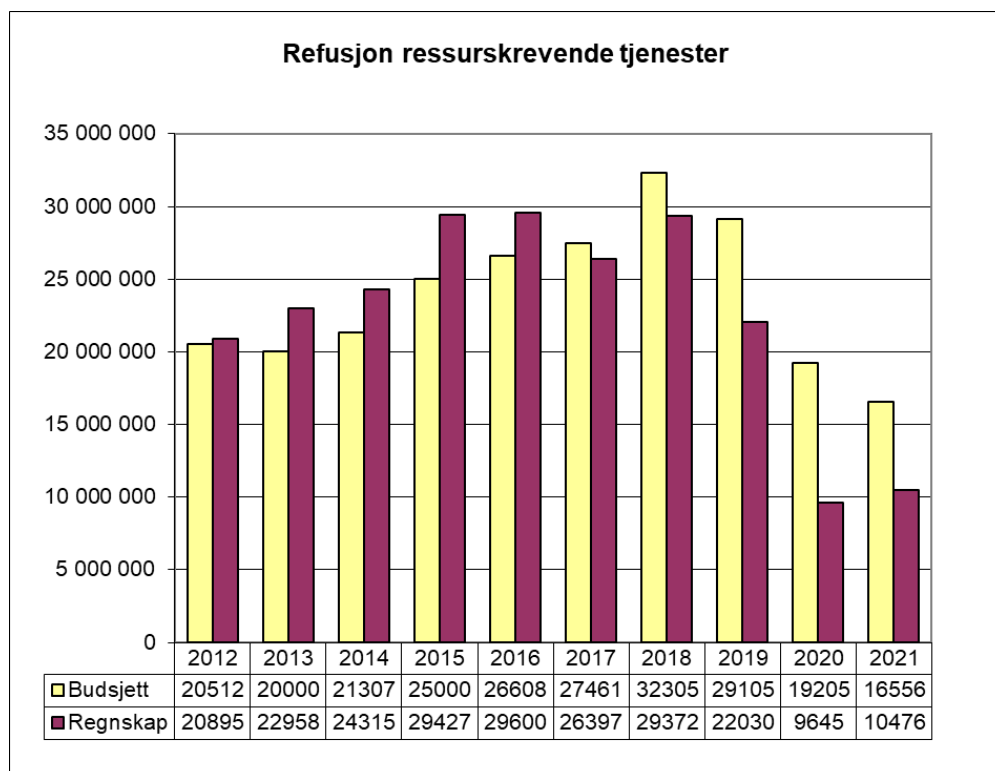
Årsaken til endringer ligger i situasjonen som oppstod i vinter når Russland invaderer Ukraina og skaper en flyktningkrise. Risør kommune hadde akseptert anmodning om 13 flyktninger i 2022, men dette ble etter politisk vedtak oppjustert til 70. Situasjonen er snudd helt for 2022 og 2023 hvor man går fra en betydelig nedgang i tilskudd til en vesentlig økning.

Det som kan vurderes som annerledes enn tidligere er at ca 2/3-deler av de nylig ankomne flykningene kommer fra Ukraina. Det ligger en usikkerhet i hvor lenge denne krigen vil vare, og hva som vil skje med disse flykningen når den opphører. Dersom store deler av disse flytter tilbake til Ukraina vil tilskuddet opphøre, og gi en vesentlig reduksjon på kort sikt.

Kommunedirektøren har valgt å videreføre jevnt tilskudd gjennom hele planperioden basert på signaler om at Norge vil ta imot ca 30.000 flyktninger neste år, og at Risør kommune vil bli anmodet om å ta imot 30 nye flyktninger i 2023. Dersom antallet flyktninger blir vesentlig høyere vil tjenesten måtte oppskalere sin virksomhet igjen.

Refusjonsordningen for særlig krevende helse og omsorgstjenester har over mange år blitt strammet inn på flere fronter. Både direkte gjennom å øke innslagspunktet for refusjon utover lønnsvekst årlig, samt en skjerping av forutsetningene som ligger til grunn i refusjons-grunnlagene. Risør kommune har hatt relativt mange brukere innenfor ordningen, og har over tid fått høye refusjoner som har gått med til å finansiere driften av disse tjenestene.

Utviklingen i refusjonene kommunen har mottatt i perioden 2012-2021 kan vises som nedenfor.

Diagrammet viser at Risør kommune de siste årene har hatt en vesentlig reduksjon i refusjonsinntekter fra ordningen. Ordningen er en refusjonsordning, og tilsier samtidig at kommunen har hatt lavere utgifter på tjenestene. Diagrammet gir derfor ikke et uttrykk for en direkte inntektssvikt, men samtidig så gir det økte innslagspunktet flere brukere som ikke er "dyre nok" og dermed faller utenfor refusjonsordningen. Ordningen setter også en øvre aldersgrense på 67 år, som medfører at flere eldre med store tjenestebehov ikke kan tas med i refusjonen til tross for at ressursinnsatsen ikke endres av hensyn til brukeren. Kommunedirektøren ser at det også kommer nye yngre brukere som ikke er psykisk utviklingshemmede, men faller inn under rus og eller psykiatri med samtykkekompetanse.

Det må gjøres vurderinger løpende ifht om det bør rigges opp sikkerhetsnett rundt enkeltbrukere for å sikre både individet og samfunnet. Kriteriene i refusjonsordningen for særlig ressurskrevende tjenester krever "øye til øye" medvirkning for å tilfredsstille kriteriene for refusjon, noe som er utfordrende dersom bruker/pasient ikke ønsker hjelp.

Regjeringen(e) har over flere år signalisert at det vil komme endringer i ordningen for å fortsatt sikre at kommunene vil bli kompensert for deler av disse betydelige merkostnadene. Så langt har endringene kun medført en overføring av kostnadene fra staten til kommunene.

Barnevernsreformen trådte i kraft 1/1-2022 og innebar en vesentlig endring i finansieringen av tiltakene som iverksettes i og utenfor hjemmet. Fra 2022 betaler kommunene en større "egenandel" på disse tiltakene. Risør kommune inngår i det interkommunale Barnevernet i Øst, hvor økningen i budsjettet for 2022 samsvarer med kompensasjonen kommunen fikk i rammetilskuddet. Så langt ut i første driftsår rapporterer BiØ om stabil drift innenfor budsjettrammen. Dersom barnevernet får en økning i antall tiltak som må finansieres gjennom perioden, er det ikke sikkert om tilsvarende økning i statlige overføringer vil følge etter.

Nytt inntektssystem (inntektssystemutvalget) har jobbet over flere år med å gå gjennom dagens inntektssystem ifht en total revisjon. Resultatet av dette arbeidet ble lagt frem i september 2022 til stor begeistring fra mange, og like stor frustrasjon fra de resterende. De mest vesentlige endringene som ble fremlagt var en større omfordeling av kraftinntekter og inntekter fra havbruk i inntektsutjevningen, samt større endringer i kostnadsnøklerne i utgiftsutjevningen.

De foreløpige økonomiske beregningene på effekten av foreslåtte endringer tilsier at Risør kommune vil få inntektsøkning som følge av endringer i inntektsutjevningen, men vil ha et større inntektstap som følge av endringer i kostnadsnøklerne i utgiftsutjevningen, samt endringer i Distriktsindeksen som legger grunnlag for distriktstilskudd Sør Norge. Samlet er endringene beregnet til å utgjøre en svikt for Risør kommune på ca 6,6 mill (2021-nivå) før INGAR.

Utvalget foreslår også å reversere de siste års begrensninger for utskriving av eiendomsskatt som vil utgjøre et vesentlig handlingsrom for kommunene.

Inntektssystemutvalgets forslag (NOU 9) er lagt ut på høring, og effekten av forslaget vil trolig legges frem sammen med Kommuneproposisjonen for 2024.

Kommunedirektøren har ikke innarbeidet effekten av noen av de foreslåtte tiltakene fra rapporten da det er stor sannsynlighet for at det vil bli gjort vesentlige endringer før vedtak fattes. Det er allikevel viktig å merke seg at det vil komme endringer gjennom både begrensninger og nye handlingsrom i løpet av planperioden.

3.2.3 Lønns- og prisvekst (Deflator)

I fremlagte økonomiplan har kommunedirektøren lagt til grunn en deflator på 3,7% som er satt sammen av en lønnsvekst på 3,7% og en prisvekst på 3,7% ved etablering av sektorrammene fra 2022 til 2023. Resten av perioden er videreført i 2023-kroner, dvs uten pris og lønnsvekst.

Deflatorjustering av sektorrammene har som formål å indikere hvor store budsjetttrammene må være i 2023 for å kunne utføre de samme tjenestene, på samme nivå, med utgangspunkt i vedtatt budsjett 2022.

Ved fremleggelse av statsbudsjettet i oktober ble det anslått at deflatoren for 2023 vil bli på ca 3,7%, satt sammen av en lønnsvekst på 4,2% og en prisvekst på 3,1%. Det innebærer at kommunedirektøren skal ha fremskrevet 2022 rammene for sektorene i tilstrekkelig grad inn i 2023 med litt knapphet i de lønnstunge sektorene som følge av antatt økning i lønnsveksten.

Deflatoranslagene har de siste årene vært svært usikre som følge av alle de store hendelsene som har vært i verden. Både langvarig global pandemi og pågående krig i Europa har betydelige konsekvenser for både pris og lønnsutviklingen for kommunene. Ved fremleggelse av statsbudsjettet for 2022 ble det anslått en vekst på 2,5% (lønn 3,2%/pris 1,6%), mens ved fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett (RNB) i mai ble veksten anslått til 3,7% (lønn 3,7%/pris 3,7%). Ved fremleggelse av statsbudsjettet for 2023 justeres deflatoranslaget for 2022 opp til 5,3% som følge av økt lønnsvekst (3,8%) og økt prisvekst (7,1%). Økningen i materialkostnader, matvarer og spesielt strømkostnader har en vesentlig innvirkning på den økte prisveksten.

Lønnskostnadene utgjør gjennomsnittlig 60-70 % av kommunens totale driftskostnader, og er i tillegg stor eiendomsbesitter med høyt energiforbruk. Det har vært høyt fokus på prisveksten ved konsekvensjustering av sektorenes driftskostnader i budsjettprosessen for 2023, men med de usikkerhetene som foreligger er treffsikkerheten redusert.

3.2.4 Inntektssystemet

Skatt og rammetilskudd utgjør ca 70% av kommunens samlede inntekter og er således kommunenes viktigste inntektskilde. Kommunens inntektssystem er et komplisert system som fordeler de statlige overføringene ut til kommunene på en så rettferdig måte som mulig. Rammetilskuddet er bygd opp av 3 hovedelementer; Innbyggertilskudd med utgiftsutjevning, regionalpolitiske tilskuddsordninger, og omfordeling av landets skatteinntekter.

Inntektssystemet sørger for å gi like bidrag til alle kommuner gjennom innbyggertilskuddet som deles ut med fast beløp pr innbygger, for så å korrigere overføringer til kommuner ut fra hvilken sammensetning den enkelte kommune har ut fra mange innvirkende kriterier. Dette omfordeles gjennom det som kalles utgiftsutjevningen som kan vises som følger.

Kriterier i utgiftsutjevningstilskuddet	HELE LANDET		RISØR			Tillegg/ fradrag i utgiftsutj		Endring fra foregående år
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts-behovs-indeks	Pst. utslag	kr per innb	1000 kr	1000 kr
0-1 år	0,0057	109 740	99	0,7234	-0,16 %	-99	-674	68
2-5 år	0,1361	228 507	202	0,7088	-3,96 %	-2 491	-16 948	-1 404
6-15 år	0,2645	643 155	724	0,9026	-2,58 %	-1 619	-11 013	-3 101
16-22 år	0,0236	453 296	546	0,9658	-0,08 %	-51	-345	-29
23-66 år	0,1049	3 138 464	3 646	0,9315	-0,72 %	-452	-3 072	-337
67-79 år	0,0567	639 203	1 196	1,5003	2,84 %	1 783	12 133	1 267
80-89 år	0,0767	196 967	306	1,2457	1,88 %	1 185	8 061	57
over 90 år	0,0385	46 460	85	1,4670	1,80 %	1 130	7 690	820
Basistillegg	0,0159	275	0,6207	1,8128	1,29 %	812	5 527	421
Sone	0,0100	21 404 993	43 460	1,6281	0,63 %	395	2 686	286
Nabo	0,0100	9 740 388	10 882	0,8958	-0,10 %	-65	-445	-48
Landbrukskriterium	0,0021	1	0,0008	0,6636	-0,07 %	-44	-302	-7
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0071	48 588	69	1,1387	0,10 %	62	421	-209
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0084	177 206	225	1,0181	0,02 %	10	65	532
Dødlighet	0,0454	40 709	58	1,1424	0,65 %	406	2 766	136
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0188	107 249	143	1,0691	0,13 %	82	556	1 044
Lavinntekt	0,0118	285 349	283	0,7952	-0,24 %	-152	-1 033	-802
Uføre 18-49 år	0,0064	121 768	249	1,6397	0,41 %	257	1 751	161
Opphopningsindeks	0,0095	234	0,2047	0,7024	-0,28 %	-178	-1 209	-863
Aleneboende 30 - 66 år	0,0193	515 435	696	1,0828	0,16 %	100	683	117
PU over 16 år	0,0486	20 146	37	1,4727	2,30 %	1 444	9 825	-393
Ikke-gifte 67 år og over	0,0454	388 016	701	1,4486	2,04 %	1 280	8 711	635
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0165	41 008	38	0,7414	-0,43 %	-268	-1 825	365
Innbyggere med høyere utdanning	0,0181	1 533 254	1 541	0,8059	-0,35 %	-221	-1 503	-148
1 Kostnadsindeks	1,0000			1,05262	5,26 %	3 308	22 505	-1 432
3 Nto.virkn. statl/priv. skoler							4 153	
4 Sum utgiftsutj. mm (1+3)							26 658	
Gjennomsnittlig beregnet utgiftsbehov i kr pr innbygger: (landet)						62 859		

Gjennom denne modellen justeres kommunene for ujevnheten i innbyggersammensetningen og deres ulike utgiftsbehov. Utjevningen tar utgangspunkt i Risør kommunes relative andel opp mot landet, og trekker eller kompensere for avviket mot gjennomsnittet. Alderskriteriene utgjør ca 70% av kriteriene, som igjen betyr at alderssammensetningen utgjør en vesentlig andel i fordelingen. Omfordelingen tar utgangspunktet i det enkelte kriteriers vektning, og kan endres årlig. Dersom f.eks vektningen av kriteriet for aldersgruppen 6-15 år (grunnskolealder) økes, så taper Risør kommune penger, fordi vi har ca 9,74% lavere utgiftsbehov i denne aldersgruppen enn landet generelt. Denne omfordelingen gjør det noe sårbart for kommunen ifht at utgiftsutjevningen fort kan svinge med flere millioner på få år.

Utgiftsbehovindeksen er korrigeringsfaktor for gjennomsnittlige KOSTRA-tall når det refereres til "normert nivå" i kommunene, for at kommunene skal kunne sammenligne forbruk ut fra riktig utgangspunkt. Det er gjennom denne indeksen gjennomsnittlig forbruk pr innbygger oversettes til "lokalt nivå" ifht det relative utgiftsbehovet kommunen har, når det refereres til at Risør kommune har mer eller mindreforbruk ifht normert nivå.

	Beregnet utgifts- behov 2021	Netto driftsutgifter 2021			Mer-/mindreforbruk sammenlignet med		
		Risør kommune	Lands- gjennomsnitt	Risør "normert nivå"	Lands- gjennom- snittet	"Normert nivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,7429	6 699	9 702	7 208	-20,2	-3,4	-1,3
Administrasjon	1,0497	5 862	5 165	5 422	4,7	3,0	4,0
Landbruk	0,6650	131	117	78	0,1	0,4	0,4
Grunnskole	0,9332	15 290	15 141	14 129	1,0	7,8	11,2
Pleie og omsorg	1,3024	27 271	21 682	28 238	37,6	-6,5	-1,8
Kommunehelse	1,1232	3 612	4 502	5 057	-6,0	-9,7	-9,0
Barnevern	0,9585	2 284	2 228	2 135	0,4	1,0	1,5
Sosialtjeneste	1,0355	3 548	2 743	2 840	5,4	4,8	5,5
Sum	1,0592				23,0	-2,8	10,5

Inntektssystemet har også en veldig fin omfordelingseffekt på skatteinngangen, hvor skatterike kommuner trekkes i overføringene, og kompenserer de skattesvake kommunene.

Risør kommune har en gjennomsnittlig skatteinngang på ca 82,1% av landsgjennomsnittet, og får dermed kompensert opp til ca 94,5% av snittet gjennom inntektsutjevningen.

Omfordelingsmodellen gjør at ikke Risør kommune er særlig sårbar ifht lokal skatteinngang, men i mye større grad avhengig av nasjonal skatteinngang. Den nasjonale skatteinngangen har de senere årene vært god, også under korona, som har gitt Risør kommune merinntekter ifm årsavregningen. Sårbarheten i dette systemet ligger i at ikke man klarer å lage gode nok anslag på skatteveksten nasjonalt fra ett år til det neste, og kommunene budsjetterer med for lav skatteinngang i sitt grunnlag for driften av kommunen. Risør kommune budsjetterer med anslagene som kommer gjennom KS-prognosemodell som er basert på kommunens gjennomsnittlige skatteinngang siste 3 år, justert for inntektsutjevningen basert på den nasjonale skatteveksten.

Som nevnt i forrige kapittel har inntektssystemutvalget jobbet med revideringen av inntekts-systemet, hvor rapporten som ble lagt frem foreslår betydelige endringer i både utgiftsutjevningen og inntektsutjevningen. Det stilles viktige spørsmål om generalist-kommuneprinsippet kan være gjeldende når skatteinntekter kun utjevnes til ca 94-95% av landsgjennomsnittet for de kommuner med lavere skatteinngang, men det stilles like krav til tjenesteleveranse og kvalitet....!

I tillegg til innbyggertilskudd og inntektsutjevning kommer distriktpolitiske tilskudd som har som mål å stimulere til at det skal være folk og virksomhet rundt om i hele landet. Sør Norge er en av landsdelene som sliter med befolkningsutvikling, levekårsutfordringer, og næringsutvikling. Risør kommune mottar som følge av lav score på Distriktsindeksen ca 9,6 mill i Distrikstilskudd Sør Norge. Distriktsindeksen har vært under revisjon i flere år og har vært varslet at kan forsvinne helt bort for Risør kommunes del. I inntektssystemutvalgets forslag tar man i bruk ny revidert indeks som vil gi en vesentlig svikt i tilskuddet for kommunen dersom det vedtas.

Risør kommune har redusert sats for arbeidsgiveravgift fra 14,1% til 10,6% begrunnet gjennom svakt resultat på distrikts-indeksen som er bygd opp av indikatorer som bla befolkningsvekst,

sysselsettingsvekst, tilgang til arbeidsmarkeder mm. Ved fremleggelsen av statsbudsjettet ble det ikke gjort noen endringer i denne ordningen for Risør kommune i denne runden. Da ordningen er koblet opp mot distrikts-indeksen kan det være sannsynlig at revideringen av de regionalpolitiske tilskuddsordningene i rammetilskuddet som inntektssystemutvalget skal gjøre, også vil kunne få konsekvenser som vil påvirke dette. Kommunedirektøren legger til grunn at evt endringer i kommunens sats på arbeidsgiveravgift vil bli kompensert i rammetilskuddet, men endringene vil ha en betydelig kostnadskonsekvens for den private næringen i kommunen.

3.2.5 Eiendomsskatt

Eiendomsskatten er en av få skatter som kommunen selv kan bestemme over, innenfor lovens begrensninger. Risør kommune innførte eiendomsskatt i 2003, og har skrevet ut eiendomsskatt på boliger, fritidsboliger og næringsbygg frem til 2021. Fra 2022 fjernet kommunen eiendoms- skatt på næringsbygg og kraftanlegg, og skriver ut skatt på boliger og fritidsboliger som må likebehandles ihht lov om Eiendomsskatt til kommunene.

De siste årene er det gjort endringer i eiendomsskatteloven som har innskrenket kommunenes handlingsrom, til fordel for skatteyderne. Risør kommune har hatt et lavt skattetrykk som følge av at kommunen kun har utnyttet 50% av skattegrunnlaget i sin utskrivning. Regjeringen har over 2 trinn redusert maksimal skattesats fra 7-4 promille, og samtidig innført en obligatorisk 30% reduksjonsfaktor på skattegrunnlaget.

Risør kommune har ikke foretatt ny taksering siden innføringen, men har oppjustert takstgrunnlagene gjennom kontorforretninger for å fange opp deler av prisutviklingen. Kommunen gikk over til å ta i bruk Skatteetatens verdier på boliger fra 2021, mens fritidsboliger og næringsbygg fortsatt vurderes ut fra de gamle takstene.

Kommunestyret vedtok i budsjett 2022 å gjennomføre taksering av fritidsboliger og næringsbygg, med mål om å få etablert nye grunnlag for beskatning fra 2023. Som følge av ressursmangel og forsinkelser i utskiftning av fagsystemer er dette arbeidet utsatt til 2023, slik at det legges opp til en taksering i 2023 med mål om utskrivningen av eiendomsskatt for 2024 basert på et oppdatert takstgrunnlag.

Kommunestyret vedtok i budsjett 2021 at kommunens inntekt fra eiendomsskatten fremover ikke skulle overstige inntektsnivået fra 2020, som var på ca 22,4 mill, justert for deflator.

Utvikling inntekt Eiendomsskatt ifht KST vedtak

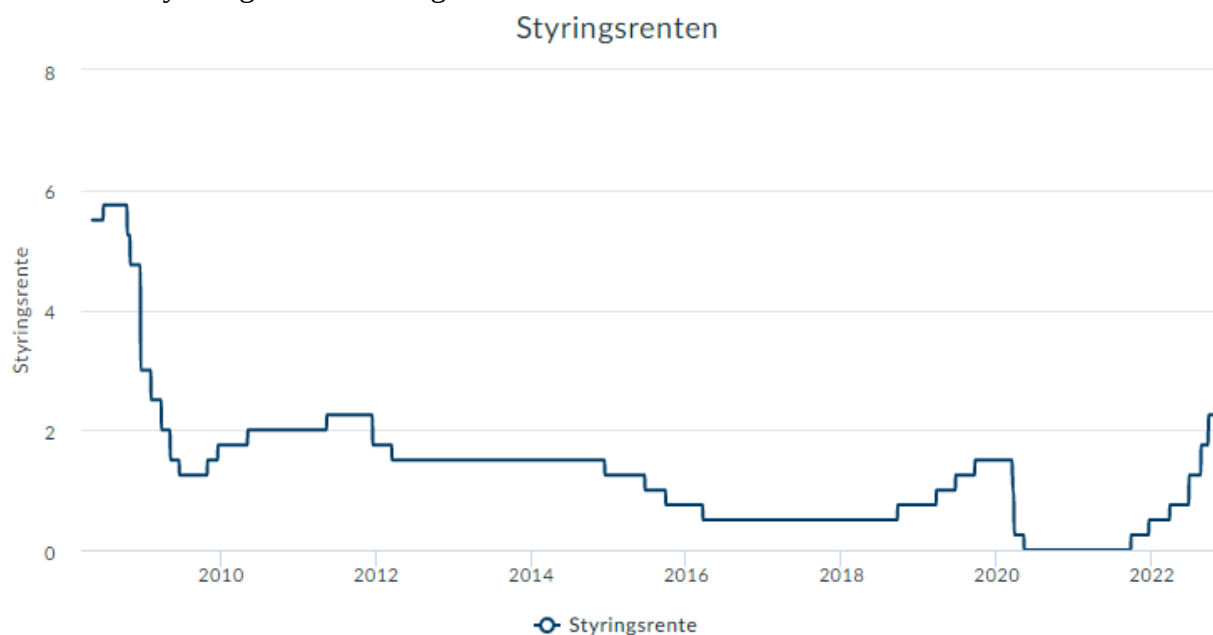
År	Inntektsmål	Deflator	Regnskap/budsjett
2020	22 400 000	1	23 913 000
2021	23 363 200	1,043	17 944 284
2022	24 601 450	1,053	23 913 000
2023	25 511 703	1,037	27 428 000

Risør kommune har vært innenfor inntektsmålet i 2021 og 2022, men som følge av de økonomiske forutsetningene som ligger til grunn for økonomiplanperioden har ikke kommunedirektøren kunnet følge dette målet inn i 2023. Kommunedirektøren har måtte utnytte det inntektspotensialet som ligger i eiendomsskatten og foreslår å øke skattesatsen fra 3,5 til 4,0 promille i budsjett for 2023 og videre utover planperioden. Kommunedirektøren har også videreført en forventet effekt av takseringsvedtaket fra 2024-26 med en inntektsøkning på 3 mill årlig som følge av takseringen av fritidsboliger.

3.2.6 Finansområdene - renter og avdrag

Verdensbildet endres raskt og konsekvensene påvirker også Risør kommunes budsjetter. Etter flere år med unormalt lave markedsrenter nasjonalt og internasjonalt, har situasjonen snudd seg raskt gjennom 2022 hvor rentene er steget raskere enn på lenge.

Norges Banks styringsrente har ilet siste året gått fra 0% til 2,25% og det er stor sannsynlighet for at den skal økes ytterligere ilet 2022 og inn i 2023.

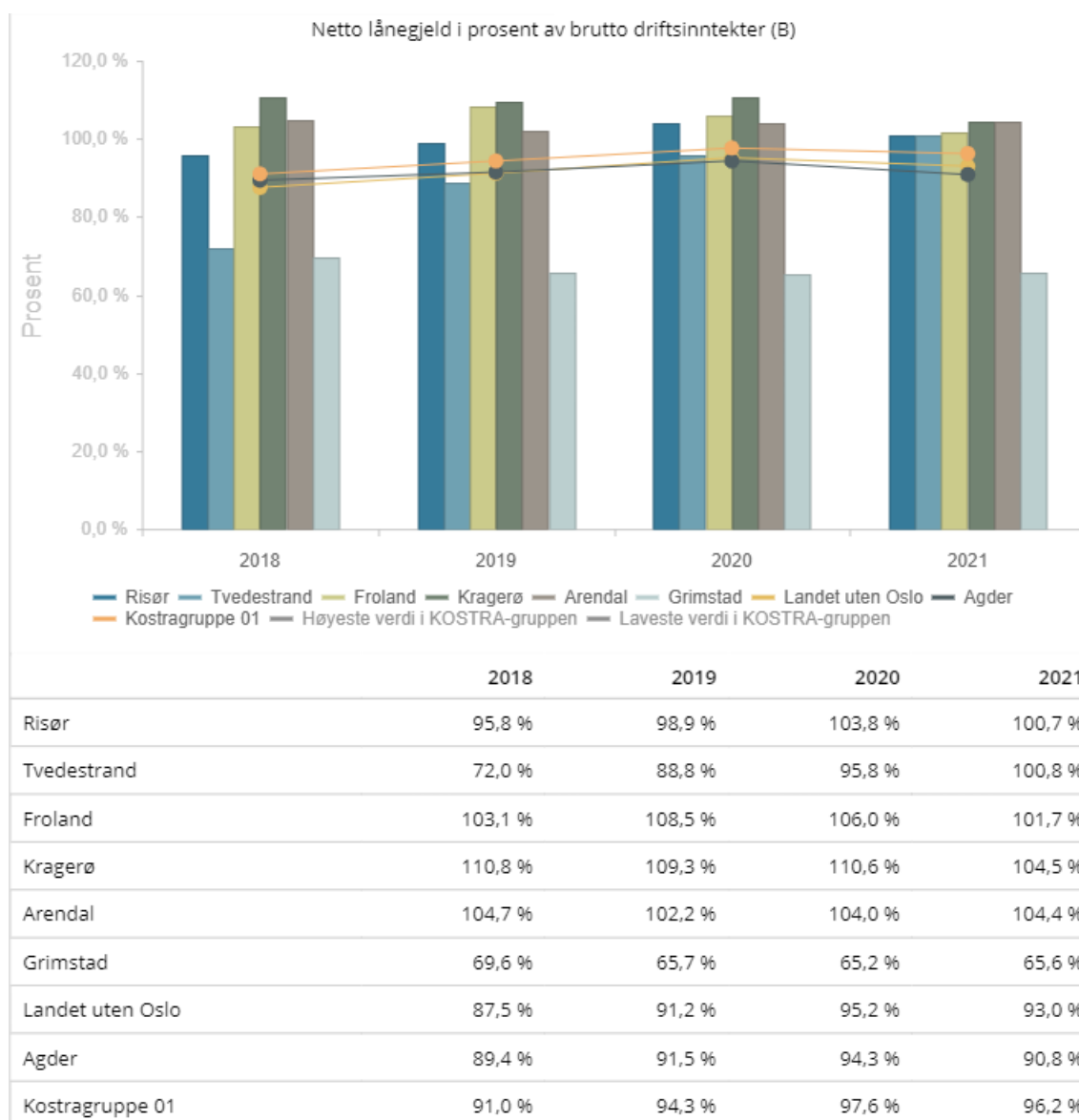

De siste renteprognosene tilsier at gjennomsnittlig styringsrente i 2023 vil ligge på ca 3,15%, før rentene stabiliserer seg og går svakt nedover igjen. Kommunedirektøren har lagt Kommunalbankens oppdaterte renteprognooser fra oktober-22 til grunn for økonomiplanperioden 2023-26.

	Norges Bank-anslag hentet fra rentemøte september 2022					Oppdatert 13/10/22		
ÅR	NB anslag styringsrente	NB anslag påslag i pengemarkedet	NB anslag 3 mnd Nibor	Bank margin-påslag på Nibor	Budsjettert lånerente ved bruk av NB anslag	FRA Markedet, (NIBOR 3 MND)	Bank margin-påslag på Nibor	Budsjettert lånerente ved bruk av markedsrenter
2023	3,15	0,40	3,55	0,60	4,15	3,95	0,8	4,55
2024	3,05	0,40	3,45	0,60	4,05	3,90	0,6	4,50
2025	2,80	0,40	3,20	0,60	3,80	3,75	0,6	4,35
2026	2,60	0,40	3,00	0,60	3,60	3,65	0,6	4,25

Markedet mener Norges Bank er for optimistiske ifht inflasjonstallene og arbeidsmarkedstallene, og anslår en noe høyere rente enn Norges Bank. Verdensøkonomien balanserer på en egg mellom resesjon og alt for høyt pris- og lønnspress, og gjør jobben til sentralbanker over hele verden svært utfordrende.

Oppdaterte tall fra SSB gjennom KOSTRA viser at Risør kommune har høy netto lånegjeld i forhold til brutto driftsinntekter sammenlignet med snitt i Agder, Kostragruppe 1 og landet uten Oslo. Sammenligning med nærliggende kommuner viser at kommunene ligger omtrent på samme nivå rundt 100%, som er vesentlig over anbefalt nivå på 70-80%.

For Risør kommunes del har netto lånegjeld vært høyere enn både gjennomsnittet for Kostragruppen og gjennomsnittet i landet i mange år. Ved utgangen av 2021 har Risør kommunen en netto lånegjeld på 100,7% av de samlede inntektene, og finansutgiftene utgjør 4,85% av brutto inntekter. Begge tallene er en svak bedring fra samme tid i 2020.

Utviklingen i netto lånegjeld har de senere årene avtatt og harmonisert seg sammenlignet med Kostragruppen og resten av landet, noe som sannsynligvis delvis kan forklares i vedtatt handlingsregel for lån i Risør kommune, men også gjennom investeringsforløpet som varierer over hele landet.

Risør kommune har over tid foretatt store investeringer i infrastruktur, skoler og barnehager, idrettsanlegg, kulturhus og institusjoner innen helse og omsorg. Fremlagt investeringsplan for 2023-26 viderefører en nøkternhet som vil gi positivt utslag på utviklingen i disse indikatorene, men brytes fullstendig i slutten av perioden når både svømmehall og ungdomsskole tas inn i planen. Dersom dette gjennomføres vil gjeldsgraden øke opp mot 130-140% av inntektene og finanskostnadene øke til ca 7-9% av driftsinntektene.

Nøkternheten i investeringsplanene er spesielt viktig i årene som kommer for å holde finansutgiftene så lave som mulig når det er såpass stor usikkerhet i nasjonal og internasjonal økonomi som kan gi voldsomme utslag på markedsrentene, og varigheten på situasjonen er helt uavklart.

Kommunedirektøren har valgt å legge til grunn "FRA-renter"/markedsforventningene for økonomiplanen av forsiktighetshensyn. Kommuner med høy gjeld anbefales å legge på en sikkerhetsmargin i budsjettrentene for å unngå negative effekter av raske utslag i finanskostnadene.

Budsjettrenter Økonomiplan	13.10.2022	2023	2024	2025	2026
Norges Bank Styringsrente	2,25 %	3,15 %	3,05 %	2,80 %	2,60 %
Norges Bank Påslag pengemarked	0,40 %	0,40 %	0,40 %	0,40 %	0,40 %
NB anslag NBR 3 Mnd	2,65 %	3,55 %	3,45 %	3,20 %	3,00 %
Anslag FRA NBR 3 Mnd	3,25 %	3,95 %	3,90 %	3,75 %	3,65 %
Bankenes påslag	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %
Sikkerhetsmargin (høy gjeld)	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Budsjettrenter (NB)	3,85 %	4,15 %	4,05 %	3,80 %	3,60 %
Budsjettrenter (FRA)	3,85 %	4,55 %	4,50 %	4,35 %	4,25 %

Renteprognozen som er lagt til grunn for den flytende delen av gjelsporteføljen i økonomiplanen, gir en vesentlig økning i renteutgiftene fra 2022 til 2023, men vil holde seg relativt stabilt gjennom planperioden som følge av en nøktern investeringsplan frem til 2026.

Investeringsplanen som legges frem vil gi en svak gjeldsvekst på ca 4,6 mill fra inngangen av 2023 til inngangen av 2026, for så å gå rett i været ved utgangen av planen og inn i 2027.

Tallene i siste kolonnen for 2027 tar også inn effekten av investeringer i svømmehall og ny ungdomsskole. Utviklingen i gjeld og finansutgifter kan vises som følger

Utvikling gjeld og kapitalkostnad	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lånemasse 1/1	697 165 000	703 624 000	705 163 000	715 716 000	708 213 000	881 784 000
Av dette tilhører VAR	145 508 000	142 689 000	148 990 000	150 022 000	152 169 000	145 802 000
Avdrag forutsatt 30 år	28 541 000	28 756 000	28 807 000	29 159 000	28 909 000	34 695 000
Samlet avdrag selvkost	5 939 000	5 979 000	5 968 000	6 253 000	6 367 000	6 552 000
Rentesats estimert flytende	1,99 %	4,55 %	4,50 %	4,35 %	4,25 %	4,20 %
Lån med rentesikring	338 800 000	329 050 000	308 550 000	276 325 000	259 937 500	210 500 000
Rentekostn bundet	6 162 000	5 443 766	5 443 766	4 551 234	3 482 758	3 316 883
Lån flytende rente	358 365 000	374 574 000	396 613 000	439 391 000	448 275 500	671 284 000
Rentekostn flytende	5 977 464	17 043 117	17 847 585	19 113 509	19 051 709	28 193 928
Andel lån flytende	51,4 %	53,2 %	56,2 %	61,4 %	63,3 %	76,1 %
Rentebelastning inkl. VAR	12 139 000	22 487 000	23 291 000	23 665 000	22 534 000	31 511 000
Renter eks. VAR	7 283 000	16 536 000	17 440 000	17 802 000	16 661 000	25 726 000
Avdrag eks. VAR	22 602 000	22 777 000	22 839 000	22 906 000	22 542 000	28 143 000
SUM virkning på driftsbudsjettet	29 885 000	39 313 000	40 279 000	40 708 000	39 203 000	53 869 000

Samlet sett vil kommunens rente- og avdrags-utgifter øke med ca 9,3 mill fra 2022 frem mot 2026 som følge av investeringsplanen, når vi justerer for det som skal belastes selvkostområdene vann og avløp. Fremskrives situasjonen til 2027 innebærer det en økning på ca 24 mill fra 2022.

3.2.7 Kommunal økonomisk bærekraft (KØB)

Med ny kommunelov kom også et krav om at kommunestyrene skal vedta finansielle måltall som skal legges til grunn for økonomisk styring. Risør kommune har over tid brukt måltall i resultatanalysen ifm årsberetningen, og i handlingsprogram og økonomiplan 2021-2024 vedtok også bystyret måltall som skal være styrende for kommunens langsiktige planlegging.

Nøkkeltall/Indikator	2017	2018	2019	2020	2021	Måltall
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,16 %	0,24 %	-0,58 %	1,18 %	2,80 %	1,75 %
Netto lånegjeld i % av driftsinntekter	92,40 %	95,97 %	99,08 %	104,06 %	101,08 %	70-80 %
Disp.fond i % av driftsinntektene	9,05 %	9,07 %	9,26 %	11,00 %	12,90 %	5-10 %
Netto finansutg. i % av driftsinntekter	4,67 %	4,67 %	4,81 %	5,05 %	4,85 %	2-3 %
Disp.fond i % av akk. premieavvik	108,94 %	128,62 %	142,30 %	195,49 %	187,99 %	100 %

Flere kommuner har tatt i bruk en slags handlingsregel for å skape kommunal økonomisk bærekraft (KØB). Modellen tar utgangspunkt i Riksrevisjonens utsagn om at det er sammenhengen mellom store lån, lavt disposisjonsfond og lave driftsresultater som gir utfordringer for kommunene.

Handlingsregelen for bærekraft er dynamisk. Dersom gjeldsnivået er høyere enn ca 75 prosent eller disposisjonsfondet er lavere enn ca 8 prosent må driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent. Nivået på driftsresultatet må settes høyere enn 2 prosent inntil gjeldsnivået er 75 prosent eller lavere og disposisjonsfondet er 8 prosent eller høyere. Når disse forholdene er på plass og de økonomiske forhold er i balanse, kan driftsresultatet settes ned til 2 prosent. Driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent for å nå nivået for bærekraft. Jo høyere en setter driftsresultatet, jo forttere vil kommunen nå bærekraftnivået.

Modellen legger derfor til grunn at man må ha balanse i de tre pilarene i kommunens økonomi for å sikre bærekraftig kommuneøkonomi, og dersom man svikter i en av pilarene så må det kompenseres i de andre for å gjenskape balansen. Virkemiddelet er da å planlegge langsiktig med gode netto driftsresultat for å kunne øke disposisjonsfondet, og eller redusere netto lånegjeld.

Dersom man setter inn Risør kommunes nøkkeltall for 2021 inn i en slik modell vil vi se at kommunens ikke er i balanse ihht modellen. Netto driftsresultat på 2,8 %, og gjeldsgrad på 101,08 % gjør at trekanten ikke balanserer selv om disposisjonsfondet utgjør 12,9% og er over målsettingen. For å skape balanse må netto driftsresultat over tid bedres og gjelden reduseres. Fremlagt økonomiplan vil ikke rette opp i de to svake pilarene, med negative netto driftsresultat de første 2 årene, før resultatene går over til svakt positive. Økonomiplanen vil holde de to svake pilarene svake gjennom perioden og således ikke bidra til KØB. Kommunedirektøren mener allikevel målet i andre enden av økonomiplanperioden er en positiv utvikling som vil bidra i riktig retning dersom planen gjennomføres. Kommunedirektøren mener at kommunestyret bør se lengre frem enn 4 år når langsiktig planlegging skal gjøres for å skape en kommunal økonomisk bærekraft i Risør på sikt, og har i år lagt frem først utkast til en 10 års investeringsplan.

3.3 Sektorutviklingen fremover

I de påfølgende kapitler redegjøres det for den forventede utviklingen de nærmeste årene i de 3 driftssektorene og i kommunedirektørens staber.

3.3.1 Kommunedirektør og Stab

Kommunedirektørens staber har viktige funksjoner for at resten av organisasjonen skal fungere godt og at innbyggerne skal motta gode tjenester. I trange økonomiske tider der presset på tjenesteledet øker, er det derfor viktig å se disse funksjonene i sammenheng. Gode tjenester er avhengig av gode støttetjenester. Det er kommunedirektørens vurdering at vi, pga. stramme budsjetter, har strammet vel hardt til på disse ressursene de senere årene og at de gradvis må styrkes.

Kommunedirektør og stab har ansvaret for følgende oppgaver:

- Økonomiplanlegging og økonomistyring (inkl. koordinering av innkjøp fra 2023)
- Lønn
- HR-arbeid
- Dokumentsenter
- Informasjonstjeneste
- Politisk sekretariat
-

Kommunedirektøren er i tillegg direkte overordnet kommunalsjefene og har etter kommuneloven det overordnede ansvaret for hele den kommunale administrative organisasjonen.

Kommunedirektøren er også leder av kommunens kriseledelse

3.3.1.1 Tjenesteutvikling

2023 blir det første året med en felles stab, Stab for interne tjenester. Det blir en viktig oppgave å sørge for at denne nye organiseringen fungerer så godt som mulig, dvs. at så mye som mulig av de forventede fordelene blir realisert.

Staben blir også styrket med en ny stilling innenfor økonomi som bla. skal ha rollen som innkjøpskoordinator for hele kommunen. I denne rollen ligger bla. å jobbe med struktur, systemer, rutiner og kompetanse rettet mot alle som har roller og ansvar knyttet til innkjøp i Risør kommune. I 2023 skal det som kjent avvikles kommunestyre- og fylkestingsvalg i Norge. Politisk sekretariat har ansvaret for dette.

Stab for interne tjenester er svært sentrale i implementering av mange nye IKT-systemer. De aller fleste IKT-prosjekter handler mest om organisasjonsutvikling og minst om teknikk. Anskaffelse og innføring av nye systemer utfordrer oss til å tenke nytt rundt hvordan vi løser oppgavene, hvordan vi samhandler og hvordan hver enkelt arbeidsprosess bidrar til den store helheten. Dette gir gode muligheter for utvikling, men byr også på utfordringer; samtidig med at nye systemer skal implementeres og læres, skal tjenestene leveres upåvirket. Godt og systematisk arbeid med forventningsavklaring, tilstrekkelig involvering og bygging av eierskap i organisasjonen, og jakt på nytte/gevinst er blant suksessfaktorene i slike prosesser.

Annet viktig utviklingsarbeid for staben er knyttet til god og systematisk lederutvikling, heltidskultur, kompetanseutvikling arbeid med å legge til rette for godt arbeidsmiljø og styrke nærvær. I 2023 blir et viktig fokus å få landet en del utviklingsoppgaver innenfor HR-området som vi er godt i gang med.

3.3.1.2 Økonomi

Den økonomiske situasjonen har gjort det nødvendig å stramme inn også på dette området de senere årene (HR og fellestjenester). For 2023 er bemanningen uendret, men det er rokert noe slik at ledig stilling som HR-rådgiver er tatt i bruk til økonomirådgiver/innkjøpskoordinator.

Kommunedirektøren vil i 2023 vurdere om dette fungerer tilfredsstillende, eller om stillingen som HR-rådgiver må gjenopprettes.

Under området føres store fellesutgifter knyttet til bla. IKT. Disse utgiftene øker jevnt og trutt i takt med bla. innføringen av nye felles systemer for alle kommunene i IKT-Agder samarbeidet. Frikjøp av tillitsvalgte og verneombud føres også på dette ansvaret.

3.3.1.3 Medarbeidere

Vi har i dag svært slanke staber. De ansatte er dyktige og dedikerte, men fagmiljøene er små og sårbarheten stor. I den kommende perioden blir det viktig å jobbe videre med gode systemer og rutiner for arbeidet i stabene og med ansvarslinjene mot enhetene. God kompetanse og effektiv bruk av digitale verktøy i stab og i linja blir også viktige innsatsområder i tiden som kommer.

Kommunedirektøren har som sagt gjort 2 grep for 2023:

- 1) Opprettet ny stilling som økonomirådgiver/innkjøpskoordinator (finansiert ved bruk av ledig stilling som HR-rådgiver),
- 2) Omgjort Organisasjonssjefstillingen til HR-sjef. Tanken med det siste grepet er at HR-avdelingen blir mer rendyrket til å jobbe med rene HR-saker.

Nåværende organisasjonssjef har i tillegg til HR også ansvaret for dokumentcenter, informasjonstjeneste og overordnet IKT og sikkerhetsarbeid. Kommunedirektøren vil vurdere i løpet av året hvordan denne omleggingen har fungert, og evt. foreta nødvendige endringer

3.3.2 Sektor for Samfunnsutvikling

Rammene til samfunnssektoren er stramme, samtidig opplever vi store og uforutsette endringer knyttet til eksterne faktorer som økte strømkostnader og anmodning om å bosette svært mange flyktninger.

Sektorens hovedutfordring i planperioden er derfor å omsette kommuneplanens mål om en positiv samfunnsutvikling, til praktisk handling og gjennomføring, innenfor rammene av sektorens ressurser.

Det er en krevende balansegang å imøtekomme innbygges, næringsdrivendes og besøkendes forventninger til en positiv samfunnsutvikling, parallelt med at sektorens rammer blir slankere og vi skal fordele innsatsen på færre. Det betyr både at vi må definere og prioritere sektorens kjerneoppgaver, samtidig som vi må løse disse i tett samarbeid med andre. Utfordringene vi står ovenfor må løses på andre måter enn med økte ressurser, vi må lete etter de nye løsningene.

Sektor for samfunnsutvikling er sammensatt av svært ulike fagfelt. Sektoren omfatter alt fra eiendom og tekniske tjenester, selvkostområdet vann- og avløp, kultur, næring, plan og byggesak, samt NAV sosial og Nav flyktning. Sektoren tar et hovedansvar for kommunens klima- og miljøarbeid, og har i tillegg et overordnet ansvar for utarbeidelse og oppfølging av lokale og regionale planer.

Sektoren har mange kontaktpunkter med lokalsamfunnet, gjennom samarbeid og dialog med lag- og foreninger, velforeninger, privatpersoner, besøkende, næringsdrivende, investorer, kunst- og kulturutøvere.

Overordnet mål for samfunnssektoren er (fra kommuneplanen):

Risør kommune skal være en aktiv aktør og medspiller for en positiv samfunnsutvikling. Innsatsen må innrettes på ulike måter og på mange områder, og ofte i nært samarbeid med innbyggerne, lokalt næringsliv, frivillige, statlige og regionale myndigheter, og nabokommuner.

De store endringene fra budsjettet 2022 er:

- Økte strømkostnader
- Anmodning om å bosette 70 flyktninger, mot 13 ved inngangen til 2022
- En fortsatt satsing på innbyggerdialog og mobilisering av frivillig sektor
- Arbeid med planlegging av Risør bys 300 årsjubileum
-

Planstrategi 2020 - 2024

Sektoren har et hovedansvar for å følge opp kommunens vedtatte Planstrategi 2020 - 2024. Mye av planarbeidet er komplekst og tidkrevende, og krever involvering på tvers av sektorene, samt medvirkning fra store deler av samfunnet. I 2023 er det arbeid knyttet til kommuneplanens samfunnsdel, og deretter arealdel, samt ferdigstilling av Miljøplanen som vil prege det langsiktige planarbeidet. Samtidig skal det utarbeides en kulturplan.

Etter lokalvalget i 2023 starter arbeidet med å rullere kommunens planstrategi.

3.3.2.1 Tjenesteutvikling

Sektor for samfunnsutvikling er ansvarlig for et mangfold av tjenester til kommunens innbyggere, næringsdrivende og besøkende gjennom drift av kommunale veier, havner, vedlikeholdsansvar for den kommunale bygningsmassen og kulturtilbud for å nevne noe. Videre er kommunens plan- og byggesaksbehandling av avgjørende betydning for at både egne og utbygges prosjekter har fremdrift. Samfunnssektoren leverer også tjenester av avgjørende betydning for noen av våre mest sårbare, både gjennom NAV sosial og NAV flyktning.

I denne planperioden (2023-2026) skal vi møte både utfordringene og mulighetene vår region står ovenfor. Etableringen av Morrow i Arendal vil øke behovet for mer arbeidskraft i regionen, og vi må gjøre oss attraktive for tilflytting, samtidig som vi må teste ut nye metoder for å få flere egne innbyggere inn i arbeidslivet.

I utvikling av samfunnssektorens tjenester er samarbeid og dialog med kommunens lag- og foreninger, velforeninger, privatpersoner, næringsliv, samt kunst- og kulturaktører stadig viktigere. Sektoren består av relativt små kompetansemiljøer og må arbeide for å opprettholde, og videreutvikle, gode og tverrfaglige team. Vi skal gradvis se gevinsten og effektiviseringen som følger med nye og digitale hjelpemidler og vi skal styrke våre tjenester i samarbeid med andre. Blant annet skal vi støtte lag og foreninger i arbeid for kultur, breddeidrett og både organisert og uorganisert fritid. Der det er relevant skal vi hente ut synergier av interkommunale samarbeid. Samfunnssektoren er også ansvarlig for å iverksette og følge opp en større andel av kommunens investeringstiltak, fra prosjektering til gjennomføring. I investeringsplanen er mange av tiltakene som samfunnssektoren både iverksetter og gjennomfører, synliggjort som helse- og omsorgstiltak, fordi det er investeringer som gjøres for å fornye og omstille driften til å møte Risørs demografiske utvikling i tiden som kommer.

Ved inngangen til 2023 er signalene fra vårt lokale næringsliv ytterligere forsterket, det er kampen om arbeidskraften som er utfordrende. Med etableringen av Morrow, og veksten i antall arbeidsplasser i regionen, blir det viktig å prioritere tiltak som styrker Risør som bo-kommune. Samarbeidet med eiendomsutviklere blir viktig for å sikre at Risør kan tilby et mangfold av boalternativer, både sentrumsnært og i våre lokalsentra. Ved inngangen til 2023 er det mange private eiendomsprosjekter på markedet, som vil bidra til dette mangfoldet. Videre blir det viktig å analysere behovet for nye næringsarealer i kommunen. Hva er det reelle behovet hos næringslivet, på kort og på lang sikt, og hvilke muligheter har vi når E18 og nytt Risørkryss er avklart.

Integrering og bosetting

Med anmodningen om å bosette 70 flyktninger i 2022 ble det opprettet en tverrfaglig ressursgruppe og fire midlertidige stillinger. Signalene er at norske kommuner kommer til å bli bedt om å bosette like mange i 2023 som i 2022 og det vil muligens føre til et behov for å gjøre arbeidet mer driftsorientert enn i 2022. Samtidig er det behov for å signalisere at jobben med å bosette ytterligere 70 flyktninger i 2023 må gjøres av hele kommunen, i samarbeid med frivilligheten og næringslivet, for at vi skal lykkes. De største utfordringene med å lykkes i dette arbeidet, handler om tilgjengelige boliger og kapasitet innen helsesektoren.

Innbyggerdialog og frivillighet

Vi må omstille og fornye oss i samarbeid med andre og vi må styrke oss når det gjelder innbyggerdialog og frivillighet, på tvers av kommunens sektorer. Dette er spesielt tydelig i forhold

til demografiutviklingen i Risør og Innsatstrappen som alle enheter forholder seg til. I 2022 opprettet vi en 100 % stilling for å jobbe med innbyggerdialog og frivillighet. Dette er en satsning for videre arbeid og oppfølging av Risør kommunes Frivilligstrategi.

Kultur

Kulturfeltet er en viktig drivkraft i Risørsamfunnet. Et viktig arbeid og arbeidskrevende prosjekt som kommer til å kreve oppmerksomhet i 2023, er kommunens feiring av byens 300 årsjubileum.

Kommuneadministrasjonen har påtatt seg et overordnet ansvar for planlegging og gjennomføring av en hovedjubileumsuke, 2. - 8. mai 2023, og det er flere fra administrasjonen som blir sentrale i dette arbeidet.

3.3.2.2 Økonomi

Rammene til samfunnssektoren er stramme, samtidig som vi opplever store og uforutsette endringer knyttet til eksterne faktorer som økte strømkostnader og krigen i Ukraina.

Integrering og bosetting

Signalene er at Risør vil bli anmodet om å bosette like mange flyktninger i 2023, som i 2022, altså 70 personer, men ved inngangen til 2023 har vi budsjettet med en bosetting av 30 personer. En bosetting på 30 nye flyktninger neste år vil i seg selv være svært krevende med hensyn boliger generelt og helsetjenester spesielt. Etter bosetting av 70 flyktninger i 2022 er leiemarkedet i Risør allerede krevende.

Økte strømkostnader

De økte strømprisene er forventet å vedvare i 2023, selv om de er forventet å stabilisere seg på et noe lavere nivå i løpet av året. Dette vil allikevel være på et langt høyere nivå enn tidligere. Strømkostnaden til våre kommunale bygg er i sin helhet budsjettet hos eiendom forvaltning, og det er budsjettet med tilnærmet 10 millioner kroner mer enn i et normal år. Erfaringene fra 2022 tyder på at situasjonen har ført til at alle er blitt bedre på å redusere strømforbruket, også i kommunale bygg, samtidig ser vi at det er behov for å gjøre enøkinvesteringer som på sikt er med på å redusere kostnadene ytterligere.

Der hvor vi i 2022 beskrev budsjettet som et "vedlikeholdsbudsjett" fordi vi økte investeringene knyttet til våre kommunale bygg, kan årets budsjett beskrives som et enøkbudsjett. Vi foreslår en gradvis investering i enøktiltak som vil redusere kommunens kostnader. I tillegg til å investere i solceller og energibrønner, pågår det et kontinuerlig arbeid for å isolere vinduer og tak, og sørge for en optimalisert bruk av kommunens bygningsmasse. I planperioden vi går inn i vil vi på nytt se på muligheten for å selge kommunal eiendom. De prioriterte enøktiltakene er synliggjort i vedlegg 5 og i investeringsplanen. Effekten ved å gjennomføre enøktiltakene for å redusere utslipp av Co2 omtales i klimabudsjettet.

Frivillighet

I 2022 ble det ansatt en frivilligkoordinator i 100% stilling, og driftsbudsjettet rundt denne stillingen er styrket i planperioden. Aktiviteten er budsjettet til å følge opp kommunens frivilligstrategi og handlingsprogrammet knyttet til denne. I løpet av 2023 vil mye av arbeidet rette seg mot etableringen av senteret for frivillighet (SEFF) i Sykehusgata 7. Lokalene her skal være et levende møtested som både inneholder en Utlånsentral og en Frivilligsentral. Frivilligkoordinatoren er allerede en sentral kraft i arbeidet med å styrke dialogen mellom kommunen og kommunens lag- og foreninger.

Byjubileum

Risør er 300 år i 2023, og det er knyttet forventninger til både planlegging og gjennomføring av jubileet. I første omgang ble det bevilget kr. 300.000 til planleggingsarbeidet i 2022 og kr. 200.000 til gjennomføringen i 2023. Disse midlene er allerede tildelt aktører som planlegger aktivitet i 2023, og tiltaket er derfor foreslått styrket med ytterligere kr. 500.000 i 2023, til gjennomføring av hovedjubileumsuken fra 2. - 8. mai. I tillegg benyttes andre poster på kulturbudsjettet til gjennomføringen av byjubileet, blant annet inngår budsjettet til Kulturnatt 2023 til gjennomføringen av jubileumsnatten samme år.

3.3.2.3 Medarbeidere

Kommunedirektørens prioritet nummer 1 i denne planperioden, er å sikre fortsatt gode tjenester til innbyggerne våre. For å få dette til innenfor stramme sektorrammer, må vi sørge for å ha tilstrekkelig arbeidskraft, rett kompetanse og arbeidsglede. Videre blir det stadig viktigere å ha medarbeidere og ledere som ønsker å være med på omstilling og fornying av kommunens tjenester. Utfordringene vi står ovenfor må løses på andre måter enn nødvendigvis med økte ressurser, vi må lete etter de nye løsningene.

Ved inngangen til et ny 4-års periode, er allikevel økt bemanning et ønske fra flere av enhetene innen sektoren. Flere av enhetene rapporterer om stort arbeidspress, men det er kun NAV flyktning som budsjetterer med flere stillinger, som en direkte konsekvens av situasjonen i Ukraina.

I NAV sosial er det ikke lagt opp til endring av årsverk i perioden. Området består av 6,4 årsverk og det inkluderer fortsatt en tiltakskoordinator og ung-team, som oppfølging av tiltaksplan bedre levekår for barn og unge i Risør kommune. Det er noe usikkerhet knyttet til om dette er en forsvarlig bemanning over tid, fordi det nå er mange som går ut av 5-års perioden som flyktninger og dessverre vil flere av disse ha behov for oppfølging og økonomiske ytelser av sosialtjenesten. Videre vil prisstigning og renteøkning generelt i samfunnet kunne føre til en stor endring i antall brukere av tjenesten. Denne utviklingen vil vi følge tett i 2023.

Ved inngangen til 2022 var det ikke forventet økning i bosetting av flyktninger og Risør var anmodet om å bosette 13 flyktninger, men innen mars var dette tallet økt til 70. Så fremfor å nedbemanne fra 6,6 årsverk til 5 i planperioden, ble det både hentet inn tidligere ansatte på timesbasis og ansatt fire i midlertidige stillinger. Inn i 2023 er det budsjettert med å opprettholde disse fire stillingene, og det må i løpet av våren tas en avgjørelse på om disse stillingene skal lyses ut som faste stillinger. Det er en utfordring å dimensjonere denne tjenesten fordi vi ikke vet hvor mange Risør blir anmodet om å bosette i 2023. Videre er det en ytterligere uforutsigbarhet knyttet til å bosette flyktninger fra Ukraina, da de kun har fått innvilget kollektiv beskyttelse, altså inntil 12 måneder.

Plan- og byggesak har hatt uvanlig stort press under koronatiden, og selv om det ble bevilget midler til økt bemanning på dette området i forrige budsjettbehandling, har det av ulike grunner ikke lyktes enheten å få på plass en mer robust bemanning før ved inngangen til kommende budsjettår. Samtidig med at bemanningen er kommet på plass i denne enheten nå, er det mye som tyder på at pågangen med både byggesøknader og reguleringsplaner vil minske noe i kommende planperiode. Enhet for plan- og byggesak er ofte den enheten som i størst grad er i direkte kontakt med kommunens utbyggere. Dette er aktører som blir viktige i kommende planperiode for å møte regionens samlede økende boligbehov. Vi må derfor følge nøye med på utvikling av

arbeidsmengden her i tiden som kommer.

Det jobbes sentralt med å få etablert e-byggesak som vil kunne gjøre arbeidet mer effektivt for enheten og forhåpentligvis for søkerne. Når dette digitale verktøyet er klart for implementering i Risør er fremdeles uklart.

Når det gjelder Enhet for eiendom og tekniske tjenester så er det ikke foretatt store justeringer med tanke på antall ansatte. Det er behov noe forskyvning og tilpasning av arbeidsoppgaver, men i stor grad skjer det innenfor eksisterende bemanning. Samtidig prioriteres det hardt, spesielt innen avdeling for tekniske tjenester, og det er stadig en større forventning knyttet til vedlikehold av parker og offentlig rom, enn det vi klarer å innfri med dagens bemanning. Også innenfor denne sektoren blir det viktig å finne gode samarbeidsformer med kommunens velforeninger, slik at ønsket vedlikehold kan gjennomføres i fellesskap. Kommunens frivilligkoordinator vil involveres i dette i året som kommer.

Kulturenheten har vært preget av korona, og bruker nå tid på å restarte kulturaktiviteter, spesielt ved Risørhuset. Foreløpig viser tall at folk har kommet tilbake til kulturaktiviteter som teater og musikk, men på landsbasis er det krevende å få tilbake gode besøkstall til kino. I perioden må vi vurdere hvorvidt denne trenden skal føre til endringer av arbeidsoppgaver ved Risørhuset.

Fagleder for bærekraft og næring sluttet midt i 2022 og det har gjennom høsten blitt gjennomført en ansettelsesprosess for ny næringssjef (endret tittel). Det er budsjettet med en 100 % stilling på dette fagområdet i hele perioden.

I perioden det nå planlegges for, er det viktig at vi holder fokus på ledelse og arbeidsmiljø, slik at vi kan motivere ansatte til å være med på både omstilling og nytenking. Her blir kommunedirektørens utvidede ledergruppe viktig for å sikre tilstrekkelig informasjonsflyt og forståelse mellom enhetene.

3.3.3 Sektor for Helse og omsorg

Kommunens helse og omsorgssektor står overfor store utfordringer i årene som kommer. Demografien viser at andelen eldre øker kraftig samtidig som sykehuset skriver ut flere og sykere pasienter som vi får ansvaret for.

I 2040 vil Risør ha rundt 500 flere i gruppen 80+. Flere av disse vil imidlertid ha god helse og vil kunne være en ressurs inn i det frivillige arbeidet. Andelen barn og unge reduseres i den samme perioden. Den økonomiske planleggingen må ta hensyn til dette.

Parallelt med dette jobbes det aktivt med omstilling og digitalisering av tjenestene innen sektoren.

For at vi skal kunne levere gode og forsvarlige tjenester i fremtiden må fokus, i enda større grad enn i dag, flyttes fra behandling til forebygging og innbyggerne må inspireres til å ta ansvar for egen helse. Endringen fra å yte passiv hjelp til mer aktiv rehabiliterende innsats, understreker at god omsorg ikke bare handler om å hjelpe, men også om å sette folk i stand til å klare seg selv. Forebygging og tidlig innsats, for å snu en uheldig utvikling i alle faser av livet, gir stor gevinst både for den enkelte og for samfunnet.

Igangsetting av prosjektet «Bærekraftige helse - og omsorgstjenester» og videreføring av arbeidet med en helhetlig innsatstrapp er et viktig bidrag til å prioritere aktivitet og tidlig innsats (Innsatstrapp) som sikrer forebygging og helsefremmende arbeid i alle kommunene i Østre Agder. For å kunne gi en helhetlig oversikt over hvordan kommunens ressurser fordeler seg er det avgjørende at alle tjenesteområder forholder seg til den regionale innsatstrappas inndeling i 12 definerte trinn. Dette er også nødvendig for at kommunene effektivt viderefører dette utviklingsarbeidet i felleskap og at hver kommune kan sammenligne seg med øvrige kommuner i Østre Agder. Kommunedirektøren vil anbefale at det videre arbeidet også omfatter samfunnsutvikling, planlegging for mangfold av boliger tilpasset ulike livsløp og tilrettelagte arbeidsplasser i samspill med lokalt næringsliv.

En dreining (venstreforskyvning) til mer tidlig innsats og forebygging krever bred tverrsektoriell medvirkning. Arbeidet med «Innsatstrappa» er derfor ikke helse - og omsorgstjenestens ansvar alene. Den tverrfaglige satsningen BTI (bedre tverrfaglig innsats) ivaretar kommunens tidlige og tverrfaglige innsats først og fremst rettet mot barn og unge.

3.3.3.1 Tjenesteutvikling

Tjenesteutviklingen må altså ses i en tverrsektoriell og bred sammenheng. Ikke bare for helse og omsorg, men for hele kommunen. Planverket bør ikke domineres av flere små og detaljerte sektor/fagplaner som krever mye jobbing og som ofte får lite oppmerksomhet. Samfunnsdelen i kommuneplanen bør være det sentrale og retningsgivende dokumentet også for denne sektoren. Tiltak og videreutvikling rulleres og tas inn i HP/ØP/budsjett, årsplaner og årsmeldinger.

Pandemien ga sektoren store utfordringer både i form av et enormt merarbeid, men også i form av ny og nyttig kunnskap. Den har fått fram det aller beste i organisasjonen hva gjelder fag og endringskompetanse.

Slitasjen i etterkant har vært tydelig og det blir avgjørende framover å fokusere på kompetanse og rekrutteringstiltak, videre digitalisering av tjenestene og at kommunen legger til rette for enda sterkere innbyggerdialog og innbyggerinvolvering.

En fremtidsrettet tjeneste må ha et bærekraftig kostnadsnivå. Det medfører at helse og

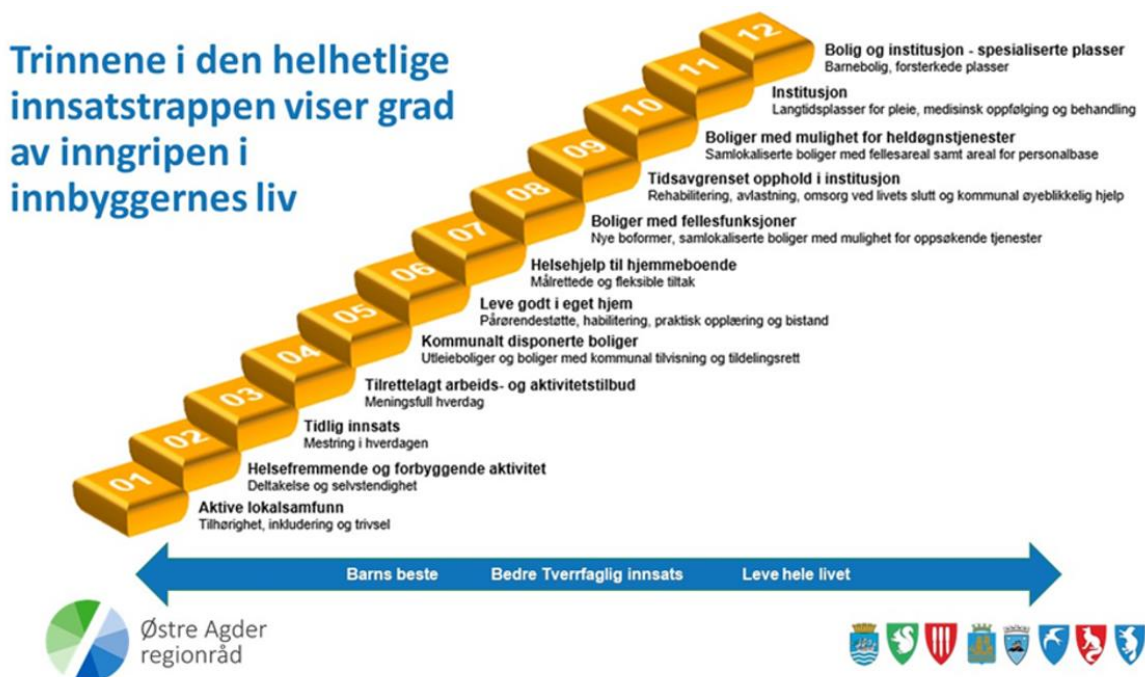
omsorgstjenestene fortsatt tenke både kvalitet og økonomi. Som et eksempel på dette nevnes at Risør i 2040 vil ha ca.340 personer med en demensdiagnose. Dette vil utfordre både kapasitet og sammensetning på tjenestetilbudet. Derfor blir en av de viktigste forutsetningene for god økonomisk styring at vi har en tjenestestruktur som legger til rette for at tjenester kan tildeles og utføres på Lavest Effektive Omsorgs Nivå (LEON).

Vi opplever stor interesse og høyt engasjement rundt kompetanseheving og videreutdanning blant de ansatte. Kommunens lønnspolitikk reflekterer arbeidsgivers ønske om å stimulere til kompetanseheving. Med den organiseringen vi har kan kompetansehevingen styres etter sektorens behov. Jobber du på rehabiliteringsteamet skal du videreutdannes innen rehabilitering. Tilsvarende med demensteam, psykiatri, helsestasjon m.m. Dette styrker også strukturen i organisasjonen. Teamorganiseringen som preger helse og omsorg styrker kompetansen til den enkelte og reduserer antall ansatte som den enkelte bruker/pasient møter i det daglige. Kontinuiteten i tjenestene øker. Tilrettelegging for kompetanseheving og videreutdanning og gode lønnsbetingelser blir viktige faktorer i framtidig rekruttering. Tett og godt samarbeid med utdanningsinstitusjoner og tillitsvalgte er en forutsetning for en best mulig tjenesteutvikling.

Parallelt med dette må fokuset framover fortsatt være på en heltidskultur. En styrking av grunnbemanningen må stå sentralt i dette arbeidet.

Helseberedskap må få større fokus. Erfaring fra pandemien må inn i planleggingen. Denne beredskapen ivaretas også samlet av Østre Agders Helselederforum og Sykehusledelsen. Digitalisering av arbeidsprosesser gjør det mulig å effektivisere driften og samtidig gi kvalitativt bedre tjenester til pasient og bruker. Velferdsteknologi er et viktig virkemiddel i denne sammenheng.

3.3.3.2 Økonomi

Innsatstrappen.

Helse og omsorg har spilt inn flere behov i løpet av budsjettprosessen blant annet med bakgrunn i demografiutviklingen. Først og fremst stillinger til å drifte flere korttidsplasser. Dette er det ikke funnet plass til. Konsekvensen av dette er at hjemmetjenesten må utføre disse oppgavene. Korttidsplassene er bygget med henblikk på framtiden og kan bemannes opp og tas i bruk over tid. Dette har kommunedirektøren vært tydelig på helt fra planleggingen startet. Det gir imidlertid et økt press på hjemmetjenesten som allerede har utfordringer med sine rammebetingelser.

Habiliteringstjenesten får nye brukere i Tyriveien og signaliserer med det et behov. Dette et stykke på vei hensyntatt ved at de nye boligene i Tyriveien får tilført et årsverk.

Analysen fra Agenda Kaupang viser at helse og omsorg driver rasjonelt. Innen habilitering er imidlertid utgiftene høyere enn hos andre kommuner. Derfor jobbes det i perioden mot en mer ambulant drift av tjenestene på linje med ordinære hjemmetjenester. Ny enhetsleder har spesielt fokus på dette i perioden. Inntektene til ressurskrevende brukere er vesentlig redusert de siste årene. Dette skyldes høyere innslagspunkt, flere eldre brukere og innstramning i.f.t. registrering av tidsbruk. Så langt er erfaringen at det er krevende å ta ned organisasjonen tilsvarende samtidig som det kommer nye brukere.

Legekapasiteten er økt med 50% etter henstilling fra kommunestyret i juni. Arbeidet med nytt bygg for Interkommunal legevakt og KØH er godt i gang, og bygget skal være klart til bruk i løpet av 1. halvår 2023. Investeringskostnaden knyttet til de deler av bygget som skal ha interkommunale funksjoner skal fordeles mellom medlemmene i Østre Agder-samarbeidet ut fra befolkningsandel ved byggeprosjektets start. Prosjektet finansieres i byggefasen av vertskommunen, dvs. Arendal kommune.

Risør har som kjent, sammen med Østre Agder kommunene, gjort et større analysearbeid på helse og omsorgstjenestene for å ha et best mulig grunnlag for de valgene vi skal ta. Saksbehandling og saksbehandlere må ha fokus rettet mot bunnen av innsatstrappa slik at den enkelte innbygger kan klare seg godt og lengst mulig uten tyngre og kostbare kommunale tiltak. De må i tillegg ha kunnskap om økonomi og organisatoriske relasjoner innen kommunen generelt som helse og omsorg spesielt, slik at kommunen sikrer riktig kapasitet på de ulike områdene når det virkelig trengs. For å sikre videreføring og kontinuitet i dette arbeidet på tvers av kommunene er det:

- 1) Etablert et fagutvalg for analyse -og kunnskapsutvikling i Østre Agder. Utvalget er bredt tverrfaglig sammensatt med deltakelse fra alle 8 kommuner og Utviklingssenter for hjemmetjenester og sykehjem.

- 2) Opprettet et engasjement (50 %) som analyse - og FoU rådgiver i tre år og

- 3) Opprettet et engasjement (20 %) – en kombinasjonsstilling - for å styrke samarbeidet mellom Universitet i Agder og Østre Agder

- 4) Bevilget 400.000.- over tre år- til sammen 1.2 millioner til et forskningssamarbeid mellom UIA, SSHF og Østre Agder rettet mot tidlig innsats for eldre skrøpelig.

Dette finansieres med midler fra Østre Agder forskingsfond.

Legesituasjonen er fremdeles utfordrende. Ny lege ble ansatt for et år siden på Sønedeled, men er på vei ut igjen. Kommunestyret har imidlertid vedtatt å samlokalisere alle fastlegene og det vil øke mulighetene for en stabil legedekning i tiden som kommer. Kostnader til prosjektet tas inn i HP/ØP. Ny korttidsavdeling, nytt hjelpemiddellager og nytt parkeringsanlegg for hjemmetjenesten er tatt i bruk med god uttelling fra Husbanken for disse prosjektene. Dette er tiltak rettet mot framtidige behov som vil bidra til at den enkelte innbygger kan klare seg lengst mulig selv. Avlastning for pårørende er et stikkord i denne sammenheng.

Utbyggingen på Tjenna er godt i gang og vil stå ferdig første halvdel av 2023. Sentrumsnære boliger for eldre trekkes fram som helt avgjørende for å lykkes.

Byggingen av boliger til unge funksjonshemmede startet opp i 2022 og ferdigstilles våren 2023. Dette i tråd vil være i tråd med en mer ambulant drift av habiliteringstjenestene. Begge disse prosjektene har fått god uttelling hos Husbanken.

3.3.3.3 Medarbeidere

Kompetanse og rekruttering blir spesielt viktig for kommunen i fireårs perioden. Medarbeiderne er sektorens viktigste ressurs. Helse og omsorg baserer sin drift og virksomhet på en tillitsbasert filosofi. Gir man medarbeiderne tillit er vår klare erfaring at mestringsgraden øker. Dette utløser store ressurser hos den enkelte. Målsettingen er at alle ansatte skal inneha en fagkompetanse. Dette kombinert med en heltidskultur vil bidra til best mulig kvalitet i tjenestene.

Helse og omsorg har utfordringer med legedekningen og en samlokalisering av fastlegene vil øke muligheten for rekrutteringen framover. Vi ser nå noe av den samme utviklingen for sykepleiere. Kommunene rundt oss rapporterer om de samme utfordringene og pr. i dag har sektoren ledige sykepleierstillinger.

Når vi ikke får tak i helsepersonell må vi betale våre ansatte overtid. Dette er en utfordring og belastning for våre budsjetter. Alternativet er private leverandører som er enda dyrere.

Avansert klinisk kartlegging, tilbud om videreutdanning til sykepleier lokalt i Risør, tilbud til ufaglærte assistenter om å fullføre fagbrev i helsefag gjennom strukturert oppfølging og relevante praksisperioder internt i kommunen, er aktuelle kompetansehevende tiltak. Helse og omsorg har kontinuerlig lærlinger inne. Menn i helse blir videreført. Ansatte gjennomfører i tillegg viktige spesialiserte kurs innenfor sine fagområder. Ledere er inne på masterløp i ledelse.

Medarbeiderundersøkelser gjennomføres jevnlig og de ansatte involveres i arbeidet med oppfølgingen av disse.

Kommunens kvalitetssystem benyttes kontinuerlig. Avvikene som meldes inn bidrar til en forbedringskultur i hele organisasjonen.

Helselederforum for Østre Agder følger opp vedtatt strategidokument "Kunnskapsløft for bedre helse og gode liv" ved at det er opprettet

- 1) et doktorgradsprogram med SSHF og UiA knyttet til samhandlingsforskning med særlig fokus på helhetlige pasientforløp for kronikere og multimorbide eldre
 - 2) En kombinasjonsstilling mellom Østre Agder og UiA I tråd med Østre Agders strategidokument
 - 3) Et deltidsengasjement (2022 - 2025) som FOU rådgiver med siktemål å videreføre prosjektet "Bærekraftige helse og omsorgstjenester som en fast struktur i Østre Agder samarbeidet.
- Utgiftene til dette dekkes av Østre Agders forskningsfond.

3.3.4 Sektor for Oppvekst

Sektor for skole og barnehage omfatter tjenester innenfor skole, barnehage, interkommunale PP-tjenesten og voksenopplæringen (VIRK).

Tjenesten innenfor området skole og barnehage skal bidra til at barn og unge får trygge oppvekst-vilkår, et godt tilrettelagt opplæringstilbud og erfaringer som bidrar til å styrke tilhørighet og inkludering. Vi ønsker å sette et tydeligere fokus på det tverrfaglig arbeidet for å fange opp alle barn og unge. Det å mestre eget liv er et mål for alle mennesker. I dette arbeidet vil vi fange opp den andel barn, unge og deres familier som trenger imidlertid mer spesifikk bistand på bakgrunn av særskilte behov. Tjenestene skal koordinert gi tidlig hjelp og systematisk oppfølging for dermed å forebygge vansker og skape grunnlag for mestring.

Videreutvikling av PP-tjenesten, overgangsordninger barnehage-skole, språkstandard i det helhetlige opplæringstilbudet, andre felles læringsmiljø og opplæringsprosjekter er eksempler på iverksatte innsatser for området.

Risør kommune har en stadig trangere kommuneøkonomi som gir utsalg i effektiviseringskrav som forutsetter omstillinger. Dette medfører at vi ser på alle muligheter knyttet til ressursallokering, ledelsesstruktur, samarbeidsområder, bruk av felles ressurser m.m. Kommunen må se på kostnadsreduksjon samtidig som vi opprettholder den samlede innsatsen til kvalitetsutvikling i tråd med rammebetingelser og normer.

3.3.4.1 Tjenesteutvikling

Skole

Nøkkeltall for skole:

For å måle effekten av de omstillingstiltak vi ønsker å ha fokus på tar Risørskolen (1. - 10. trinn) utgangspunkt i aktuelle områder som presenteres i et utvalgt indikatorer/måltall.

Nøkkeltall	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Nasjonale prøver 5. trinn - lesing (skalapoeng)	48	49	48	*
Nasjonale prøver 5. trinn - regning	47	49	48	*
Nasjonale prøver 5. trinn - engelsk	47	50	48	*
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	42,7	39,1	42,9	*
Antall elever i Risørskolen	723	714	725	684
Antall elever med spesialundervisning	73	76	79	82
Andel lærerårsverk til undervisning	84,9 %	87,8 %	88,4 %	*
Antall assistentårsverk i undervisning	12,3	13,6	14,5	*
Lærertetthet	14,78	17,67	18,42	*
Andel 16-åringer som begynner i videregående opplæring	98,7	97,2	100,0	*

Fig 1.

Risørelevne viser gjennomgående at de ligger litt under gjennomsnittet på 50 skalapoeng på nasjonale prøver. (Skalapoeng ble innført i 2014, da ble resultatene publisert på en ny skala med gjennomsnitt på 50 skalapoeng og standardavvik på 10).

Gjennom målrettet satsning på tidlig innsats og fokus på tilpasset opplæring i felleskap, samt et felles analysearbeid på tvers av overganger vil dette ha en høyere effekt på læringsresultater.

Gjennom en målrettet satsning på tidlig innsats og tilpasset opplæring ønsker skolen å snu den økende trenden med andel av elever med behov for spesialundervisning til nærmere 8%, samtidig som vi skal støtte alle barn i å mestre motgang og håndtere utfordringer.

Tilpasset opplæring

Skolen skal legge til rette for læring for alle elever og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring.

Tilpasset opplæring er tilrettelegging som skolen gjør for å sikre at alle elever får best mulig utbytte av den ordinære opplæringen. Skolen kan blant annet tilpasse opplæringen gjennom arbeidsformer og pedagogiske metoder, bruk av læremidler, organisering, og i arbeidet med læringsmiljø, lærerplaner og vurdering.

Utfyllende informasjon om tilpasset opplæring finner du på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Læringsmiljø

I arbeidet med læringsmiljø har Risør kommune inngått en avtale om veiledning i barnehage- og skoleutvikling med læringsmiljøsenderet. Avtalen er et tilbud til barnehager og skoler som ønsker å forbedre og videreutvikle arbeidet med å fremme trygge og gode læringsmiljøer for alle barn og unge. Nasjonalt senter for læringsmiljø og adferdsforskning (læringsmiljøsenderet) har ansvar for å etablere, drifte og veilede gruppene som skal bistå barnehager og skoler i arbeidet med å utvikle og forbedre læringsmiljøet. Vi er godt i gang med veiledning, og opplever dette som svært lærerikt og ser at dette kan bli virkningsfullt. Det er Risør barneskole og Trollstua barnehage som direkte er med i prosjektet, men vi deler erfaringer med alle enhetene i skole og barnehage.

Vi har startet satsingen rundt begynneropplæringen, og er i gang med en progresjonsplan for Risørskolen. Samarbeidet er rundt en felles leseplan som tydeliggjør sentrale målsetninger og innhold i leseopplæringen for hvert enkelt trinn. Hensikten med dette arbeidet er å skape en rød tråd

i leseopplæringen og å tydeliggjøre alle fags bidrag i leseopplæringen i hele utdanningsløpet til Risøreleven.

Gjennomsnittlig grunnskolepoeng varierer, men utfra resultater av nasjonale kartleggingsprøver viser at elevene på ungdomstrinnet har en faglig progresjon i alle fag som gjenspeiler at lærerne løfter elevene faglig.

Lærernorm

Lærernorm ble innført i 2018, og statlig tilskudd dekket i hovedsak merkostnadene for ordningen i 2018 og 2019. Fra 2020 ble det øremerkede tilskuddet innlemmer i rammetilskudd, og i 2021 og 2022 er den statlige underfinansieringen på henholdsvis 26,2 og 39,4 millioner kroner. Risørskolen innfrir lærernormen ved alle skoler gitt i GSI tall 2022. Andel lærerårsverk til undervisning ligger litt i underkant av landet som har en andel på ca 90%.

Skolen er godt i gang med å legge til rette for de viktige prosessene som skal foregå i profesjonsfellesskapet og skoleutvikling. Skolene samarbeider rundt felles satsingsområder.

Vi må ha en offensiv holdning til teknologi som læringsverktøy i barnehage og skole. Vi må se på hvordan teknologien kan understøtte møte med LK20 (fagfornyelsen) og føre til økt læringsutbytte. En plan for lærerik bruk av læringsteknologi starter opp skoleåret er opp 2023-24. Bruk av læringsteknologi har alltid elevens læring som mål.

Barnehage

Ved utgangen av 2022 har Risør 6 barnehager, hvorav 2 er kommunale, 3 private og et oppvekstsenter. Per 31. oktober 2022 er det registrert 241 barn i barnehagene, hvorav 128 barn i private og 113 i kommunale barnehager.

Barnehagene i Risør kommune har utviklet en plan for språkutvikling som trådte i kraft fra august 2022, og er i en evalueringsfase og skal flettes sammen med progresjonsplanen for skolen.

Gode barnehager forutsetter ansatte med høy kompetanse som jobber sammen i profesjonelle læringsfellesskap. Barnehagene i fellesskap har satt et mål om å ha 50 % dekning av pedagogisk personale før 2025.

Sektor for skole og barnehage går en spennende og krevende tid i møte med omdisponering og endring med muligheter og utfordringer for å skape gode opplæringstilbud for barn og unge i Risør.

3.3.4.2 Økonomi

Omstilling og effektivisering i skolen og barnehage

Skolen møter et fornyet krav om omstilling og effektivisering av ressursbruken, samtidig som det forventes kontinuerlig utvikling. I økonomiplanen for 2023-26 har kommunedirektøren lagt inn stor innsparing innenfor dette området, 5 millioner i 2024 og 10 millioner i 2025 og videre i planperioden. For å klare dette må det sees på betydelige organisatoriske og strukturelle endringer. Kommunedirektøren anbefaler derfor at det settes ned en prosjektgruppe med representanter fra kommune- og skoleledelse, samt politikere og tillitsvalgte. som får i oppgave å se på hvordan dette oppdraget kan løses.

Politikkens domene

Administrasjonens domene

Kommunedirektøren har også lagt inn som en økonomisk forutsetning at Røyslandselevne blir overført til Sønedeled skole fra skolestart 2023. Det er stor usikkerhet om dette lar seg gjøre, og det henger bla. sammen med utfallet på søknaden fra beboerne på Røysland/Lindland om en grensejustering og overføring til Tvedestrand. Evt. endringer her, må skje i nær dialog og forståelse med Tvedestrand kommune.

Skole og barnehage har stort fokus på ressursallokering og prioriteringer som gjør det mulig å gjennomføre lærenormen og barnehagelærernormen samtidig som sektoren skal spare store budsjettbeløp. Dette i lys av at vi ønsker å ha fokus på høy kvalitet rundt tjenestene.

Sett ut fra KOSTRA tall 2022 er det mulig å se på den totale rammen til Risørskolen. Vi drifter kr 12 000,- dyrere pr. elev enn andre kommuner Øst i Agder. Det er gitt at små distrikts skoler har en høyere kostnad pr. elev enn de sentrumsnære skolene. Dette skyldes i hovedsak at en får ikke fylt opp klassene slik at gruppestørrelsene blir i rundt 25 elever, mange skolepulten står tomme.

Det har vært en jevn økning i tallet på barn som får spesialpedagogisk hjelp de siste årene. Dette står i sterk kontrast til den samtidige politiske satsningen på inkludering og tilpasset opplæring sentralt. Bruken av spesialundervisning varierer sterkt mellom skoler og kommuner og årsaken til dette er komplekst. Skoleeier vil i samarbeid med skolen se på bruken og organiseringen av spesialundervisning. Lærerne er de som står elevene nærmest i skolehverdagen, og deres forståelse vil ha betydning for hvordan vi kan se på de utfordringene som møter barn og unge.

Sett ut i fra figur 1 ser vi at elevantallet er synkende. Risør barneskolen vil fra høsten 2023 bli en to parallell skole på alle trinn og Risør ungdomsskole vil gå fra å være en ren 4 parallell skole til å ha 2 parallell og 3 parallell trinn. Sønedeled skole må slå sammen trinn da elevantallet på enkelte trinn tilsier at dynamikken kan bli krevende med for få elever i klassene.

Bemanningen i barnehagene er regulert av sentrale normeringer for både voksen- og pedagogtettethet. Dette betyr at det skal være minst et årsverk pr 3 små barn og et årsverk pr 6 store barn. Samtidig skal det være et årsverk pedagog pr. 7 små barn og et pr. 14 store barn. Risørbarnehagen følger bemanningsnormen.

3.3.4.3 Medarbeidere

I en stram kommuneøkonomi som må prioritere og effektivisere er det svært viktig å beholde og videreutvikle de medarbeiderne vi har i Risør. Vi har faglige dyktige ansatte både i barnehage og skole, men trenger å opprettholde fokus på videreutdanning innen sentrale fagområder. Vi trenger å satse på begynneropplæring og engelsk.

I 2022 har vi 3 lærere i "Kompetanse for kvalitet" (KFK). Det var flere lærere som søkte om opptak, men ble ikke prioritert til deltakelse av utdanningsdirektoratet.

Risørbarnehagen oppfyller bemanningsnorm og er langt på vei for å oppfylle pedagognormen med en god andel av pedagogiske ledere med godkjent utdanning. Risør kommune vil jobbe for å øke andelen barnehagelærere til 50 prosent innen 2025, samtidig å øke andelen barnehagelærere med mastergrad. Vi vil i tillegg jobbe for at styrere skal ha styrerutdanning og at andelen styrere med mastergrad øker.

Fokuset på god ledelse, arbeidsmiljø, arbeidsglede og trivsel blir også svært viktig i det kommende året og årene som kommer. Det er særlig viktig i perioder der omstillingsbehovet er stort og virksomheter skal igjennom store endringer.

4 Økonomiplan 2023-2026

Kommunal økonomisk bærekraft er avhengig av langsiktig planlegging, og handlingsprogram og økonomiplan skal se 4 år fremover i tid med utgangspunkt i vedtatt kommuneplan.

Handlingsprogram og økonomiplan 2023-26 er laget med utgangspunkt i vedtatt handlingsprogram og økonomiplan for 2022-25, og oppdatert med ny kunnskap.

Den kommunale organisasjonen, og driften av denne, kan sammenlignes med et tankskip som er fylt med en stor variasjon av spennende varer. Skipet har en solid fremdrift, så når kursen skal legges om, så må det gjøres i god tid før ny korrekt kurs er oppnådd.

Kommunedirektøren har startet en kursendring de siste årene, og spesielt i forbindelse med omstillingsprosjektet Balanse24, men uten at kursen er tilstrekkelig justert. For å holde litt på tankskipsbildet, er en del av problemet at skal skipet korrigere kurs er det ikke bare å dreie på roret, man må samtidig redusere noe av lasta.

Kommunedirektøren har i de siste fremlagte Handlingsprogram og økonomiplaner fokusert på vedtak om å starte ulike omstillingsarbeid innenfor oppvekstsektoren, men uten at man har kommet i posisjon til å få utført vesentlige grep. Det fremlagte handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26 gjør et nytt forsøk på å få til denne omstillingen som kan skape handlingsrom for bla. å styrke helse og omsorgssektoren der behovet er sterkt økende. Kommunedirektøren inviterer politikere og tillitsvalgte til et prosjektarbeid der vi sammen ser på mulige endringer i organisering og strukturering innenfor skoleområdet. Formålet er å gjøre grep for fremtiden som vil sikre et godt utdanningstilbud til alle barn i Risør kommune, men på en annerledes og mer effektiv måte enn det gjøres i dag. Dette er det helt nødvendig at vi lykkes med for å kunne møte tjenestebehovet innenfor helse- og omsorg som følge av demografiske endringer i årene som kommer og innenfor alle de andre viktige samfunnsområdene som kommunen har ansvar for.

Investeringsplanen rulleres årlig for 4 år om gangen, og oppleves på noen områder litt for kortsiktig i forhold til å sikre at kommunen kan holde en stø kurs over tid. Dette kommer klarere til uttrykk når kommunen står overfor store investeringer som er avgjørende for kommunens driftskostnader (og inntekter) lang tid fremover. Kommunedirektøren legger derfor frem en "utvidet" investeringsplan på 10 år sammen med 4 års planen.

Risør kommune har høy lånegjeld, rentene har steget betydelig siste året, og økonomiplanen salderes med vesentlige innsparingstiltak i driftssektorene og bruk av disposisjonsfond. Nå blinker varsellampene og gir klar beskjed om at nå er det alvor og vi må vise stor moderasjon på investeringssiden. Vesentlige investeringer må utsettes frem til organisasjonen har fått kontroll på skuta og etablert korrekt kurs fremover, med handlingsrom i driftsrammene.

4.1 Investeringsplan 2023-2026

4.1.1 Investeringsplan for perioden

Kommunedirektøren har tilstrebet å legge frem en nøktern plan ved å ta med de mest nødvendige investeringer for å sikre fortsatt gode kommunale tjenester, men det har vist seg å blir utfordrende som følge viktige politiske vedtak som må tas inn i planen.

Kommunedirektøren legger derfor frem en investeringsplan fram til 2026 som kan karakteriseres som nøktern - fram til siste året i planperioden. Før dette året er de litt omfattende og kostbare investeringene nytt legesenter på Frydenborg, ny legevakt i Arendal og enøktiltak kommunale bygg.

Men i 2026 har kommunedirektøren lagt inn både nytt svømmeanlegg til 150 mill og ny ungdomsskole til 100 mill. Kommunedirektøren anser det på ingen måte som sannsynlig og/eller forsvarlig at begge disse prosjektene realiseres dette året. Når det er gjort på denne måten, er det for å tvinge oss til å se disse store investeringsbehovene i sammenheng og øke bevisstheten rundt at her må det foretas harde prioriteringer. Kommunedirektøren mener også det er en svært interessant tanke å se disse to behovene bygningsmessig i sammenheng; ny stor skole i Risør som inkluderer et opprustet og modernisert svømmeanlegg. Kan dette også kombineres med strukturelle endringer innenfor oppvekstområdet, kan et slikt prosjekt muligens være realiserbart om noen år, når driftsøkonomien er stabilisert på et forsvarlig nivå.

Kommunedirektøren har vært tydelig på at en investering i ny og kostbar svømmehall ikke er forsvarlig for videre drift på kort og mellomlang sikt. Utviklingen den siste tiden og de økonomiske prognosene for framtiden forsterker grunnlaget for denne klare meldingen.

Investeringsplanen som legges frem for 2023-26 kan vises fordelt på prosjekt og med finansiering som følger.

Investeringsplan 2023-26	2 023					2 024					2 025					2 026				
	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån		INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån		INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån		INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån	
Biler og utstyr iht vedlegg 2	2 500	-500	0	-2 000		1 200	-240	0	-960		5 000	-1 000	0	-4 000		0	0	0	0	0
Hovedplan vann og avløp iht vedlegg 3	3 120	0	0	-3 120		12 280	0	0	-12 280		7 000	0	0	-7 000		8 400	0	0	-8 400	
Oppgradering kommunale veier iht vedlegg 4	0	0	0	0		0	0	0	0		4 000	-800	0	-3 200		2 000	-400	0	-1 600	
Standardheving kommunale bygg iht vedlegg 5	3 000	-600	0	-2 400		3 000	-600	0	-2 400		3 000	-600	0	-2 400		3 000	-600	0	-2 400	
Energitiltak kommunale bygg iht vedlegg	9 550	-1 910	0	-7 640		2 200	-200	0	-2 000		0	0	0	0		1 200	-240	0	-960	
Friluftsområder iht vedlegg 6	2 470	-500	-1 520	-450		1 220	-220	0	-1 000		1 250	-250	0	-1 000		4 500	-900	0	-3 600	
Kommunale kaier og havn iht vedlegg 7	300	0	0	-300		1 200	0	0	-1 200		1 200	0	0	-1 200		1 200	0	0	-1 200	
Nærmiljø-, trafikkikkerhet(T) Iht vedlegg 8	900	-180	0	-720		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Utbygging Rønningssåsen (Nytt)	0	0	-1 000	1 000		0	0	-1 000	1 000		0	0	-1 000	1 000		0	0	-1 000	1 000	
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	2 000	0	-2 000	0		2 000	0	-2 000	0		2 000	0	-2 000	0		2 000	0	-2 000	0	
Startårsordningen Husbanken	20 000	0	0	-20 000		20 000	0	0	-20 000		20 000	0	0	-20 000		20 000	0	0	-20 000	
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	-100	0	-400		500	-100	0	-400		500	-100	0	-400		500	-100	0	-400	
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	150	-30	0	-120		150	-30	0	-120		150	-30	0	-120		150	-30	0	-120	
MinneLund Syndeled	0	0	0	0		0	0	0	0		420	-84	0	-336		0	0	0	0	
Ny interkommunal legevakt inkl.KØH i Arendal	9 585	0	0	-9 585		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Samordnet legesenter - Frydenborg	1 000	-200	0	-800		25 000	-5 000	0	-20 000		0	0	0	0		0	0	0	0	
Nye prosjektorer Risør kino	1 200	0	0	-1 200		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Oppgraderinger kjøkken Nr.14 Psykisk Helse	400	-80	0	-320		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Oppgraderinger kjøkken og møbler Frydenborgsenteret	450	-90	0	-360		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Oppgradering Ungdomsskolen/Ny 1-10 skole Risør	0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0		100 000	-20 000	0	-80 000	
Muslimsk gravplass Risør kirkegård	2 350	-470	0	-1 880		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Frydendal kirke - Tilskudd rehab.kirkespir	0	0	0	0		0	0	0	0		3 000	0	0	-3 000		0	0	0	0	
Frydendal kirke- maling innvendig	0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0		800	0	0	-800	
Sum investeringer og finansiering	59 475	-4 660	-4 520	-50 295		68 750	-6 390	-3 000	-59 360		47 520	-2 864	-3 000	-41 656		293 750	-52 270	-19 000	-222 480	

Alle prosjektene er beskrevet med litt mer utfyllende informasjon i vedlegg 1 i dokumentet, og ytterligere i vedlegg 2-8 i prosjektene som følger en handlingsplan innenfor Eiendom og tekniske tjenester. Kommunedirektøren har i år også supplert vedlegg 5 "Standardheving kommunale bygg" med energitiltak som kan gjennomføres med en positiv klima og miljø effekt, samt en kostnadseffekt på kort og lang sikt. Energiltakene fra vedlegg 5 er i investeringsplanen trukket ut på et eget prosjekt for å synliggjøre prioriteringen, og skille dem ut fra de øvrige standardhevingstiltakene.

Kommunestyret vedtok i handlingsprogram og økonomiplan 2022-25 å ta inn investering i ny svømmehall med 50 mill i planens siste år for å unngå utfordringen med å måtte finansiere de tilhørende finanskostnader i driftsbudsjettene for perioden. I løpet av 2022 har kommunestyret vedtatt å utrede 2 alternativer til ny svømmehall som ligger i en prisklasse på ca 150 mill, og kommunedirektøren har valgt å oppdatere investeringsprosjektet med dette anslaget. Investeringen ville medført et lånefinansieringsbehov på ca 104 mill som kommunedirektøren ikke vil klare å finne inndekning for i driftsrammene for 2026. Tiltaket er følgelig skjøvet ut til siste året i planen for å utsette denne problemstillingen igjen.

Kommunedirektøren har også lagt inn en ny kostbar investering i slutten av perioden som vil måtte konkurrere med svømmehallen. Investeringen er å få på plass en ny, eller oppgradert ungdomsskole, eller alternativt en ny 1-10 skole knyttet opp mot Risør barneskole. Tiltaket er på "tankestadiet" inn i dette handlingsprogrammet, men vil være en viktig del av arbeidet med strukturelle endringer i oppvekstsektoren. Følgelig er heller ikke kostnadsbildet på 100 mill forankret i en god kostnadsberegning, og vil trolig kunne gjennomføres både noe billigere og vesentlig dyrere enn anslått her.

Investeringsplanen kan også vises gjennom den lovpålagte hovedoversikten Bevilgningsoversikt investering A som følger.

Bev.oversikt Investering A 2023-26

Beskrivelse	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Risør				
Investeringer i varige driftsmidler	37 475 000	46 750 000	22 520 000	270 950 000
Tilskudd til andres investeringer	0	0	3 000 000	800 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	39 475 000	48 750 000	27 520 000	273 750 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 660 000	-6 390 000	-2 864 000	-52 270 000
Tilskudd fra andre	-1 520 000	0	0	-16 000 000
Salg av varige driftsmidler	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Bruk av lån	-30 295 000	-39 360 000	-21 656 000	-202 480 000
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-37 475 000	-46 750 000	-25 520 000	-271 750 000
Videreutlån	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Bruk av lån til videreutlån	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000
Bruk av ubundet investeringsfond	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000

Oversikten viser investeringsplanen slik den vedtas på brutto nivå med felles finansiering av prosjektene. Alle investeringsinntekter er frie inntekter og kan brukes til å finansiere prosjektene i årsavslutningen. Det er kun øremerkede investeringstilskudd som ikke er frie inntekter.

Summerer man opp alle årene i investeringsplanen, så skal det investeres for brutto 377,7 mill i varige driftsmidler (eiendommer og utstyr), ytes 3,8 mill i tilskudd til andres investeringer, og anskaffes 8 mill i egenkapitalandeler i KLP, totalt kr.389,5 mill. I tillegg kommer 80 mill i utlån av midler i Startlånsordningen. I dette ligger det både badebasseng og ny ungdomsskole.

Finansieringen av disse 469,5 mill i totale investeringsutgifter, inkludert utlån, gir et lånebehov på 373,8 mill, hvorav 80 mill til Startlånsordningen og 34,3 mill til investeringer innen Selvkostområdene. Holder man Startlånsordningen og VAR-investeringer utenfor vil det være ca 259,5 mill av lånene som vil gi en varig driftskonsekvens for kommunen i ca 30 år fremover.

4.1.2 Vurdering av kommunens investeringsaktivitet i perioden

Kommunedirektøren har et etterslep på prosjektgjennomføringer, som igjen medfører at bevilgninger og låneopptak skyves på over flere år. Når kommunedirektøren nå legger frem en investeringsplan for 2023-26, bør det hensyntas at kommunen vil dra med seg bevilgninger på +/- 100 mill brutto fra 2022 og tidligere, og et lånefinansieringsbehov på +/-50 mill. Denne problemstillingen er en medvirkende årsak til at de årlige låneopptakene overstiger de som vedtas i budsjettene og økonomiplanene, som igjen gjør at gjelden stiger til tross for handlingsregelen som egentlig bør medføre en reduksjon.

Investeringsplanen som legges frem for perioden 2023-26 er ikke innenfor handlingsregelen når vi ser finansieringen totalt og korrigerer for investeringer innen selvkostområdet og utlån startlån. Den overstiger grensene som settes av handlingsregelen med ca 155 mill.

Finansiering vurdert mot handlingsregel	Totalt	2 023	2 024	2 025	2 026
Sum investeringskostnad brutto	469 495	59 475	68 750	47 520	293 750
Lånefinansieringsbehov	-373 791	-50 295	-59 360	-41 656	-222 480
Herav innenfor Selvkostområdet/Husbanken	114 280	24 120	32 760	29 000	28 400
Lånebehov eksklusive selvkost	-259 511	-26 175	-26 600	-12 656	-194 080
Budsjetterte avdrag i planperioden	116 090	28 756	28 839	29 376	29 119
Handlingsregel (10%)	11 609				
Maks grense for låneopptak i planperioden	104 481				
Avvik fra handlingsregel i planperioden	-155 030				

Kommunedirektøren legger frem en finansieringsplan som sprenger handlingsregelen med 155 mill som følge av at det er lagt inn både ny svømmehall og ny ungdomsskole i periodens siste år. Det skaper et lånefinansieringsbehov i 2026 på ca 202,5 mill og vil som tabellen nedenfor viser øke gjeldsnivået til "nye høyder", opp mot en gjeldsandel på 130-140% av samlede inntekter. Dersom investeringen i ny svømmehall skyves utover i 10 årsplanen vil fremlagte investeringsplan fremdeles avvike fra handlingsregelen med ca 51 mill.

Ser man kun på periodens først 3 år, 2023-25 er det en nøktern plan som bidrar til å betale ned på gjelden om man holder startlån og VAR-lån utenfor, da budsjetterte avdrag overstiger lånebehovet. Kommunedirektøren klarer allikevel å få inn viktige investeringer som vil bidra positivt på fremtidig driftsrammer. Det gjelder spesielt investeringen i en samlokalisering av kommunens

legetjenester i tilknytning til Frydenborgsenteret, og Energiltakene på kommunale bygg, samt ny legevakt og KØH i Arendal. Ser man på samfunnsnyttene vil de relativt billige tiltakene knyttet til nærmiljø og trafikksikkerhet, samt tiltak friluftsområder bidra til at kommunen blir et enda bedre sted å bo. Disse tiltakene har også gode tilskuddsordninger som kommunedirektøren vil søke støtte gjennom fra Fylke/Stat.

Fremlagt investeringsplan vil ha en kostnadsnøytral effekt på driftsbudsjettet fra 2023-26, men gi en betydelig kostnadsvekst fra 2026-2027 som følge av svømmehallen og ungdomsskolen på ca 14,6 mill.

Utvikling gjeld og kapitalkostnad	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lånemasse 1/1	697 165 000	703 624 000	705 163 000	715 716 000	708 213 000	881 784 000
Av dette tilhører VAR	145 508 000	142 689 000	148 990 000	150 022 000	152 169 000	145 802 000
Lånebehov totalt eks Husbank	35 000 000	30 295 000	39 360 000	21 656 000	202 480 000	17 000 000
Avdrag forutsatt 30 år	28 541 000	28 756 000	28 807 000	29 159 000	28 909 000	34 695 000
Samlet avdrag selvkost	5 939 000	5 979 000	5 968 000	6 253 000	6 367 000	6 552 000
Rentesats estimert flytende	1,99 %	4,55 %	4,50 %	4,35 %	4,25 %	4,20 %
Lån med rentesikring	338 800 000	329 050 000	308 550 000	276 325 000	259 937 500	210 500 000
Rentekostn bundet	6 162 000	5 443 766	5 443 766	4 551 234	3 482 758	3 316 883
Lån flytende rente	358 365 000	374 574 000	396 613 000	439 391 000	448 275 500	671 284 000
Rentekostn flytende	5 977 464	17 043 117	17 847 585	19 113 509	19 051 709	28 193 928
Andel lån flytende	51,4 %	53,2 %	56,2 %	61,4 %	63,3 %	76,1 %
Rentebelastning inkl. VAR	12 139 000	22 487 000	23 291 000	23 665 000	22 534 000	31 511 000
Rente selvkost vann	1 652 000	2 026 000	2 029 000	2 075 000	2 187 000	2 241 000
Rente selvkost avløp	3 204 000	3 925 000	3 822 000	3 788 000	3 686 000	3 544 000
Samlet rente selvkost	4 856 000	5 951 000	5 851 000	5 863 000	5 873 000	5 785 000
Rentekompensasjon nye tiltak	0	0	0	0	0	0
Renter eks. VAR	7 283 000	16 536 000	17 440 000	17 802 000	16 661 000	25 726 000
Avdrag eks. VAR	22 602 000	22 777 000	22 839 000	22 906 000	22 542 000	28 143 000
SUM virkning på driftsbudsjettet	29 885 000	39 313 000	40 279 000	40 708 000	39 203 000	53 869 000
<i>Endring fra året før</i>		<i>9 428 000</i>	<i>966 000</i>	<i>429 000</i>	<i>-1 505 000</i>	<i>14 666 000</i>

Den øverste linjen viser utviklingen i lånemassen som vil ha kostnadseffekt på driftsrammene, og viser at kommunens gjeld vil vokste frem til 2025, og deretter reduseres inn i 2026. Når investeringer i svømmehall og ungdomsskole gjennomføres i 2026 vil gjelden inn i 2027 øke med ca 173 mill opp til 881,8 mill. Kommunedirektøren mener dette ikke er bærekraftig og vil være dramatisk ifht å ha økonomisk grunnlag for levere lovpålagte kommunale tjenester fremover.

Kommunedirektøren har laget første utkast til en 10 års investeringsplan for å flytte fokus lengre ut i tid å sikre gode beslutningsprosesser og ivareta et bærekraftperspektiv.

Investeringsplan 2023-33	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027	2 028	2 029	2 030	2 031	2 032	2 033
	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto
Biler og utstyr ihht vedlegg 2	2 500	1 200	5 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Hovedplan vann og avløp ihht vedlegg 3	3 120	12 280	7 000	8 400	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering kommunale veier ihht vedlegg 4	0	0	4 000	2 000	0	0	0	0	0	0	0
Standardheving kommunale bygg ihht vedlegg 5	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Energiltak kommunale bygg ihht vedlegg 5	9 550	2 200	0	1 200	0	0	0	0	0	0	0
Friluftsområder ihht vedlegg 6	2 470	1 220	1 250	4 500	0	0	0	0	0	0	0
Kommunale kaier og havn ihht vedlegg 7	300	1 200	1 200	1 200	0	0	0	0	0	0	0
Nærmiljø-, trafikksikkerhet(T) ihht vedlegg 8	900	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	0	0	0	150 000	0	0	0	0	0	0	0
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Startlansordningen Husbanken	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Veiferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	150	150	150	150	0	0	0	0	0	0	0
Minnelund Søndeled	0	0	420	0	0	0	0	0	0	0	0
Ny interkommunal legevaktt inkl.KØH i Arendal	9 585	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Samordnet legesenter - Frydenborg	1 000	25 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nye prosjektorer Risør kino	1 200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgraderinger kjøkken Nr.14 Psykisk Helse	400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgraderinger kjøkken og møbler Frydenborgsenteret	450	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering Ungdomsskolen/Ny 1-10 skole Risør	0	0	0	100 000	0	0	0	0	0	0	0
Muslimsk gravplass Risør kirkegård	2 350	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Frydenborg kirke - Tilskudd rehab.kirkespir	0	0	3 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Frydenborg kirke - maling innvendig	0	0	0	800	0	0	0	0	0	0	0
Kaifront Strandgata	0	0	0	0	0	12 000	0	0	0	0	0
Buvika Næringsbrygge	0	0	0	0	2 000	0	0	0	0	0	0
Dampskipsbrygga	0	0	0	0	17 000	0	0	0	0	0	0
Høydebasseng Hope/sandnes (Neste HP-VA)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ny gjestehavn inkl elektrifisering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Næringsarealer til nyetableringer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kommunale boligtomter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kyststi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Risør kunst og kultursenter (KG48-Risørhuset)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klima og miljøtiltak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FV 416 Risørveien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringer og finansiering	59 475	68 750	47 520	293 750	44 500	37 500	25 500	25 500	25 500	25 500	25 500

10 års planen har som formål å synliggjøre at det ligger viktige investeringer i overskuelig fremtid som vil være nødvendig å håndtere. Som planen viser har ikke alle tiltakene en anslått investeringskostnad, eller et anslag på når disse kommer, men kommunedirektøren mener de vil måtte komme ila de neste 10 årene. Noen av investeringene vil kanskje også kunne forkastes allerede nå, men er tatt med da det er et politisk ønske om at kommunedirektøren har tiltaket "på blokka", som f.eks kyststien. Ser man i tillegg på hva som skjer østover med etableringen av Morrows batterifabrikk, og legger til grunn spådommene om synergier utover hele regionen vil vi også i Risør måtte bygge ut nye boligområder og næringsarealer, og kanskje må vi gjøre noe med Risørveien sammen med Agder fylkeskommune.

10- års planen legges i dette handlingsprogram og økonomiplan frem som et bidrag til utvidelse av horisonten og til ettertanke, og skal ikke fungere som en bindende plan utover de første 4 årene. Kommunedirektøren fremhever at nøkternhet i investeringsaktiviteten er et av de viktigste elementene for å sikre kommunal økonomisk bærekraft fremover. Ved å redusere investeringsaktiviteten og ha fokus på egenkapitalfinansiering i investeringen, vil kommunen etter hvert kunne redusere andelen finansutgifter i drift, som vil bedre netto driftsresultat. Samtidig med stort fokus på nøkterne investeringsplaner er det viktig at ikke utviklingen av kommunen gjennom investeringer stanser opp, og at vi gjennomfører de nødvendige investeringer som kreves for å fortsatt ha en rasjonell drift og gode tjenester.

4.2 Driftsrammer 2023-2026

Fremlagt handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26 tar utgangspunkt i opprinnelig vedtatte driftsrammer for 2022, og handlingsprogram og økonomiplan for 2022-25.

Det er "fellesområdene" som danner grunnlaget for hvor mye ressurser kommunen har til å drive driftssektorene årlig. "Fellesområdene" inneholder de sentrale inntekter og utgifter som ikke føres ute i sektorene, som f.eks. skatt og rammetilskudd, eiendomsskatt, finansposter, og felles avsetninger til lønn og pensjon.

Ved bruk av KS-prognosemodell defragmenteres Statsbudsjettets rammer til kommunenivå, og angir hva kommunen kan forvente å motta i skatt og rammetilskudd ut fra de gitte forutsetningene som ligger til grunn på makronivå, justert for kommunens særegenheter. Skatt og rammetilskudd utgjør ca 70% av kommunens totale inntekter. Finansområdene bearbeides og vurderes ut fra kommunens nåværende lånemasse, og justeres for forventet utvikling i planperioden, og anslår kapitalkostnadene og finansinntektene basert på forventet renteutvikling fremover.

Sektorrammene for 2023 er beregnet med utgangspunkt i opprinnelig budsjett 2022 og vedtatte driftstiltak og effektiviseringskrav i 2022-25. Rammene er deretter oppjustert med pris, lønnsvekst, eller deflator for å fremskrive rammene fra 2022 til 2023. Denne operasjonen gjør at det skal være grunnlag for å videreføre driften fra 2022 på samme nivå. Kommunedirektøren har derimot ikke sett det forsvarlig å videreføre de vedtatte effektiviseringskravene som lå i Handlingsprogram og økonomiplan 2022-25 da kommunedirektøren ikke har klart å gjennomføre tiltak som vil gi tilstrekkelig effekt. Kommunedirektøren har følgelig måtte "nullstille" effektivitetskravene i vedtatt tiltaksplan, og lagt et nytt løp for kommende planperiode.

Når kommunedirektøren har estimert hva kommunen kan forvente av felles frie inntekter og utgifter finansområdene for 2023 fremskrives disse utover planperioden. Det gjøres vurderinger på enkeltelementer som er ventet å få vesentlige endringer i planperioden og konsekvensjusteres for dette i økonomiplanen. Dersom det ikke er tilstrekkelig ressurser på fellesområdene til å dekke opp for forventet driftsnivå, må det iverksettes tiltak for å korrigere for avvikene. Dette gjøre gjennom tiltak i drift og investering i handlingsprogrammet.

4.2.1 Økonomi fellesområdene

Bevilgningsoversikt drift A viser felles inntekter og utgifter for planperioden, og hvor mye som er disponert netto til driftssektorene hvert år.

De viktigste elementene i oversikten er de frie inntektene fra skatt og rammetilskudd, og eiendomsskatt, og finansutgiftene som genereres som følge av investeringer som er gjort i kommunen over mange år.

Oversikten viser også netto bruk og avsetninger til bundne driftsfond og disposisjonsfond hvert i perioden.

Bev.oversikt drift A 2023-26

Beskrivelse	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Rammetilskudd	-251 113	-249 005	-261 607	-261 607	-261 607	-261 607
Inntekts- og formuesskatt	-199 213	-191 009	-204 648	-204 648	-204 648	-204 648
Eiendomsskatt	-17 944	-23 200	-27 428	-27 428	-27 428	-27 428
Andre generelle driftsinntekter	-43 967	-25 101	-42 261	-41 391	-41 208	-40 990
SUM GENERELLE DRIFTSINNTEKTER	-512 237	-488 315	-535 944	-535 074	-534 891	-534 673
Sum bevilgninger drift, netto	461 160	463 136	510 441	498 891	494 291	494 041
Avskrivninger	32 240	32 277	32 232	32 221	32 505	32 619
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	493 400	495 413	542 673	531 112	526 796	526 660
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-18 837	7 098	6 729	-3 962	-8 095	-8 013
Renteinntekter	-6 050	-6 551	-11 707	-11 117	-10 538	-10 050
Utbytter	-3 815	-4 500	-15 500	-12 400	-10 850	-10 850
Renteutgifter	14 949	17 707	30 957	31 660	32 089	30 802
Avdrag på lån	27 285	28 220	28 756	28 839	29 376	29 119
NETTO FINANSUTGIFTER	32 369	34 876	32 506	36 982	40 077	39 021
Motpost avskrivninger	-32 240	-32 223	-32 232	-32 223	-32 507	-32 621
NETTO DRIFTSRESULTAT	-18 707	9 751	7 003	797	-525	-1 613
Avsetninger til bundne driftsfond	18 150	12 488	13 078	12 973	12 720	12 720
Bruk av bundne driftsfond	-15 067	-15 115	-16 444	-16 548	-16 801	-16 801
Avsetninger til disposisjonsfond	32 263	7 600	7 600	7 600	7 600	7 600
Bruk av disposisjonsfond	-16 639	-14 724	-11 237	-4 822	-2 994	-1 906
SUM DISPONERINGERELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	18 708	-9 751	-7 003	-797	525	1 613

Kommunedirektøren bruker KS-prognosemodell til å beregne skatt og rammetilskudd i budsjett og økonomiplanen. Prognosemodellen bruker tallene som legges frem ifm Statsbudsjettet for 2023 og bryter dette ned på kommunenivå justert for antall innbyggere og sammensetningen av disse.

Rammetilskuddet består av et fast innbyggertilskudd, utgiftsutjevningstilskudd, finansiering av INGAR, skjønnstilskudd, distriktstilskudd og inntektsutjevning skatt. Rammetilskuddet beregnes ut fra innbyggertallet i kommunen 1/7-2022 og blir fast gjennom 2023, med unntak av inntektsutjevningen på skatt som beregnes ut fra innbyggertallet 1/1-2023 og justeres fra endelig skatteinnfang i inntektsåret. For inntektsåret 2023 har kommunedirektøren brukt de kjente befolkningstallene pr 1/7-22 på 6.804 for rammetilskuddet, men har overstyrt modellens anslag på befolkning 1/1-23 på 6.716 med en videreføring av 1/7-22 tallet. Kommunedirektøren mener at det er en mer sannsynlig situasjon at man opprettholder befolkningstallene, heller enn at vi reduseres

med 88 innbyggere samtidig som vi skal ta imot flere flyktninger enn normalt.

Skatteinngangen i prognosemodellen tar utgangspunkt i gjennomsnittlig skatteinngang pr innbygger for kommunen de siste 3 årene, og legger dette til grunn for kommunens skatteinntekt beregnet ut fra forventet skatteinngang for landet. Forskjellene mellom gjennomsnittlig skatteinngang pr innbygger i Risør og landet totalt kompenseres gjennom inntektsutjevningen opp til 90% av landsgjennomsnittet. Dette gjør at Risør kommune er mer avhengig av skatteinngangen på landsbasis enn på lokal basis, og lite sensitiv ifht skatteinngangen fra kommunens innbyggere.

Skatt og rammetilskudd for perioden 2023-26 (tall i hele 1000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Innbyggertilskudd (lukt beløp pr innb)	168 402	176 976	191 035	192 530	193 662	193 666
Utgiftsutjevningen	26 369	27 678	26 658	26 819	26 783	26 784
Overgangsordning - INGAR	-257	-327	-279	-238	-204	-204
Saker særskilt fordeling	1 484	1 230	3 426	3 426	3 144	3 144
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb)	9 362	9 306	9 619	9 704	9 704	9 704
Ordinært skjønn	810	610	700	700	700	700
Koronapandemi - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet og tabell-C	11 011	1 143				
Tilleggsnummer statsbudsjett - økt realvekst og oppgaveendringer		2 671				
Tilleggsnummer statsbudsjett - nytt tilskudd per kommunal grunnskole inkl. finansingstrekk		445				
Tilleggsnummer statsbudsjett - redusert rammetilskudd som følge av økt skatteanslag		-3 155				
Stortinget saldering budsjett 2022		-170				
Endringer etter Stortingets budsjettssaldering 2022		393				
Stortinget opprinnelig saldering budsjett 2018 - 2021	343					
RNB 2018 - 2022 (utenom koronapandemi)	224	-11 288				
Nysaldering av statsbudsjett 2018 - 2021 (utenom koronapandemi)	162					
Sum rammetilskudd uten inntektsutj	217 910	205 511	231 159	232 941	233 790	233 794
Netto inntektsutjevning	32 720	28 980	30 847	31 841	31 841	31 841
Sum rammetilskudd inkl.inntektsutjevning	250 630	234 491	262 006	264 782	265 631	265 635
Rammetilskudd - endring i %	4,0	-6,4	11,7	1,1	0,3	0,0
Skatt på formue og inntekt	199 213	218 312	204 797	204 797	204 797	204 797
Skatteinntekter - endring i %	10,6	9,6	-6,19	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	449 843	452 800	466 800	469 600	470 400	470 400
Sum - endring fra året før i %	6,8	0,7	3,1	0,6	0,2	-

Kommunedirektøren legger ikke inn noen realvekst utover planperioden, som innebærer at skatt og rammetilskudd blir liggende på 2023 nivå ut perioden. Kommunedirektøren legger ikke inn egne prognoser på skatteinngang og befolkningsutvikling for landet eller kommunen i perioden 2024-26.

Inntektssystemutvalget har i høst lagt frem sitt forslag til nytt inntektssystem, og dette vil trolig bearbeides frem til KOMPRP2024, hvor endringer innarbeides for årene fremover. Det er stor usikkerhet i hva som evt blir tatt med videre fra utvalgets forslag, og kommunedirektøren har valgt å inne "forskuttere" effektene av de foreslåtte tiltak verken i positiv eller negativ favør.

Eiendomsskatten er budsjettet med 27,4 mill i 2023, og øker opp til 30,4 mill fra 2024-26.

Kommunedirektøren har lagt opp til en endring i eiendomsskatten gjennom taksering av fritidsboliger i 2023, med mål om å ta i bruk de nye takstene fra 2024.

Kommunedirektøren viderefører skatteetatens verdier på boliger og kommunale takster på fritidsboliger og i 2023, og at ikke næringseiendommer skal beskattes i planperioden.

Kommunedirektøren legger opp til en skattesats på 4 promille i planperioden, og at effekten av takseringsarbeidet vil gi en merinntekt på ca 3 mill årlig fra 2024.

Kommunedirektøren klarer følgelig ikke følge opp kommunestyrets vedtak om å videreføre deflatorjustert inntektsnivå på eiendomsskatten i planperioden.

Andre generelle driftsinntekter er en samling av andre statlige tilskudd som ligger ute i sektorrammene, men som skal fremkomme i hovedoversikten som frie inntekter.

Dette består i hovedsak av tilskudd til integrering på NAV flyktning, tilskudd til VIRK, rentekompensasjon fra Husbanken, diverse tilskudd til skjærgårdstjenesten, Kompetansetilskudd i

sektor for oppvekst og sektor for helse og omsorg, prosjekttilskudd innen rus/psykiatri og helsestasjon, tilskudd til Frivillighetssentral og lærlingtilskudd. Den største posten i denne inntekten er integreringstilskuddet til flyktninger og VIRK. Disse tilskuddene endres parallelt med antall flyktninger i 5 års perioden og har vært sterkt redusert de siste 3 årene, men fra 2022 øker dette igjen som følge av Ukraina situasjonen. Kommunen tar i 2022 imot ca 70 flyktninger som gir økt integreringstilskudd i 2022, og så er det lagt på effekten av ytterligere 30 flyktninger i 2023. Fra 2024-26 er nivået videreført nøytralt da kommunedirektøren håper krigen vil avsluttes og følgelig vil trolig mange av de mottatte flyktningene fra Ukraina reise hjem igjen. Dersom krigen fortsetter og regjeringen øker mottaket av flyktninger som skal bosettes i kommunene vil denne posten øke da tilskuddene er størst de første 3 årene etter bosettingen. De øvrige tilskuddene i posten er stort sett tilskudd som har en "adresse" som f.eks Frivillighetssentralen og kompetansetilskudd, hvor inntekten i stor grad styrer kostnadene.

Sum bevilgninger drift, netto er summen a netto driftsrammer som er lagt ut til sektorene, samt felles avsetninger til lønn og pensjon. Disse spesifiseres nærmere senere under sektorrammer.

Avskrivningene representerer verdiforringelsen på kommunens anleggsmidler pr år. Avskrivninger utgjør ikke en kostnad for kommunens regnskap da det er avdragskostnadene som skal gjøre dette. Avskrivningene har derfor en motpost i hovedoversikten som nøytraliserer kostnaden.

Renteinntektene i oversikten viser sum renteinntekter på kommunens bankinnskudd, renteinntekter fra Startlånsordningen, renteinntekter på kundefordringer og internrenter som overføres fra selvkostområdene. Renteinntektene fra bank påvirkes både av markedsrentene som er ventet å stige i planperioden, og av gjennomsnittslivviditeten til kommunen gjennom årene. Det er lagt opp til en økning i bankrentene som følger.

Innskuddsrenter	2022	2023	2024	2025	2026
Rente snitt(est. 3 mnd NIBOR)	2,00 %	3,55 %	3,45 %	3,20 %	3,00 %
Margin på innskudd	0,45 %	0,45 %	0,45 %	0,45 %	0,45 %
Innskuddsrente	2,45 %	4,00 %	3,90 %	3,65 %	3,45 %
Gjennomsnittlig likviditet	kr 100 000 000	kr 100 000 000	kr 90 000 000	kr 80 000 000	kr 75 000 000
Renteinntekter bank	kr 2 450 000	kr 4 000 000	kr 3 510 000	kr 2 920 000	kr 2 587 500
Renteinntekter Startlån		1 650 000	1 650 000	1 650 000	1 650 000
Renteinntekter fordringer		105 000	105 000	105 000	105 000
Kalkulatoriske renter VAR		5 952 000	5 852 000	5 863 000	5 708 000
Sum budsjettede renteinntekter		11 707 000	11 117 000	10 538 000	10 050 500

Renteinntekter fra Startlånsordningen er budsjettert med 1,5 mill og flatt gjennom perioden, og utgjør ingen inntekt for kommunens drifts da disse balanseres mot bundne driftsfond ved årsslutt. Kalkulatoriske renter overført fra selvkostområdene er basert gjennomførte investeringer og fremtidige investeringer innen vann og avløp og anslag på kalkylerenter i planperioden.

Utbytteinntektene er forventet utbytte fra Agder Energi hvor Risør kommune eier 1,17% og årlig mottar utbytte basert på vedtatt utbyttepolitikk i selskapet. For inntektsåret 2023 legges IFRS-resultatet fra 2021 på 1,923 mrd til grunn for utbytte, som skal gi Risør kommune et utbytte på ca 15,5 mill.

Agder Energi fusjonerer med Glitre fra 2023, som også kan innebære muligheter for økt utbytteutbetaling allerede i 2023, men kommunedirektøren har valgt å ikke hensynta dette pga usikkerheten, verken i 2023 eller utover planperioden.

For planperioden har kommunedirektøren lagt til grunn en forutsetning om at 2022 også vil bli et meget godt år for Agder Energi, og at resultatet vil kunne bli omtrent like godt som i 2021 som følge av de høye kraftprisene. Fra 2024 reduseres utbytteinntekten med 20% fra 2023- nivå, og i 2025-26 en ytterligere reduksjon på 10%. Det gir følgende utbytteforutsetning for økonomiplanperioden.

Utbytte RK	
Resultat 2021	1 923 000 000
70% utbyttegrunnlag	1 346 100 000
Aksjonærandel Risør kommune 1,17%	15 749 370
Fratrekk for kostnader til Arbeidsutvalget	249 370
Forventet utbytte utbetalt 2023	15 500 000
Utbytte for 2024 vurderes til 80% av utbytte 2023	15 500 000
Det er forventet at AE vil ha et godt resultat i 2022 som danner grunnlag for dette basert på strømpriser	80,00 %
Forventet utbytte utbetalt 2024	12 400 000
Utbytte for 2025 vurderes til 70% av utbytte 2023	15 500 000
Det er forventet at AE vil ha et godt resultat i 2023, men vurderer 30% lavere enn -22 da prisene forventes redusert	70,00 %
Forventet utbytte utbetalt 2025	10 850 000
Utbytte for 2026 vurderes til 70% av utbytte 2023	15 500 000
Det er forventet at AE vil ha et godt resultat i 2023, men vurderer 30% lavere enn -22 da prisene forventes redusert	70,00 %
Forventet utbytte utbetalt 2026	10 850 000

Risør kommune har et eget disposisjonsfond for utbytte fra Agder Energi med en handlingsregel som skal kompensere eller avsette avvik fra budsjettert utbytte de enkelte år. Fondet er ventet å ha en saldo på ca 3 mill ved inngangen til 2023.

Renteutgiftene som fremkommer i oversikten inneholder renter på selvkostområdene og renter på Startlånsordningen i tillegg til renter på kommunens lånemasse. Disse har ingen direkte påvirkning på kommunens driftsresultat da disse dekkes av selvkost og balanseres mot driftsfond ved årsslutt.

Renteutgifter 2023-26	2022	2023	2024	2025	2026
Renter lån	11 943 000	22 487 000	23 291 000	23 708 000	22 576 000
Rente overkurs	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000
Renter Selvkostområdet	3 396 000	5 952 000	5 852 000	5 863 000	5 708 000
Renter startlån	1 460 000	1 610 000	1 610 000	1 610 000	1 610 000
Sum renteutgifter	17 707 000	30 957 000	31 661 000	32 089 000	30 802 000

Lånerentene er basert på kommunens lånemasse og utviklingen av denne gjennom planperioden og justert for forventet endring i markedsrenter.

Rentekostnader lån	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lånemasse 1/1	697 165 000	703 624 000	705 163 000	715 716 000	708 213 000	881 784 000
Nordea Swap 1	1 602 000	2 047 500	2 047 500	2 047 500	2 047 500	2 047 500
Nordea Swap 5	495 000	598 563	598 563	149 641	-	-
Nordea Swap 3	317 000	-	-	-	-	-
Nordea Swap 2	480 000	-	-	-	-	-
Nordea Swap 4	930 000	-	-	-	-	-
Sør SWAP 1	405 000	663 500	663 500	663 500	165 875	-
Sør SWAP 2	74 000	409 383	409 383	409 383	409 383	409 383
KLP Fastrente 2017	990 000	904 800	904 800	226 200	-	-
KLP Fastrente 2018	869 000	820 020	820 020	410 010	-	-
Sør SWAP 3	-	-	-	645 000	860 000	860 000
Sum bundne rentekostnader	6 162 000	5 443 766	5 443 766	4 551 234	3 482 758	3 316 883
Sum bundne lån	338 800 000	329 050 000	308 550 000	276 325 000	259 937 500	210 500 000
Lån Flytende	358 365 000	374 574 000	396 613 000	439 391 000	448 275 500	671 284 000
Rente flytende	1,99 %	4,55 %	4,50 %	4,35 %	4,25 %	4,20 %
Sum flytende rentekostnader	7 128 464	17 043 117	17 847 585	19 113 509	19 051 709	28 193 928
Rentekostnad inkl. VAR	12 139 000	22 487 000	23 291 000	23 665 000	22 534 000	31 511 000
<i>Andel flytende lån</i>	<i>51,40 %</i>	<i>53,23 %</i>	<i>56,24 %</i>	<i>61,39 %</i>	<i>63,30 %</i>	<i>76,13 %</i>

Kommunedirektøren har sikret en vesentlig andel av lånene i rentebindinger fremover for å redusere rentesårbarheten da kommunen har såpass høy gjeldsgrad. Ved inngangen av planperioden er ca 48% sikret, og modellen legger opp til at alle fremtidige lån tas opp med flytende rente. Dette vil kommunedirektøren vurdere ved hvert låneopptak sett i forhold til gjeldende markedsbetingelser og vedtatt finansreglement.

Avdragskostnadene gir uttrykk for verdiforringelsen av kommunens anleggsmidler, slik avskrivninger gjør i private selskap. Størrelsen på avdragene bestemmes av minimumsavdragsreglene som er en beregning på hvor mye avdrag kommunen er pålagt å betale sett ifht lånemassen og anleggsmidlene. Avdragskostnadene i planperioden vil være påvirket av de faktiske låneopptak som gjennomføres i perioden, men er budsjettert til å holde seg jevnt på rundt 29 mill gjennom perioden.

Utvikling gjeld og kapitalkostnad	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lånemasse 1/1	697 165 000	703 624 000	705 163 000	715 716 000	708 213 000	881 784 000
Av dette tilhører VAR	145 508 000	142 689 000	148 990 000	150 022 000	152 169 000	145 802 000
Lånebehov totalt eks Husbank	35 000 000	30 295 000	39 360 000	21 656 000	202 480 000	17 000 000
Lånebehov eks. VAR og Husbank		26 175 000	26 600 000	12 656 000	194 080 000	17 000 000
Avdrag forutsatt 30 år	28 541 000	28 756 000	28 807 000	29 159 000	28 909 000	34 695 000
Samlet avdrag selvkost	5 939 000	5 979 000	5 968 000	6 253 000	6 367 000	6 552 000
Avdrag eks. VAR	22 602 000	22 777 000	22 839 000	22 906 000	22 542 000	28 143 000

Fra 2027 er effekten av låneopptak til svømmehall og ungdomsskole beregnet inn, og viser avdragskostnaden som vil påvirke kommunens driftsrammer med ca 5,8 mill årlig i 30 år fremover.

Avsetninger til og bruk av bundne driftsfond viser kommunenes effekt av bundne driftsfond. I hovedsak er dette føringer knyttet til selvkostområdene som skal balanseres mot fond ved årsslutt, eller bruk/avsetninger av øremerkede tilskudd utbetalt tidligere år.

Avsetninger til og bruk av disposisjonsfond viser kommunenes effekt av disposisjonsfondstransaksjoner i planperioden. Kommunedirektøren legger til grunn at all premieavviks-inntekt

skal avsettes til eget disposisjonsfond for å unngå at denne inngår som en del av finansieringen av kommunens løpende drift.

Disposisjonsfondets utvikling, basert på fremlagt økonomiplan, vil se ut som vist i tabellen nedenfor, hvor det også er gjort en fordeling ut fra de enkelte "merkede" disposisjonsfondene.

Fremskrevet utvikling disposisjonsfond	R2021	RB2022	2023	2024	2025	2026
Ingående balanse	70 490	86 114	58 714	55 077	57 855	62 461
Budsjettert bruk av fond "fast del"	0	-3 500	-3 500	-3 500	-2 994	-1 906
Budsjettert bruk av fond	0	-31 500	-7 737	-1322	0	0
Budsjettert avsetning til fond	15 624	7 600	7 600	7 600	7 600	7 600
Utgående balanse disp fond	86 114	58 714	55 077	57 855	62 461	68 155
Herav premieavvikfond	40 344	36 844	33 414	30 984	27 554	24 124
Herav "svømmehall"	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Herav Arbeidsmiljøtiltak	300	300	300	300	300	300
Herav "Agder Energi"	2 958	2 974	2 974	2 974	2 974	2 974
Herav "brøytefond"	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Herav frisklivsatsning	529	529	529	529	529	529
Herav Elevrådet RUS	71	71	71	71	71	71
Herav Korona	500	1 506	1 506	1 506	1 506	1 506
Herav Fiber	2 400	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
"Frie disposisjonsfond"	35 012	9 490	9 283	14 491	22 527	31 651

Kommunedirektøren har som vist over måtte finansiere driftsbudsjettet i 2023 med ca 11,2 mill fra disposisjonsfond da organisasjonen ikke har klart å gjennomføre effektiviseringskrav de siste årene som følge av blant annet koronapandemien. Dette medfører at kommunedirektøren mellomfinansierer driftsrammene også i 2023 med en vesentlig sum for å få økonomiplanen i balanse.

Kommunedirektøren har lagt inn effekten av strukturendringer i oppvekstsektoren i 2024-26 med 5 mill i 2024 og 10 mill fra 2025 og utover som gjør at bruken av disposisjonsfond reduseres betydelig utover planperioden, og bidrar til at kommunen kan ha et bra disposisjonsfond som sikkerhetsnett i årene fremover også.

Med fremlagt økonomiplan vil kommunedirektøren opprettholde et disposisjonsfond som tilfredsstiller målindikatoren på 10% av samlede inntekter, samt 100% dekning av det akkumulerte premieavviket.

4.2.2 Økonomisk effekt av tiltak i handlingsprogrammet

Kommunedirektøren har revidert tiltaksplanen som ble vedtatt for perioden 2022-25 og gjort noen få, men viktige, endringer i tiltaksplanen for perioden 2023-26.

Tabellen nedenfor viser foreslåtte driftstiltak med økonomisk konsekvens som kommune-direktøren mener er helt nødvendig for å få til en ønsket omfordeling av rammene fra oppvekstsektoren til helse og omsorgssektoren. Fremlagte handlingsprogram og økonomiplan bidrar til at ikke helse og omsorgssektoren må kutte i sine tilbud, og sikrer gode helsetjenester på kort sikt. På lengre sikt må det gjøres endringer som skaper ytterligere handlingsrom i økonomien til å håndtere demografiutviklingen som kommer frem mot 2040. Alle tiltakene er nærmere beskrevet med utfyllende kommentarer i vedlegg 1 i dokumentet.

Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2022-25 (alle tall i hele 1000)	2023	2024	2025	2026
ref.nr	Felles / Kommunedirektør / Staber				
500-1	Arbeidsmiljøtiltak	200	200	200	200
500-2	Omstilling og fornying	300	300	300	300
500-3	Taksering av fritidsboliger og næringseiendom	1 500	0	0	0
500-4	Eiendomsskatt fritidsbolig og næringseiendom etter taksering	0	-3 000	-3 000	-3 000
500-5	Utgifter til valg	250	0	250	0
500-6	Tilskudd Risør By AS	750	750	750	750
	Sum tiltak Rådmann og stab/felles	3 000	-1 750	-1 500	-1 750
	Skole, barnehage, oppvekst				
400-2	Tilbakeføring av Røyslandselever ifm nedleggelse Songe skole	-700	-1 700	-1 700	-1 700
400-1	Strukturelle endringer innenfor skole- og barnehageområdet	0	-5 000	-10 000	-10 000
	Sum tiltak oppvekst	-700	-6 700	-11 700	-11 700
	Samfunnsutvikling				
200-17	Byjubileum 2023	700	0	0	0
200-8	Utredning ny svømmehall 2022-23	500	0	0	0
	Sum tiltak Samfunnsutvikling	1 200	0	0	0
	Helse og omsorg				
300-9	Samlokalisering leger	0	0	0	0
	Sum tiltak helse og omsorg	0	0	0	0
	Sum tiltak som påvirker budsjetttrammene	3 500	-8 450	-13 200	-13 450

Totalt er det lagt inn driftstiltak som skal gi inntektsøkende, eller kostnadsreduserende effekt på driftsrammene på totalt 13,45 mill i perioden frem mot 2026, hvorav 11,7 mill av disse er kostnadsbesparende tiltak i oppvekstsektoren.

Kommunedirektøren har videreført de fleste tiltakene som berører hele kommunen fra handlingsprogram og økonomiplan 2022-25 som ikke har permanent kostnadseffekt.

Innenfor samfunnsutviklingssektoren er det få konkrete tiltak som ikke inngår i den ordinære driften i enhetene. Kommunedirektøren har videreført kommunestyrets vedtak fra 2022 om utredning av ny svømmehall med 0,5 mill i 2023, samt styrket tiltaket om "Byjubileum 2023" med 0,5 mill til 0,7 mill i 2023 budsjettet. Etter et "vedlikeholds-år" i 2022 har kommunedirektøren ikke funnet handlingsrom til å videreføre ekstraordinære driftsutgifter på kommunale bygg i kommende periode. Det er allikevel lagt inn vesentlige oppgraderingstiltak og energieffektiviseringstiltak på kommunale bygg gjennom investeringsplanen i vedlegg 5.

Kommunedirektøren har over flere år forsøkt å gjøre grep inn mot oppvekstsektoren for å redusere kostnadene og følgelig skape handlingsrom for å omfordele sektorrammene. Både kommunedirektøren og Kommunestyret har vært opptatt av å skjerme skolestrukturen i så stor grad som mulig, da "grendeskolene" har en viktig funksjon i lokalsamfunnene. Kommunedirektøren har forholdt seg til kommunestyrets vedtak om å opprettholde dagens skolestruktur med 3 barneskoler og en ungdomsskole, og forsøkt å jobbe for andre løsninger som kan gi vesentlig kostnadsreduserende effekt. Arbeidet med skolene, og kartlegging av mulighetsrommet i grunnskolen det siste året viser at skolene hver for seg ikke klarer å redusere ytterligere på driftsrammene uten å gå på bekostning av kvalitet og bemanningsnormer. Vedtatte effektiviseringskrav på hver enkelt skole i vedtatt handlingsprogram og økonomiplan 2022-25 strykes derfor i fremlagt plan. Kommunedirektøren foreslår i stedet at det settes ned et sammensatt utvalg som har som mål å jobbe med fornyelse av skolestrukturen gjennom 2023, med mål om å gjøre nødvendige tiltak fra høsten 2024.

Kommunedirektøren har videreført skjermingen av helse og omsorgssektoren i planperioden. Sektoren har vært gjennom en meget krevende periode de siste årene med håndtering av pandemien og store omstillinger innenfor habiliteringstjenestene som følge av reduksjon i refusjoner og salg

med følgende endringer i drift. Kommunedirektøren har opprettholdt tiltaket om samlokalisering av legetjenestene i kommunen i tiltaksplanen. Tiltaket er nå konkretisert i investeringsplanen i 2023 og 2024 med etablering av et samlokalisert legesenter i tilknytning til Frydenborgsenteret. Tiltaket vil også gi effekt på driftsbudsjettet da det innebærer å avvikle de 3 legekontorene kommunen i dag drifter, men effekten er ikke beregnet og holdes foreløpig utenfor planen.

Kommunedirektøren har valgt å ikke ta med alle tekstuelle tiltak som inngår i den løpende driften og konsekvensjusteringen av kommunens tjenesteområder. De tiltakene vil fremkomme i sektorenes årsplaner/virksomhetsplaner.

4.2.3 Fordeling av driftsrammer til sektorene

Sektorenes rammer for økonomiplanen 2023-26 tar utgangspunkt i opprinnelig budsjett for 2022 oppjustert for pris og lønnsvekst for å kunne videreføre samme driftsgrunnlag som tidligere. Det ble i kommuneproposisjonen signalisert at deflator økes fra 2,5% til 3,7%, oppbygd av en lønnsvekst på 3,7% og en prisvekst på 3,7% spesielt som følge av den høye prisveksten. Kommunedirektøren har følgelig oppjustert alle lønnskostnader og øvrige driftsutgifter med 3,7%. Driftsinntektene oppjusteres med deflatoren 3,7% der annet ikke er relevant..

Ved fremleggelse av Statsbudsjettet i oktober ble Budsjettdeflatoren for 2023 anslått til 3,7%, oppbygd av en lønnsvekst på 4,2% og en prisvekst på 3,1%. Sektorenes rammer er således kompensert tilstrekkelig for å kunne videreføre sektorens driftsnivå fra 2022 inn i 2023.

Etter at sektorrammene er oppjustert fra 2022 til 2023 korrigerer vanligvis kommunedirektøren rammene for vedtatte tiltak fra handlingsprogram og økonomiplan 2022-25, og justerer opp eller ned rammene i 2023 som følge av disse. I årets prosess har kommunedirektøren ikke sett det forsvarlig å videreføre vedtatte tiltak inn i årets prosess da de i stor grad var udefinerte effektiviseringskrav som ikke er håndtert ila 2022. Det ville ikke være realistisk å forvente en effektiviseringseffekt i oppvekstsektoren på 7,2 mill med effekt i 2023. Rammebehovet er derfor videreført som sektorramme når konsekvensjusteringen starter. Prosessen kan vises i følgende tabell.

Sektor	Rev.Budsj. 2021	Regnskap 2021	Oppr. Budsjett 2022	Deflator 3,7%	Rammebehov 2023	HP/ØP 2022- 25	Tildelt ramme 2023
Rådmann og stab	33 328 000	34 566 000	33 248 000	1 230 176	34 478 176	0	34 478 000
Samfunnsutvikling	68 366 000	56 501 000	64 976 000	2 404 112	67 380 112	0	67 380 000
Helse og omsorg	206 559 000	212 745 000	218 214 000	8 073 918	226 287 918	0	226 288 000
Oppvekst	126 062 000	135 182 000	124 421 000	4 603 577	129 024 577	0	129 025 000
Felles inntekter og utgifter	-434 315 000	-438 994 000	-440 859 000	-16 311 783	-457 170 783	0	-457 171 000
Sum balanse	0	0	0	0	0	0	0

Deflatorjusteringen av 22-budsjettet hadde en kostnad på ca 16,3 mill som ble tillagt sektorene og ble dekket innenfor handlingsrommet som fellesområdene med skatt og rammetilskudd ga. Dette var ikke tilstrekkelig til at sektorene klarte å legge et driftsbudsjett i balanse for 2023, og kommunedirektøren har måtte gjennomføre flere vanskelige runder med sektorlederne som har tatt arbeidet ut i driftsenhetene. Arbeidet konkluderte med følgende tiltaksplan for å balansere økonomiplanen for perioden 2023-26.

Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2022-25 (alle tall i hele 1000)	2023	2024	2025	2026
ref.nr	Felles / Kommunedirektør / Staber				
500-1	Arbeidsmiljøtiltak	200	200	200	200
500-2	Omstilling og fornying	300	300	300	300
500-3	Taksering av fritidsboliger og næringseiendom	1 500	0	0	0
500-4	Eiendomsskatt fritidsbolig og næringseiendom etter taksering	0	-3 000	-3 000	-3 000
500-5	Utgifter til valg	250	0	250	0
500-6	Tilskudd Risor By AS	750	750	750	750
400-2	Tilbakeføring av Røyslandselever ifm nedleggelse Songe skole	-700	-1 700	-1 700	-1 700
400-1	Strukturelle endringer innenfor skole- og barnehageområdet	0	-5 000	-10 000	-10 000
200-17	Byjubileum 2023	700	0	0	0
200-8	Utredning ny svømmehall 2022-23	500	0	0	0
300-9	Samlokalisering leger	0	0	0	0
	Sum tiltak som påvirker budsjetttrammene	3 500	-8 450	-13 200	-13 450

Med driftsenhetenes konsekvensjusterte budsjetter og de foreslåtte tiltakene kunne Kommunedirektøren legge en økonomiplan i balanse for perioden 2023-26 som følger.

Sektor	Tildelt ramme 2023	Konsek.vjust. budsjett	Avvik	2023	2024	2025	2026
Rådmann og stab	34 478 000	33 985 000	-493 000	33 985 000	34 285 000	34 385 000	34 385 000
Samfunnsutvikling	67 380 000	67 040 000	-340 000	67 040 000	63 619 000	62 459 000	62 418 000
Helse og omsorg	226 288 000	232 401 000	6 113 000	232 401 000	233 097 000	233 097 000	233 097 000
Oppvekst	129 025 000	131 089 000	2 064 000	131 089 000	125 089 000	120 089 000	120 089 000
Felles inntekter og utgifter	-457 171 000	-464 515 000	-7 344 000	-464 515 000	-456 090 000	-450 030 000	-449 989 000
Sum balanse	0	0	0	0	0	0	0

Sektorrammene vises også gjennom den obligatoriske hovedoversikten Bevilgningsoversikt drift B, men tallene her avviker noe fra kommunedirektørens som følge av at de statlige tilskuddene som budsjetteres ute på driftssektorene ikke fremkommer i hovedoversikten, men legges sammen med de andre frie inntektene i Bevilgningsoversikt drift A, som nevnt tidligere i dokumentet.

Bevilgningsoversikt drift B pr sektor

Bevilgningsoversikt drift B	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Sektor kommunedirektør og stab						
Driftsinntekter	-1 913 000	-1 558 000	-1 350 000	-1 350 000	-1 350 000	-1 350 000
Driftsutgifter	36 731 000	35 046 000	35 575 000	35 875 000	35 975 000	35 975 000
Netto driftsrammer	34 818 000	33 488 000	34 225 000	34 525 000	34 625 000	34 625 000
Sektor samfunnsutvikling						
Driftsinntekter	-71 328 000	-61 011 000	-64 656 000	-64 656 000	-64 656 000	-64 656 000
Driftsutgifter	150 571 000	135 290 000	156 110 000	153 010 000	152 060 000	152 060 000
Netto driftsrammer	79 243 000	74 279 000	91 454 000	88 354 000	87 404 000	87 404 000
Sektor helse og omsorg						
Driftsinntekter	-48 390 000	-34 543 000	-34 812 000	-34 812 000	-34 812 000	-34 812 000
Driftsutgifter	263 403 000	254 299 000	268 094 000	268 094 000	268 094 000	268 094 000
Netto driftsrammer	215 013 000	219 756 000	233 282 000	233 282 000	233 282 000	233 282 000
Sektor Oppvekst						
Driftsinntekter	-33 888 000	-29 456 000	-29 885 000	-29 885 000	-29 885 000	-29 885 000
Driftsutgifter	175 199 000	158 980 000	165 493 000	159 493 000	154 493 000	154 493 000
Netto driftsrammer	141 312 000	129 524 000	135 608 000	129 608 000	124 608 000	124 608 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning						
Driftsinntekter	-8 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Driftsutgifter	-9 217 000	6 095 000	15 875 000	13 125 000	14 375 000	14 125 000
Netto driftsrammer	-9 225 000	6 090 000	15 870 000	13 120 000	14 370 000	14 120 000
Sum driftsrammer sektorene totalt	461 161 000	463 137 000	510 439 000	498 889 000	494 289 000	494 039 000

4.3 Oppsummering handlingsprogram og økonomiplan 2023-2026

Det fremlagte handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26 fremstår som krevende for den kommunale driftsorganisasjonen. Kommunen er nå i slutfasen av effektiviseringsprosjektet Balanse24, men arbeidet med tiltakene har endret seg vesentlig fra år til år i prosjektet som følge av endringer i forutsetningene og utfordringer knyttet til håndtering av koronapandemien fra mars 2020. Prosesser som er gjennomført over flere år har resultert i at det er knapp bemanning i store deler av organisasjonen ifht de oppgavene som skal løses, og utviklingen i disse. Det stilles flere og strengere krav til kommunene for å drifte innenfor lover og regler, uten at kommunedirektøren har ressurser til å styrke sektorene for å ivareta dette. Mange enheter merker at det ikke lengre er støttepersonell merkantilt til å håndtere dette merarbeidet.

Driftssektorene har jobbet kontinuerlig over mange år med å trimme organisasjonen uten at det skal gå vesentlig ut over de kommunale tjenestene som sektorene leverer hver dag, hele året. Kommunedirektøren oppfatter signalene fra sektorledere og enhetsledere at driftsenhetene nå opplever å være hardt presset på ressurser ifht å klare å levere disse tjenestene på en god måte, og ser at det er helt nødvendig å gjøre strukturelle grep for å skape et handlingsrom i driftsrammene. Det mest nærliggende og viktigste tiltaket vil være å se på skolestrukturen i kommunen de neste årene.

Økonomisk oversikt drift 2022-25 viser hele den kommunale organisasjonens budsjett for økonomiplanperioden 2023-26.

Økonomisk oversikt drift 2023-26

Økonomisk oversikt drift 2023-26	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Rammetilskudd	-251 113 000	-249 005 000	-261 607 000	-261 607 000	-261 607 000	-261 607 000
Inntekts- og formuesskatt	-199 213 000	-191 009 000	-204 648 000	-204 648 000	-204 648 000	-204 648 000
Eiendomsskatt	-17 944 000	-23 200 000	-27 428 000	-27 428 000	-27 428 000	-27 428 000
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-43 967 000	-25 101 000	-42 261 000	-41 391 000	-41 208 000	-40 990 000
Overføringer og tilskudd fra andre	-74 319 000	-47 094 000	-46 767 000	-46 767 000	-46 767 000	-46 767 000
Brukerbetalinger	-17 986 000	-17 791 000	-18 855 000	-18 855 000	-18 855 000	-18 855 000
Salgs- og leieinntekter	-63 221 000	-61 688 000	-65 086 000	-65 086 000	-65 086 000	-65 086 000
SUM DRIFTSINTEKTER	-667 763 000	-614 889 000	-666 652 000	-665 782 000	-665 599 000	-665 381 000
Lønnsutgifter	341 921 000	332 248 000	351 386 000	351 386 000	351 386 000	351 386 000
Sosiale utgifter	74 105 000	77 222 000	92 282 000	91 282 000	92 282 000	92 282 000
Kjøp av varer og tjenester	165 351 000	154 680 000	167 159 000	163 359 000	162 509 000	162 509 000
Overføringer og tilskudd til andre	35 308 000	25 560 000	30 322 000	23 572 000	18 822 000	18 572 000
Avskrivninger	32 240 000	32 277 000	32 232 000	32 221 000	32 505 000	32 619 000
SUM DRIFTSUTGIFTER	648 926 000	621 987 000	673 381 000	661 820 000	657 504 000	657 368 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-18 837 000	7 098 000	6 729 000	-3 962 000	-8 095 000	-8 013 000
Renteinntekter	-6 050 000	-6 551 000	-11 707 000	-11 117 000	-10 538 000	-10 050 000
Utbytter	-3 815 000	-4 500 000	-15 500 000	-12 400 000	-10 850 000	-10 850 000
Renteutgifter	14 949 000	17 707 000	30 957 000	31 660 000	32 089 000	30 802 000
Avdrag på lån	27 285 000	28 220 000	28 756 000	28 839 000	29 376 000	29 119 000
NETTO FINANSUTGIFTER	32 369 000	34 876 000	32 506 000	36 982 000	40 077 000	39 021 000
Motpost avskrivninger	-32 240 000	-32 223 000	-32 232 000	-32 223 000	-32 507 000	-32 621 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (NDR)	-18 707 000	9 751 000	7 003 000	797 000	-525 000	-1 613 000
NDR i prosent av sum driftsinntekter	2,80 %	-1,59 %	-1,05 %	-0,12 %	0,08 %	0,24 %
Avsetninger til bundne driftsfond	18 150 000	12 488 000	13 078 000	12 973 000	12 720 000	12 720 000
Bruk av bundne driftsfond	-15 067 000	-15 115 000	-16 444 000	-16 548 000	-16 801 000	-16 801 000
Avsetninger til disposisjonsfond	32 263 000	7 600 000	7 600 000	7 600 000	7 600 000	7 600 000
Bruk av disposisjonsfond	-16 639 000	-14 724 000	-11 237 000	-4 822 000	-2 994 000	-1 906 000
SUM DISP/DEKN NETTO DRIFTSRESULTAT	18 707 000	-9 751 000	-7 003 000	-797 000	525 000	1 613 000

Alle tall i hele 1000

Oversikten viser at de samlede driftsinntektene vil øke vesentlig med ca 51,8 mill fra opprinnelig budsjett 2022 til 2023 og ligge jevnt utover planperioden. Begrunnelsen for at inntektene øker ligger hovedsakelig i økningen i skatt og rammetilskudd med ca 26,2 mill og i Ukrainasituasjonen som har medført en stor økning i kommunens integreringstilskudd på ca 16,1 mill. Kommunedirektøren har forsøkt å holde betalingssatser og kommunale avgifter på et fortsatt lavt nivå, men har måttet øke gebyrer på vann med ca 10%, og eiendomsskatten er foreslått økt fra 3,5 til 4 promille.

På sum driftsutgifter kan vi se at det konsekvensjusterte budsjettet viser at vi trenger 673,4 mill for å drive kommunens driftssektorer i 2023. Det er en økning fra opprinnelig budsjett 2022 på ca 51,4 mill, hvorav ca 34 mill av disse er lønn og sosiale kostnader, og ca 11 mill av dem er knyttet til økte energikostnader. Utgiftsbehovet reduseres utover planperioden til ca 657,4 mill hovedsakelig som følge av foreslåtte strukturelle tiltak, og en forventet nedgang i energikostnader utover i planperioden. Omtrent 15 millioner av veksten i lønn og sosiale kostnader kommer på arbeidsgiveravgift og pensjon hvor økte pensjonskostnader kommer til uttrykk med bortfall av inntekt fra bruk av premiefond på ca 10 mill på fellesområdet som følge av endring i budsjetteringsmetode. Kommunens driftskostnader er ved inngangen av planperioden høyere enn driftsinntekter som tilsier at driften finansieres av sparepenger. Organisasjonen er derfor avhengig av å klare å gjennomføre de foreslåtte strukturelle grepene utover denne perioden for å klare å etablere kommunal økonomisk bærekraftig drift fremover. Dersom kommunedirektøren klarer å gjennomføre planen, vil brutto driftsresultat snu fra et negativt resultat på ca 6,7 mill i 2023 til et positivt resultat på ca 8

mill ved utgangen av perioden.

Netto finansutgifter er ventet å stige gjennom hele perioden hovedsakelig som følge av forutsetninger om reduksjon i utbytteinntektene fra Agder Energi utover planperioden. Rente og avdragskostnadene holder seg stabile etter en vesentlig økning fra 2022-23 som følge av den kraftige renteoppgangen. Som følge av nøkternheten i den fremlagte investeringsplanen, vil økningen i renter og avdrag kun bli ca 0,2 mill fra 2023 til 2026, før den eventuelt skyter rett til værs i 2027 dersom det bygges svømmehall og ungdomsskole i 2026.

Netto driftsresultat gir uttrykk for kommunens evne til å finansiere sine løpende driftsutgifter med løpende driftsinntekter, og er det måltallet flest ser på når man skal vurdere enn kommunes økonomi. Den fremlagte økonomiplanen vil ikke gi noen "pallplasseringer" når vi ser på netto driftsresultat i % av samlede inntekter. Økonomiplanen for 2023-26 vil gi et negativt netto driftsresultat i 2023 på ca -1,05%, for så å bli marginalt bedre i 2024-26 hvor resultatet vil ligge på +/-0. I denne sammenheng er det viktig å fokusere på utviklingen i måltallene og at de gode resultatene kan komme når driftsrammene stabiliserer seg på lengre sikt som følge av grep som må gjøres nå.

Kommunedirektøren oppfatter situasjonen ute i driftsenhetene såpass krevende at det ikke er ønskelig å tillegge dem ytterligere kutt gjennom "ostehøvelprinsippet" lenger, og påpeker derfor at tiltak om strukturelle grep er helt nødvendig for å fortsatt kunne levere gode tjenester til innbyggerne fremover. Slike tiltak er ofte omfattende og krever mye forarbeid og samhandling for å lykkes, og mener derfor at mellomfinansiering med disposisjonsfond er nødvendig i 2023 og inn i 2024, men ønsker full effekt fra 2025 og utover. Det er disposisjonsfondets formål, å være en buffer for organisasjonen i en krevende omstillingsfase, eller avhjelpe i ekstraordinære situasjoner som vi har sett de siste 2-3 årene.

Kommunedirektøren legger opp til en høy bruk av disposisjonsfondet i 2023 med ca 11,2 mill, for så å redusere dette så mye som mulig mot slutten av perioden. Kommunedirektøren har også budsjettert med en fast avsetning på 7,6 mill til disposisjonsfondet som tilsvarer budsjettert premieavviksinntekt. Så lenge kommunedirektøren klarer å ha 100% dekning for det akkumulerte premieavviket, vil denne avsetningen holde disposisjonsfondet på et nivå omtrent på anbefalingen på ca 8-10 % av totale driftsinntekter.

Fremlagt handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26 kan beskrives som stramt og krevende, men skal være gjennomførbar dersom driftsenhetene får stabilisert virksomheten og kan fokusere på omstilling for å finne korrekt driftsnivå for å levere gode kommunale tjenester til våre innbyggere.

Måltallene vedtatt av kommunestyret vil ha en negativ utvikling i planperiodens første fase, men i slutten av perioden vil utviklingen snu og bli bedre igjen.

Utvikling måltall i økonomiplanperioden	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Netto driftsresultat i % av samlede inntekter (mål 1,75%)	2,80 %	-1,59 %	-1,05 %	-0,12 %	0,08 %	0,24 %
Lånegjeld i % av samlede inntekter (mål 75-85%)	104,40 %	114,43 %	105,78 %	107,50 %	106,40 %	132,52 %
Netto finansutgifter i % av samlede driftsinntekter (mål 3%)	4,85 %	5,67 %	4,88 %	5,55 %	6,02 %	5,86 %
Disposisjonsfond i % av samlede inntekter (mål 8-10%)	12,90 %	9,55 %	8,26 %	8,69 %	9,38 %	10,24 %
Disposisjonsfond i % av akkumulert premieavvik (mål 100%)	213 %	159 %	165 %	187 %	227 %	283 %

Det er spesielt måltallene knyttet til kommunens gjeld som er viktige å fokusere på fremover.

Dersom gjeldsveksten snus, vil også finansutgiftene reduseres etter hvert, og følgelig vil netto driftsresultat bli bedre. Måltallene knyttet til disposisjonsfondet er allerede over anbefalt nivå og fremstår som et sikkerhetsnett for kommunen i overgangsfasen fram mot en situasjon der budsjettet balanserer uten bruk av disposisjonsfond.

Kommunedirektørens fremlagte økonomiplan for 2023-26 passer således godt inn i prinsippet rundt Kommunal Økonomisk Bærekraft nevnt tidligere i fremlagt handlingsprogram og økonomiplan. Organisasjonen har rett kurs mot et langsiktig mål, og det er svært viktig å holde skuta på rett kurs til tross for at det kan bli kraftig uvær underveis.

5 Budsjett 2023

5.1 Innledning

Kommunelovens §14-1 Viser til 3 grunnleggende krav til økonomiforvaltning i kommunene.

- Kommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid
- Kommuner skal utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnet eller regionens utvikling
- Kommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

Ihht Kommunelovens §§ 14-2 til 5 skal kommunestyret innen utgangen av året vedta et bindende budsjett for det kommende kalenderår. Kommunestyrets budsjett er bindende for de underordnede organ. Budsjettet skal deles inn i en driftsdel og en investeringsdel, settes opp i balanse og være realistisk, fullstendig og oversiktlig.

Kommunedirektørens forslag til budsjett for 2023 er laget med utgangspunkt i følgende grunnlag.

- St.prp.nr.1 - Statsbudsjettet for 2023
- Vedtatt Handlingsprogram og økonomiplan 2022-25
- Foreslått Handlingsprogram og økonomiplan 2023-26
- Organisasjonsutviklingsprosjektet Balanse24
- Vedtatt opprinnelig budsjett 2022
- Øvrige vedtak som medfører økonomisk konsekvens for budsjett 2023
-

Kommunedirektørens 3 hovedfokus i arbeidet med årets budsjett har vært;

- Sikre fortsatt gode kommunale tjenester
- Klima og Miljø
- Attraktivitet for unge mennesker og barnefamilier
-

Gitt de forutsetninger budsjettforslaget bygger på, fremmer kommunedirektøren et budsjett for 2023 i balanse.

Statsbudsjettet 2023

Kommunedirektørens budsjettforslag tar blant annet utgangspunkt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022 som legger grunnlag for kommunens hovedinntektskilder, skatt og rammetilskudd.

Statsbudsjettet som ble fremlagt medio oktober inneholdt lite nytt ifht det som ble signalisert gjennom kommuneproposisjonen i mai for 2023. Det legges opp til en vekst i frie inntekter på 2,6 mrd, hvorav 1,7 mrd til kommunene, og er over intervallene som ble anslått om veksten i mai på 1,8-2,3 mrd. Oppjusteringen begrunnes med at anslaget for demografikostnader som må finansieres innenfor veksten av frie inntekter er økt med ca 0,9 mrd fra proposisjonen ble lagt frem. Det er ikke knyttet forventninger til at statlige satsninger og prioriteringer skal finansieres innenfor realveksten i 2023.

Økt handlingsrom (reell vekst)	Komprop. 2023	NB2023	Herav komm.
Realvekst i frie inntekter	1,8-2,3	2,6	1,7
Merkostnader demografi*	-1,4 (0,9+0,6)	-2,6	-1,7
Mindrekostnader pensjon**	0,0	0,1	0,1
Økt handlingsrom	0,5	0,1	0,1

Som tabellen over viser reduseres realveksten i de frie inntektene når man korrigerer for merkostnader til demografiendring og pensjon, og det blir lite handlingsrom igjen til å drive utvikling av tjenestene etter at pris og lønnsvekst er dekket. Budsjettdeflatoren for 2023 ble anslått til 3,7%, hvorav 4,2% i lønnsvekst og 3,1% i prisvekst.

Av enkeltsaker som var verd å merke seg i statsbudsjettet kan det nevnes følgende:

- Ny barnevernslov trer i kraft 1/1-23
- Presisering av krav for øremerket tilskudd til Frivillighetssentraler
- Redusert pensjonspåslag ved beregning av tilskudd til private bhg (12-11 %)
- Makspris barnehageplass reduseres til kr.3.000 fra 1/1-23
- Gratis barnehage for barn nr.3 fra 1/8-23
- Økt basistilskudd fastleger (480 mill)
- Investeringsstilskudd heldøgns omsorgsplasser i institusjon og omsorgsboliger strykes i 2023
- Økt innslagspunkt tilsvarende lønnsvekst 3,8% for ressurskrevende tjenester (effekt 2022)
- Nominell videreføring av satser for integreringstilskudd
- Skjønnsramme for kommunene settes til 950 mill, hvorav 120 mill til en reservepott, og 30 mill til prosjektskjønn. Midlene forvaltes av Statsforvalteren.

Kommunedirektøren har lagt det fremlagte statsbudsjettet til grunn for kommunens frie inntekter i rammetilskuddet i kommunens budsjett for 2023.

Økonomisk oversikt drift 2023

Beskrivelse	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Risør			
Rammetilskudd	-251 113	-249 005	-261 607
Inntekts- og formuesskatt	-199 213	-191 009	-204 648
Eiendomsskatt	-17 944	-23 200	-27 428
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-43 967	-25 101	-42 261
Overføringer og tilskudd fra andre	-74 319	-47 094	-46 767
Brukerbetalingar	-17 986	-17 791	-18 855
Salgs- og leieinntekter	-63 221	-61 688	-65 086
SUM DRIFTSINNTEKTER	-667 763	-614 889	-666 652
Lønnsutgifter	341 921	332 248	351 386
Sosiale utgifter	74 105	77 222	92 282
Kjøp av varer og tjenester	165 351	154 680	167 159
Overføringer og tilskudd til andre	35 308	25 560	30 322
Avskrivninger	32 240	32 277	32 232
SUM DRIFTSUTGIFTER	648 926	621 987	673 381
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-18 837	7 098	6 729
Renteinntekter	-6 050	-6 551	-11 707
Utbytter	-3 815	-4 500	-15 500
Renteutgifter	14 949	17 707	30 957
Avdrag på lån	27 285	28 220	28 756
NETTO FINANSUTGIFTER	32 369	34 876	32 506
Motpost avskrivninger	-32 240	-32 223	-32 232
NETTO DRIFTSRESULTAT	-18 707	9 751	7 003
Avsetninger til bundne driftsfond	18 150	12 488	13 078
Bruk av bundne driftsfond	-15 067	-15 115	-16 444
Avsetninger til disposisjonsfond	32 263	7 600	7 600
Bruk av disposisjonsfond	-16 639	-14 724	-11 237
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	18 708	-9 751	-7 003

Forutsetningene som legges til grunn i statsbudsjettet gir Risør kommune en oppgavekorrigert vekst på ca 3,2% som er lavere enn snittet i Agder (3,7%) og Landet (3,5%) Den oppgavekorrigerte veksten i skatt og rammetilskudd anslås ca 14,2 mill. Kommunedirektørens konstruerte rammebehovet på ca 16,3 mil viser at kommunen ikke får nok økning i rammeoverføringer til å drive videre på samme nivå som i 2021, uten å også øke egne inntekter.

Oversikten over viser budsjett 2023 for hele den kommunale organisasjonen sammenlignet med regnskap 2021 og opprinnelig budsjett 2022.

Oversikten viser en vekst i rammetilskuddet på ca 12,6 mill sammenlignet med opprinnelig budsjett 2022, og en vekst i skatteinntekter på ca 13,6 mill. Totalt øker dermed skatt og rammetilskudd med ca 26,2 mill. Den store veksten skyldes i stor grad endringer i skatt og rammetilskudd i Revidert Nasjonalbudsjett fra mai hvor skatteanslaget for 2022 ble økt med 17,4 mrd som tilsvarte en økning på 6,8% fra 2021, i stedet for en svikt på 2,8% som ble signalisert i Statsbudsjettet for 2022.

Ser man på de andre inntektslinjene i rapporten kan man se at det ligger en vesentlig økning i "overføringer og tilskudd fra andre" på ca 17,1 mill, og en inntektsøkning på ca 4,2 mill fra eiendomsskatt fra 2022, og en økning i salgs- og leieinntekter på ca 3,4 mill. Inntektsøkningen i overføringer og tilskudd fra andre skyldes i hovedsak forventet økt integreringstilskudd med ca 16,1 mill, mens økningen i eiendomsskatten skyldes at kommunedirektøren foreslår å øke skattesatsen fra 3,5 til 4 promille i 2023 på boliger og fritidsboliger. Økningen i Salgs og leieinntekter begrunnes i økning i inntekter fra kommunale avgifter på VAR-området, samt mer inntekter fra husleie i enhet for Eiendomsforvaltning.

Samlet sett øker kommunens frie inntekter med ca 51,7 mill fra opprinnelig budsjett 2022 og er i stor grad resultatet av ekstraordinær høy skatteinntang og flyktningssituasjonen i Ukraina. De totale driftsinntektene budsjetteres i 2023 med ca 666,6 mill, som sammenlignet med driftsinntektene fra regnskap 2021 på ca 667,7 mill viser den negative utviklingen fra Balanse24 er snudd helt rundt da vi er tilbake til 2018- nivå, før vi startet dette prosjektet.

De totale driftskostnadene øker, tilsvarende inntektsøkningen, med ca 51,4 mill fra ca 622 mill i opprinnelig budsjett 2022 til ca 673,4 mill i 2023, hvor økning i lønnskostnader utgjør ca 19,1 mill, Sosiale kostnader ca 15 mill, kjøp av varer og tjenester øker ca 12,5 mill mens overføringer og tilskudd til andre øker med ca 4,7 mill. Økningen i lønnskostnader skyldes lønnsveksten fra 2022-23 samt noe økt bemanning, mens økningen i sosiale kostnader skyldes økte netto pensjonskostnader og tilhørende arbeidsgiveravgift. Økningen i kjøp av varer og tjenester er i stor grad påvirket av økningen i energikostnader på ca 10,9 mill, mens økningen i overføringer og tilskudd til andre begrunnes i tiløkt økonomisk sosialhjelp flyktninger og strykning av effektivitetskrav.

Da samlede driftsutgifter overstiger samlede driftsinntekter får vi et negativt Brutto driftsresultat for 2023 på ca 6,73 mill og viser at ikke kommunen har nok driftsinntekter til å dekke driftsutgiftene, og at det må utgiftssiden må reduseres fremover for å komme i balanse.

Netto finansutgifter reduseres med ca 2,4 mill fra budsjett 2022 til 2023. Ser man på enkeltelementene kan vi se at rentekostnadene øker med nesten 13,3 mill som følge av renteøkningen som har vært gjennom 2022. Renteøkningen medfører også en vesentlig økning i innskuddsrentene med ca 5,2 mill, men det er forventet økning i utbytteinntekt fra Agder Energi på ca 11 mill som dekker opp for store deler av renteøkningen. Avdragskostnadene øker med ca 0,5 mill som følge av små endringer i gjeldsporteføljen fra 2022-23.

Tar man utgangspunkt i brutto driftsresultat og legger til netto finansutgifter og korregerer for motpost avskrivninger får vi netto driftsresultat, som i budsjett 2023 blir negativt med ca 7 mill. Resultatet utgjør ca -1,05% av budsjetterte driftsinntekter og er langt fra anbefalt nivå på ca 1,75% over tid.

Disponeringene viser at kommunens drift finansieres med ca 3,4 mill av bundne driftsfond, hvor mesteparten av dette hører til selvkostområdene, og netto ca 3,6 mill finansieres av disposisjonsfond. Avsetningen på 7,6 mill speiler budsjettert premieavviksinntekt som skal avsettes til "premieavviksfondet. Dersom man korrigerer bruk av disposisjonsfond med 2 mill som skal belastes samme fondet, står man igjen med en "korrigert netto bruk" av disposisjonsfondet på ca 9,2 mill som finansierer kommunens løpende driftskostnader.

Kommunedirektørens budsjettforslag er dermed finansiert med å låne midler fra disposisjonsfondet, og er dermed ikke bærekraftig over tid. Tiltakene som foreslås i økonomiplan for 2024-26 vil rette opp i underdekningen og redusere fondsfinansieringen gradvis.

5.2 Bemanning/arbeidsgiverpolitikk

Bemanning i tiden fremover

Av kommunens rundt 600 ansatte er om lag 100 personer 59 år og eldre. Dette gjør at behovet for å rekruttere, beholde og videreutvikle ansatte blir stort i årene som kommer.

Den demografiske utviklingen vi står midt oppe i men som forsterkes i de kommende årene, innebærer en betydelig vekst i antall eldre (over 80 år). For Risørs vedkommende peker prognosene i tillegg mot at det blir en gradvis nedgang i antall barn i barnehage- og skolealder. En naturlig konsekvens av dette er at vi i framtiden må vri noe av innsatsen og bemanningen fra skole/barnehage til helse og omsorg. Dette løser ikke utfordringene alene. Vi må i tillegg jobbe videre med å ta i bruk ny teknologi og nye måter å løse oppgavene våre på. Behovet for fleksibilitet og omstillingsvilje (og evne) blir derfor veldig sentralt i arbeidsgiverpolitikken i årene som kommer.

Kampen om kompetent arbeidskraft er viktig i dag og blir viktigere i årene som kommer. Vi må gjøre oss attraktive som bostedskommune og som arbeidssted, vi må kunne tilby gode og moderne arbeidsplasser som appellerer til unge og dyktige mennesker og vi må ha fokus på kompetanseutvikling og på vårt omdømme.

Veksten i antall eldre i årene som kommer gjør at behovet for arbeidskraft innenfor dette området vil øke betydelig og langt utover det som det er realistisk at vi klarer å dekke. Kommunenorge må derfor intensivere arbeidet med bruk av velferdsteknologi og nye arbeidsformer. Her må vi som kommune satse dels på egen kjøp, men også i nært samarbeid med regionen, IKT-Agder, KS og UiA m.fl.

Fleksibilitet og omstillingsevne blir viktigere i årene som kommer. Ansatte i Risør kommune skal kjenne på trygghet for at de har jobb, men nødvendigvis ikke samme jobben på samme stedet. Her må det jobbes med kultur og holdninger. Her er et godt og nært samarbeid med tillitsvalgte svært viktig.

Lærlinger i Risør kommune

Kommunene har en viktig samfunnsoppgave ved å tilby lærlingplasser for unge mennesker i videregående opplæring og minoritetsgrupper gjennom voksenopplæring. Lærlinger er også verdifulle bidragsytere inn i organisasjonen, både i form av ny kompetanse og arbeidskraft. Risør kommune som arbeidsgiver tar inn lærlinger innenfor alle de fagfeltene hvor et faglig godt opplæringstilbud kan gis. Kommunestyrets vedtak om et mål om 25 lærlinger i egen organisasjon per år er førende for vårt arbeid med å skape rom for fremtidens arbeidskraft i kommunen.

Utfordringen her har i liten grad vært at kommunen ikke stiler lærlingeplasser til disposisjon, men derimot at vi ikke har fått kvalifiserte søkere til disse stillingene. Dette må vi jobbe videre med i perioden.

Sykefravær/fokus på nærvær

Ansatte som er stabilt til stede på jobb er positivt på mange plan; det gir bedre kvalitet på tjenestene, et mer robust arbeidsmiljø, bedre forutsetninger for å kunne gjennomføre utviklingsprosesser og en mer rasjonell og effektiv drift.

Ved inngangen til 2023 er sykefraværet i Risør kommune høyt (rundt 10%). Dette kan delvis forklares med at koronaviruset fortsatt er svært aktivt, og at flere arbeidststeder sliter med etterdønninger av pandemien. Slitasjen på ansatte og ledere er merkbar. Dette blir et viktig arbeid å gjøre noe med i 2023 og i de påfølgende år.

Samtidig vet vi at årsakene bak en sykmelding kan variere mye. Noe sykefravær vil det alltid være, og det krever systematisk innsats for å "få tak i" de tilfellene hvor arbeidsgiver enten kan forebygge eller begrense at ansatte blir sykmeldte. Vi vet likevel at noe er sentralt i dette arbeidet: God og synlig ledelse, anerkjennelse, ansvar og autonomi og et godt, stabilt og trivelig arbeidsmiljø. Dette er områder som det kan og må fokuseres på. Arbeidet med god og målrettet og systematisk lederutvikling blir svært viktig i tiden som kommer og må forsterkes.

Satsing på heltid

Fokus på heltid i kommunal sektor har vært, og er stadig, viktig både for kommunens drift og for vårt samfunnsansvar. Risør kommune har jobbet godt med heltidsutfordringer over tid, og ser positiv utvikling i ansattes stillingsstørrelse på tvers av sektorer.

Det er spesielt innen turnustjenestene i helse og omsorg at utfordringene knyttet til deltidsansatte blir tydelig. Dette henger sammen med rammene for turnusarbeidet, hvor kommunen leverer tjenester 24 timer i døgnet, syv dager i uken, 365 dager i året. Gjennom lov- og avtaleverk og hensyn til ansattes helse, er det begrensninger på hvor mange helger en ansatt kan jobbe. Dermed vil en grunnbemanning som fungerer i ukedagene føre til ubemannede vakter i helgene. En konsekvens er at man ansetter i små stillingsstørrelser for å dekke bemanningsbehovet i helger.

Dette er langt ifra noen ny problemstilling i norske kommuner, og det arbeides kontinuerlig med å finne løsninger som fungerer for både innbyggere, ansatte og arbeidsgiver. Såkalte "langvakter", hvor ansatte jobber flere timer sammenhengende, og så utløser en lengre friperiode, er ett tiltak vi prøver ut nå. Gjennom deltakelse i prosjektet "Nytt blick på Agder", hvor deltakende kommuner og fylkeskommunen deler erfaringer og strategier for å øke heltidsarbeid i fylket vårt, har vi høstet konstruktive tiltak for å ytterligere styrke heltidsfokus i kommunen. Dette vil videreføres og forsterkes i perioden.

Likestilling

Fokuset på heltid er ett av virkemidlene for å fremme likestilling i kommunal sektor. Selv om kjønnsbalansen er noe bedre i dag enn tidligere, er det en overvekt av kvinnelig ansatte. En stor andel av ledere i kommunen er kvinner, ca. 75%.

Risør kommune deltar i ulike tiltak for å fremme likestilling, deriblant Menn i helse og utplassering av lærlinger fra Risør voksenopplæring. Kommunen har også jevnlig inne personer på arbeidspraksis via NAV og andre instanser, som et ledd i å redusere utenforskap.

Jobbsøkere har anledning til å opplyse om de er av utenlandsk opprinnelse og om de har en funksjons- eller yrkeshemming gjennom vårt standardiserte rekrutteringsverktøy.

Risør kommune er tjent med at vi tenker mangfold i alle sammenhenger. De beste løsningene finnes sjelden i miljøer der alle har mer eller mindre lik bakgrunn og lik kulturell eller sosial forståelse. For å levere bedre tjenester og for å motvirke utenforskap, må dette temaet vies mer oppmerksomhet i årene som kommer.

Kompetanse

Etterspørsel, krav og forventninger til gode kommunale tjenester, vil ikke avta i årene som kommer, men heller øke. Det er store forventninger til at kommunen stadig skal yte kvalitativt bedre tjenester og drive mer effektivt. Dette skal kommunen gjøre i sterk konkurranse med andre arbeidsgivere om den kompetente arbeidskraften. Løsningen ligger i liten grad på økt bemanning. For å lykkes må kommunen satse systematisk og strategisk på kompetanse og kompetanseutvikling i egen organisasjon. Samtidig må vi ha fokus på utvikling og nyskapning av kommunale tjenester, god rekruttering og ivaretagelse av egne ansatte.

Risør kommune har som mål å være en lærende organisasjon, som oppfordrer og tilrettelegger for kontinuerlig læring og utvikling av både ansatte og organisasjonen. En slik tilnærming er nødvendig for å skape en dynamisk organisasjon, som evner å tilpasse seg et samfunn og arbeidsmarked i stadig endring. Vi ønsker å forsterke en bedriftskultur der ansatte i størst mulig grad føler ansvar for supplering og vedlikehold av egen kompetanse, dette ut ifra prinsippet om ansvarliggjorte medarbeidere som føler eierskap til arbeidsplassen sin og ansvar ovenfor sine brukere.

I 2023 vil kommunen utarbeide en kompetansestrategi, som tar tak i disse utfordringene på overordnet nivå. Vi har allerede gode verktøy på plass for å håndtere dette løftet, gjennom kartlegging av eksisterende kompetanse og fremtidige behov, struktur på kompetanse- og utviklingsplaner og lett tilgjengelig materiell for kompetanseheving for enkeltansatte og grupper.

5.3 Felles inntekter og utgifter

Hovedoversikten Bevilgningsoversikt drift A viser kommunens "felles" inntekter og utgifter, og danner grunnlag for rammene som kan tildeles til driftssektorene.

Oversikten representerer det som kommunedirektøren har omtalt som "kommunens fellesområde", med den endringen at inntekter på Kostra-art 181 "andre statlige tilskudd" trekkes ut av sektorenes driftsrammer og legges opp sammen med de øvrige frie inntektene i kommunen. Det blir derfor et avvik mellom budsjetterte netto driftsrammer i sektorene, og linjen i oversikten som viser "Sum bevilgninger drift, netto". Avviket vil beløpsmessig bli vesentlig da f.eks integreringstilskuddet som ligger hos NAV-Flyktning utgjør en av disse postene som er berørt.

Oversikten viser at kommunen forventer frie inntekter på totalt 535,95 mill i 2023, som er ca 47,6 mill mer enn opprinnelig budsjett 2022, og ca 23,7 mill høyere enn regnskap 2021. Skatt og rammetilskudd øker med ca 26,2 mill som følge av spesielt den høye veksten som har vært i skatteinngangen fra opprinnelig budsjett 2022, og eiendomsskatten øker med 4,2 mill som følge av at skattesatsen foreslås økt til 4 promille. Vi kan se økningen i andre generelle driftsinntekter på ca 17,1 mill som kommer som følge av økt integreringstilskudd pga ukrainasituasjonen.

"Sum bevilgninger drift, netto" viser at kommunen vil bruke ca 47,3 mill netto mer på

driftssektorene i budsjett 2023 enn i opprinnelig budsjett 2022. Årsaken til den store økningen ligger hovedsakelig i økte lønns- og pensjonskostnader, samt økte energikostnader og utgifter koblet til økningen i mottak av flyktninger.

Netto finansutgifter reduseres med ca 2,4 mill fra opprinnelig budsjett 202, som følge av at økningen i renteinntekter og utbytteinntekter overstiger økningen i renteutgifter. Økningen i avdragskostnadene utgjør kun 0,5 mill som følge av liten endring i gjeldsutviklingen fra i 2022-23.

Bev.oversikt drift A 2023

Beskrivelse	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Risør			
Rammetilskudd	-251 113 000	-249 005 000	-261 607 000
Inntekts- og formuesskatt	-199 213 000	-191 009 000	-204 648 000
Eiendomsskatt	-17 944 000	-23 200 000	-27 428 000
Andre generelle driftsinntekter	-43 967 000	-25 101 000	-42 261 000
SUM GENERELLE DRIFTSINNTEKTER	-512 237 000	-488 315 000	-535 944 000
Sum bevilgninger drift, netto	461 160 000	463 136 000	510 441 000
Avskrivninger	32 240 000	32 277 000	32 232 000
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	493 400 000	495 413 000	542 673 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-18 837 000	7 098 000	6 729 000
Renteinntekter	-6 050 000	-6 551 000	-11 707 000
Utbytter	-3 815 000	-4 500 000	-15 500 000
Renteutgifter	14 949 000	17 707 000	30 957 000
Avdrag på lån	27 285 000	28 220 000	28 756 000
NETTO FINANSUTGIFTER	32 369 000	34 876 000	32 506 000
Motpost avskrivninger	-32 240 000	-32 223 000	-32 232 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	-18 707 000	9 751 000	7 003 000
Avsetninger til bundne driftsfond	18 150 000	12 488 000	13 078 000
Bruk av bundne driftsfond	-15 067 000	-15 115 000	-16 444 000
Avsetninger til disposisjonsfond	32 263 000	7 600 000	7 600 000
Bruk av disposisjonsfond	-16 639 000	-14 724 000	-11 237 000
SUM DISPONERINGERELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	18 708 000	-9 751 000	-7 003 000

Bevilgningsoversikt drift A viser et negativt netto driftsresultat på ca 7 mill i 2023 som indikerer at kommunen bruker mer penger enn den tjener, og må finansiere overforbruket med sparepenger fra disposisjonsfondet. Det er en budsjettsituasjon som ikke er bærekraftig over tid og gjør at kommunedirektøren foreslår vesentlige endringer utover planperioden.

5.3.1 Skatt og rammetilskudd

Statsbudsjettet på makronivå er omtalt i innledningen av kapittelet, og ved hjelp av statsbudsjettets vedlegg "Grønt Hefte" om inntektssystemet og KS-prognosemodell, kan dette brytes ned på kommunenivå.

Utviklingen i skatt og rammetilskudd fra regnskap 2021, via RNB 2022, til budsjett 2023 kan vises som følger.

Skatt og rammetilskudd utvikling underveis i prosessen B2023	Regnskap 2021	Rev.Budsj. 2022	Kom.PrP 2023	Bef. 5/7 KS 2022	Statsbudsj. 2023
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	168 402	176 976	183 022	188 927	191 035
Utgiftsutjevningen	26 369	27 678	27 685	28 540	26 658
Overgangsordning - INGAR	-257	-327	-271	-271	-279
Saker særskilt fordeling	1 484	1 230	3 230	3 330	3 426
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb)	9 362	9 306	9 275	9 562	9 619
Ordinært skjønn	810	610	500	500	700
Koronapandemi - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet og tabell-C	11 011	1 143			
Tilleggsnummer statsbudsjett - økt realvekst og oppgaveendringer		2 671			
Tilleggsnummer statsbudsjett - nytt tilskudd per kommunal grunnskole inkl. finansingstrekk		445			
Tilleggsnummer statsbudsjett - redusert rammetilskudd som følge av økt skatteanslag		-3 155			
Stortinget saldering budsjett 2022		-170			
Endringer etter Stortingets budsjettssaldering 2022		393			
Stortinget opprinnelig saldering budsjett 2018 - 2021	343				
RNB 2018 - 2022 (utenom koronapandemi)	224	-11 288			
Nysaldering av statsbudsjett 2018 - 2021 (utenom koronapandemi)	162				
Sum rammetilskudd uten inntektsutj	217 910	205 511	223 441	230 588	231 159
Netto inntektsutjevning	32 720	28 980	29 551	30 384	30 847
Sum rammetilskudd inkl.inntektsutjevning	250 630	234 491	252 992	260 972	262 006
Rammetilskudd - endring i %	4,0	-6,4	7,6	11,4	11,7
Skatt på formue og inntekt	199 213	218 312	195 945	201 358	204 797
Skatteinntekter - endring i %	10,6	9,6	-9,40	-6,90	-6,19
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	449 843	452 803	448 937	462 330	466 803
Sum - endring fra året før i %	6,8	0,7	-0,2	2,8	3,8

Tabellen viser at regjeringens forslag til statsbudsjett gir litt bedre uttelling for Risør kommune enn det som ble signalisert ved fremleggelsen av kommuneproposisjonen i mai. Vi kan se at den faste delen i innbyggertilskuddet (rammetilskudd ekskl inntektsutjevning) og skatteinntekten øker nesten like mye med hhv 7,7 mill og 8,8 mill fra mai til oktober. Inntektsutjevningen øker med ca 1,3 mill som en konsekvens av økt skatteinntekt.

Utgiftsutjevningen omfordeler rammetilskuddet fra kommuner med lavt utgiftsbehov til kommuner med høyt utgiftsbehov. Risør kommune er beregnet til å være ca 5,26% dyrere å drifte en "normalkommunen", og derfor får kommunen overført ca 26,6 mill ekstra i rammetilskudd. De elementene i utjevningen som gjør at kommunen er spesielt dyr å drifte er i hovedsak en stor andel innbyggere 67 år og eldre, høy dødelighet, høy uføregrad i aldersgruppen 18-49 år, høy andel ikke-gifte over 67 år, og en høy andel psykisk utviklingshemmede over 16 år. I motsatt ende er kommunen vesentlig billigere å drifte som følge av alderskriteriene i aldersgruppen 0-67 år (og spesielt i aldersgruppen 2-16 år), lav andel barn 1 år uten kontantstøtte, samt lav andel innbyggere med høyere utdanning. Kommunen forventes å være relativt sett ca 0,72% billigere å drifte i 2023 enn i 2022, hvor den største endringen i utgiftsbehovet ligger i alderskriteriet 2-16 år.

Distriktstilskudd Sør Norge er videreført i budsjett og økonomiplan på samme nivå som tidligere med er ikke deflatorjustert i rammetilskuddet. Inntektssystemutvalget har lagt frem forslag om å revidere indeksen, som vil medføre en inntektssvikt på ca 4 mill i 2024 dersom det vedtas. Kommunedirektøren har ikke gjort endringer i skatt og rammetilskudd som følge av forslagene fra

Inntektssystemutvalget da endringene samlet sett virker til å skape stor debatt på nasjonalt nivå, spesielt mht inntektsutjevningen og utgiftsbehovsutjevningen.

Skatteinngangen på landsbasis er anslått til 199,3 mrd og en gjennomsnittlig skatt pr innbygger på 36.411 i budsjett 2023. Anslaget er en nominell nedgang på 5 % fra anslag 2022, som følge av en forventet vekst i skatteinntektene fra 2021 på ca 7,8%, og at grunnlaget fra 2021 allerede var meget høyt etter en vekst på 16,1%

Risør kommune er ventet å få en gjennomsnittlig skatteinntekt pr innbygger på ca 82,1% av landsgjennomsnittet som tilsvarer 30.100 kr pr innbygger. Dette gir et skatteanslag på ca 204 mill i 2023 for Risør kommune som er en nedgang på ca 6,2% fra forventet skatteinngang i 2022.

Det lave skattenivået i kommunen medfører at Risør kommune for overført skatteinntekter fra de skatterike kommunene i landet gjennom inntektsutjevningen. Ordningen kompenserer først 60% av forskjellen mellom kommunens innbyggernivå og landssnittet, og deretter 35% av forskjellen mellom kommunens innbyggernivå og 90% av landssnittet. Dette er ventet å gi kommunen ca 30,85 mill i ekstra rammetilskudd, og løfter kommunens skatteinntekter inkl. inntektsutjevning opp til ca 94,5% av landsgjennomsnittet pr innbygger. Ordningen gjør at kommunen er mer sensitiv til nasjonal skatteinngang enn lokal skatteinngang.

Totalt legger kommunedirektøren til grunn skatt og rammetilskudd for 2023 på 466,8 mill basert på regjeringens forslag til statsbudsjett. Kommunedirektøren anerkjenner modellens svakheter knyttet til de siste årenes store svingninger i spesielt skatteinntektene ifht signaler som gis av regjeringen. Kommunedirektører ser allikevel ikke anledning til å gjøre egne vurderinger rundt utviklingen av skatteinngangen på landsbasis, og legger derfor tallene til grunn.

5.3.2 Pensjonskostnader

Kommunens budsjetterte pensjonskostnader er basert på forutsetninger gitt av våre pensjonsleverandører, KLP og SPK. De siste 3 årene har budsjettprognosene på pensjonskostnader vært veldig usikre og truffet dårlig. Mye av årsaken til dette har vært den uforutsette situasjonen knyttet til effektene av koronapandemien og ukrainasituasjonen, og spesielt effekten inn på rentemarkedet og lønnsoppgjørene. Lavere markedsrente tilsi økte pensjonskostnader som følge av lavere avkastning på pensjonsmidlene, og dyre lønnsoppgjør innebærer at alle aktive medlemmer og pensjonister skal få oppjustert sine lønnsgrunnlag gjennom reguleringspremien.

Kommunedirektøren har liten innvirkning på disse eksterne elementene som påvirker pensjonskostnaden for kommunen og følger derfor pensjonsselskapenes råd om budsjettering av pensjonskostnader for 2023.

Arbeidstakers andel av pensjon har stått urørt siden "tidenes morgen" med 2% pensjonstrekk, mens arbeidsgivers andel har økt betydelig over tid og holdt seg relativt høy. Kommunedirektøren budsjetterer med arbeidsgivers andel pensjon på lønn med 16 % i KLP (alle ordninger), og 9 % i SPK. Samlet anslag på betalt pensjonspremie i begge selskaper blir på ca 47,5 mill totalt for kommunen basert på de forutsetninger som ligger til grunn i bestanden og forventet utvikling. Kommunedirektøren legger da til grunn at 20 mil av pensjonspremien i KLP dekkes gjennom bruk av premiefond i KLP, noe som igjen reduserer premieavviket tilsvarende, og har en positiv likviditetseffekt.

Kommunedirektøren har budsjettert med en premieavviksinntekt på 7,6 mill i 2023 og foreslått å avsette hele inntekten til disposisjonsfond da denne inntekten skal utgiftsføres/amortiseres igjen de neste 7 årene. Det er stor sannsynlighet for at premieavviksinntektene blir en del høyere enn budsjettert, men som følge av handlingsregel om 100% avsetning til disposisjonsfond blir dette "budsjetttrøtt".

Risør kommune har ved utgangen av 2021 et akkumulert premieavvik i balansen på ca 40,3 mill som skal utgiftsføres fremover ihht gjeldende amortiseringsregler. Det er ventet at den akkumulerte forpliktelsen vil øke med ca 11 mill i 2022 til ca 51 mill. Det er budsjettert med en amortiseringskostnad på 11 mill i 2023 som er utgiftsføring av tidligere års inntektsførte premieavvik. Amortiseringskostnaden er delfinansiert gjennom bruk av "premieavviksfondet" med 2 mill i 2023.

Kommunedirektøren har gjort kommuneøkonomien uavhengig av premieavviksinntekten som inntektsføres i kommunenes regnskap og generert kunstige positive resultater. Kommunedirektøren har opparbeidet et disposisjonsfond for akkumulert premieavvik som dekker hele den fremtidige forpliktelsen, og regulerer dette fondet mot det "frie" disposisjonsfondet hvert år.

5.3.3 Finansområdet

Risør kommune har høy lånegjeld sett i forhold til samlede driftsinntekter. Gjeldsgraden var ved utgangen av 2021 på ca 101%, som igjen genererer høye kapitalkostnader ifht samlede driftsinntekter, tilsvarende ca 4,85 %.

Kommunedirektøren har som konsekvens av den høye gjeldsgraden sikret vesentlige deler av lånene i rentesikringer for å redusere rentesårbarheten ved rentesvingninger. Ved utgangen av 2022 utgjør rentesikringer og rentebindinger ca 49% av den rentebelastende lånegjelden, og bidrar til at den pågående renteøkningen ikke gir full rente-effekt i årene som kommer. Spredningen på løpetiden på rentebindingene vurderes til å være god ifht forfallene på rentebindingene som er foretatt. Kommunedirektøren har rentebindinger som strekker seg helt fram til 2031, men hovedvekten ligger i 2027-2028 med ca 42,7% av sikringene.

Kommunen har i tillegg til nevnte rentebindinger, indirekte rentesikringer gjennom de kalkulatoriske rentene fra selvkostområdene på ca 143 mill, og rentekompensasjonsordningene knyttet til eldre investeringer i sykehjemsplasser og skolebygg som ikke er hensyntatt i sikringsgraden.

Kommunens rentekostnad har de siste 2 årene vært meget lave som følge av koronasituasjonen og Norges Banks grep med å sette styringsrenten til 0% i mai 2021. Nå har Norges Bank økt styringsrenten 4 ganger i 2022 til 2,25% pr september, og renten er ventet stige ytterligere ca 0,5% i møtet i november. Kommunedirektøren har lagt til grunn renteprognoser fra Norges Bank og Kommunalbanken ved beregning av rentekostnaden på den usikrede delen av låneporteføljen som følger:

Budsjettrenter Økonomiplan	13.10.2022	2023
Norges Bank Styringsrente	2,25 %	3,15 %
Norges Bank Påslag pengemarked	0,40 %	0,40 %
NB anslag NBR 3 Mnd	2,65 %	3,55 %
Anslag FRA NBR 3 Mnd	3,25 %	3,95 %
Bankenes påslag	0,60 %	0,60 %
Sikkerhetsmargin (høy gjeld)	0,00 %	0,00 %
Budsjettrenter (NB)	3,85 %	4,15 %
Budsjettrenter (FRA)	3,85 %	4,55 %

Kommunedirektøren har ikke lagt på ekstra sikkerhetsmargin på flytende rente, til tross for at kommunen har høy gjeld. Kommunedirektøren har lagt til grunn markedets anslag (FRA) på renteutviklingen fremfor Norges Bank sitt anslag, da dette vurderes til å være for forsiktig mht utviklingen i inflasjonen og arbeidsmarkedstall.

I de obligatoriske hovedoversiktene vil man se at det er budsjettert med rentekostnader på ca 17,7 mill i 2022, som skyldes at den tar med rentekostnader som ikke er direkte påvirket av låneporteføljen. Beløpet kan brytes ned som følger

Renteutgifter 2023-26	2022	2023
Renter lån	11 943 000	22 487 000
Rente overkurs	908 000	908 000
Renter Selvkostområdet	3 396 000	5 952 000
Renter startlån	1 460 000	1 610 000
Sum renteutgifter	17 707 000	30 957 000

Rentekostnadene på selvkostområdene (VAR) og Startlånsordningen har ingen innvirkning på kommunens resultat da disse føres mot driftsfond ved årsslutt.

Avdragskostnadene på kommunens gjeld er ventet å øke med ca 0,2 mill fra 2022 til 2023. Avdragskostnaden er budsjettert med 28,75 mill i 2022, men vil kunne bli endret noe som følge av reglene rundt minimumsavdrag som angir minste nivå på avdrag basert på aktiverte anleggsmidler sett opp mot kommunens lånegjeld. Avdragene vil også være påvirket av faktisk låneopptak i 2022 som ikke er gjennomført enda. Avdragskostnaden kan vises som følger.

Utvikling gjeld og kapitalkostnad	2022	2023
Lånemasse 1/I	697 165 000	703 624 000
Av dette tilhører VAR	145 508 000	142 689 000
Avdrag forutsatt 30 år	28 541 000	28 756 000
Avdrag selvkost vann	2 500 000	2 524 000
Avdrag selvkost avløp	3 439 000	3 455 000
Samlet avdrag selvkost	5 939 000	5 979 000

Tabellen viser at kommunens gjeld ved inngangen av 2023 vil være på ca 703,6 mill, forutsatt et låneopptak på 35 mill i 2022. Av denne gjelden utgjør ca 142,7 mill lån på investeringer innenfor selvkostområdene Vann og Avløp. Basert på 30 års nedbetalingstid på lånene vil kommunen betale ca 28,7 mill, hvorav ca 6 mill av disse er knyttet til lån på investeringer på selvkostområdet.

"Reell" avdragsbelastning på kommunens øvrige drift blir da på ca 22,7 mill. Tilbakeføringen av de 6 mill som skal belastes selvkostområdet fremkommer i posten "motpost avskrivninger" i hovedoversiktene.

Renteøkninger er ikke utelukkende negativt, da den også gir effekt på kommunens bank-innskudd. Risør kommune har de siste årene opparbeidet en god likviditetssituasjon, med gjennomsnittlig likviditet ved utgangen av 2 tertial 2022 på ca 160 mill, og ca 119 mill i saldo på kommunens bankinnskudd. Kommunedirektøren har ved beregning av innskuddsrenter for 2023 lagt til grunn en gjennomsnittslikviditet på 100 mill, og lagt til grunn forventet rente på 3 mnd NIBOR tillagt bankavtalens rentemargin.

Innskuddsrenter	2023
Rente snitt(est. 3 mnd NIBOR)	3,55 %
Margin på innskudd	0,45 %
Innskuddsrente	4,00 %
Gjennomsnittlig likviditet	kr 100 000 000
Renteinntekter bank	kr 4 000 000
Renteinntekter Startlån	1 650 000
Renteinntekter fordringer	105 000
Kalkulatoriske renter VAR	5 952 000
Sum budsjetterte renteinntekt	11 707 000

Hovedoversiktene viser at det er budsjettert med renteinntekter på 11,7 mill i 2023, hvorav 4 mill er knyttet til bankinnskuddene. De øvrige renteinntektene fremkommer i tabellen over, hvor man kan se at renteinntekter fra Startlån og selvkostområdet utgjør ca 4,9 mill som ikke gir effekt på kommunens resultat da disse føres mot driftsfond ved årsslutt.

Utbytteinntekter fra Agder Energi

Risør kommune har en eierandel på 1,17% av Agder Energi, hvor kommunene har aksjemajoritet i eierskapet sammen med Statskraft. Avkastningen på aksjene har over lang tid gitt kommunen i gode utbytteinntekter. I 2021 ble falt utbytteinntekten ned til 3,7 mill, og utsiktene fremover var et mer moderat utbytte enn tidligere. I 2022 har kommunen mottatt ca 8,8 mill i utbytte, og det er ventet å øke opp til ca 15,5 mill i 2023 som følge av utviklingen i kraftmarkedet og de høye strømprisene.

For å gi forutsigbarhet for kommunene har selskapet en vedtatt utbyttepolitikk som angir at 70% av IFRS resultatet i selskapet i år 0, skal være grunnlag for utbytteutbetaling i år 2. Det gir følgende utbytteberegning som kommunedirektøren legger til grunn for 2023.

Utbyttepolitikk Agder Energi	Utbytte 2023
Resultat IFRS 2021	1 923 000
Utbyttegrunnlag 70% av resultat	1 346 100
Kostnader AU	200
Utbytte Risør kommune (1,17%)	15 549

Utbyttepolitikken åpner også for at selskapet kan utbetale mer enn 70% av selskapets resultat dersom det inntektsføres engangsgevinster i selskapet.

Agder Energi fusjonerer fra 2023 med Glitre. Glitre har også gode resultater bak seg og Agder

Energi eierne kan også få en del av disse utbetalt allerede i 2023. Kommunedirektøren har ikke mottatt noen endelig informasjon om effekten av dette, og har valgt å legge til grunn de kjente tallene fra driften i 2021 til grunn for utbytte i 2023.

I handlingsprogram og økonomiplan ble det vedtatt å legge et fast utbytte på 4,5 mill i perioden 2021-2024, hvor eventuelle avvik fra dette finansieres av disposisjonsfondet for Agder Energi. Kommunedirektøren har valgt å endre dette som følge av de store endringene som har vært i utbytteutbetalingene siden den tid, og har lagt inn en høyere utbytteutbetaling som korrelerer i stor grad med de høye strømprisene utover i økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren vil følge utviklingen den nærmeste tiden ifht endringer i kraftmarkedet, det nyfusjonerte selskapet vi er medeiere i, og konsekvenser av beskatningsregler for kraftselskaper som er ventet innført på kort og mellomlang sikt.

5.3.4 Statlige finansieringsordninger

Risør kommune er sårbar ifht endringer i statlige finansieringsordninger knyttet til driften av kommunale tjenester da det ofte medfører et behov for å øke opp et tjenesteområde, nedskalere eller avvikle en tjeneste. Tjenestene innebærer som regel også bemanning, og kommunen erfarer at det kan være krevende både å skaffe korrekt bemanning og kompetanse og avvikle bemanning når det kreves. Kommunedirektøren er følgelig opptatt av å sikre en god og stabil arbeidsplass, men også av å tilstrebe å ha en fleksibel organisasjon som kan omstilles på kort varsel.

Et godt eksempel på dette har vært omleggingen som ble foretatt i flyktningetjenesten og enhet for bosetting av enslige mindreårige flyktninger i 2019-2020, når tilflyttingen av nye flyktninger stanset opp som følge av nasjonale innstramminger i flyktningspolitikken. Enheten måtte omstrukturere sin virksomhet og reduserte de løpende driftskostnadene for å tilpasse seg et nytt driftsgrunnlag. I løpet av et driftsår ble 4 etablerte bokollektiv avvirket, og virksomheten gikk fra heldøgnstjeneste til hjemmebasert tjeneste.

Kommunen ville miste ca 37 mill i integreringstilskudd over 4-5 år, og gjennom Balanse24 har kommunedirektøren klart å redusere kostnadsnivået tilsvarende gjennom omlegging og effektivisering. Nå har Ukraina-situasjonen skapt en ny flyktningskrise i Europa, hvor Norge og Risør tar sin del av ansvaret. Totalt er det ventet at Risør vil ta imot 70 flyktninger i 2022, og signaler fra IMDI sier at det kan bli mange også i 2023, men det er avhengig av utviklingen i Øst. Kommunedirektøren må ta erfaringer av dette og gjøre kloke vurderinger fremover om hvordan integreringstilskuddet skal håndteres i driftsrammene fremover for å unngå store svingninger i driften.

Finansieringsordningen for særlig ressurskrevende tjenester har også vært en vesentlig refusjonsinntekt for Risør kommune i lang tid. Ordningen har gitt kommunen vesentlige refusjoner som har finansiert driftsrammene i habiliteringsenhetene, og særlig på Sandnes Ressurssenter. Risør kommune har i perioden fra 2018 til 2021 redusert refusjonsinntekten med 2/3-deler tilsvarende ca 19- mill som følge av innstramminger i ordningen, og økte egenandeler. Helse og omsorg jobber fremdeles med å justere driftsrammene til et nytt korrekt driftsgrunnlag og med å levere korrekt nivå av tjenester til brukerne.

I 2014 fikk Risør kommune redusert sats for arbeidsgiveravgift fra 14,1% til 10,6% som et distriktspolitisk virkemiddel som følge av bla lav sysselsettingsvekst. Dette har både kommunen og

det lokale næringsliv hatt glede av i mange år. Ordningen har vært under vurdering og revisjon over flere år, og vil trolig også vurderes igjen ifm endringer i inntektssystemet inn i 2024 eller 2025. Det er en god statlig støtte til kommunen og dens private næringsliv, men dersom den reverseres vil det innebære en kostnadsøkning på ca 13,2 mill for kommunen. Denne eventuelle kostnadsøkningen forventer kommunedirektøren vil kompenseres gjennom rammetilskuddet dersom satsen økes igjen, men næringslivet i kommunen har ingen slik sikringsordning og vil kunne bli en betydelig utfordring for dem.

Ordningen med redusert arbeidsgiveravgift vurderes ofte sammen med distriktsrettede tilskudd i inntektssystemet, hvor også Distriktstilskudd Sør Norge ligger. Risør kommune mottar 9,6 mill i tilskuddet i budsjett for 2023.

Inntektssystemutvalgets rapport som ble lagt frem i september-22 ifm revidering av inntektssystemet, foreslår at kriteriene i Distriktsindeksen endres med virkning fra 2024. Det innebærer en reduksjon i distriktstilskudd Sør Norge på ca 4 mill. Dette inngår som en del av en helhetlig revidering av inntektssystemet som vil skape store debatter om hvordan nytt system bør bli. Kommunedirektøren har ikke innarbeidet konsekvensene av endringene i handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26, men merker seg at forslaget innebærer en svikt i statlige overføringer på ca 6,6 mill før INGAR i 2024.

5.3.5 Avsetninger lønn og pensjon

Kommunedirektøren avsetter årlig egne budsjettmidler sentralt for å kompensere driftssektorene for påløpte kostnader for lønn og avsetninger til driftstiltak fra handlingsprogrammet. I budsjettet for 2023 er det budsjettert med følgende sentrale avsetninger.

Lønnsoppgjør

Kommunedirektøren har avsatt 6 mill til neste års lønnsoppgjør. Det er forventet en sentral lønnsvekst på 4,2 % i 2023, som reduseres med overhenget fra lønnsoppgjøret i 2022 med 1,0%. Kommunen bør dermed avsette ca 3,2% av forventet lønnsmasse 1/1-2023 i kapittel 4 for å kunne kompensere sektorene for denne kostnaden. Kommunedirektøren har de siste årene avsatt en pott på 6 mill som har vært tilstrekkelig, og viderefører dette inn i 2023.

Lærlinger

Det budsjetteres sentralt med en pott på 3,24 mill for å kunne kompensere driftssektorene for påløpte kostnader ved å ta inn lærlinger i sin virksomhet. Sektorene kompenseres for lønnskostnaden, og får selv beholde lærlingstilskuddet som kommer fra Opplæringskontoret. Potten på 3,24 mill skal dekke lønn til 16 lærlinger. Kommunedirektøren tilstreber å ta imot inntil 25 lærlinger, men har ikke tilgang på mange nok søkere selv om lærling tilbudet har økt de siste årene.

Tiltak i handlingsprogrammet

Kommunedirektøren har gjennom tiltakslisten foreslått å videreføre flere driftstiltak som budsjetteres sentral og kompenseres ut til sektorene etter hvert som kostnadene påløper. For budsjettåret 2023 er det følgende tiltak som avsettes sentralt.

Oversikt over felles tiltak avsatt i budsjett 2023	
Taksering eiendomsskatt	1 500 000
Tilskudd til Risør By AS	750 000
Omstillingsmidler organisasjonen	300 000
Arbeidsmiljøtiltak	200 000
Utgifter til valg	250 000
Sum tiltak avsatt felles	3 000 000

Prinsippet med å budsjettere de ovenfor nevnte elementene sentralt er at dersom ikke tiltakene blir gjennomført, eller utgiftene lavere enn anslått, så vil midlene bli stående ubrukt gjennom året, eller foreslås omdisponert gjennom tertialrapporter til kommunestyret.

I tillegg til de nevnte budsjettposter, så budsjetteres også pensjonselementene knyttet til bruk av premiefond, inntektsføring av premieavvik, og amortisering av premieavvik på dette fellesområdet og kan vises i følgende oversikt. Vurderinger rundt disse elementer kan sees i kapittel 5.3.2 pensjon.

50300 Avsetning lønn og pensjon	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Lønnsoppgjør neste år	0	6 000 000	6 000 000
Lønn lærlinger - trekkpliktig	0	3 640 000	3 240 000
Premieavvik - pensjon	-19 693 000	-7 600 000	-7 600 000
Amort. premieavvik KLP	10 877 000	11 100 000	11 030 000
Pensjonspremie	0	-10 000 000	0
Sum lønn og sosiale kostander	-8 816 000	3 140 000	12 670 000
Aktuarkostnader KLP/SPK	22 000	50 000	50 000
Kjøp som erstatter tj.prod	22 000	50 000	50 000
Mva.kompensasjon	4 000	5 000	5 000
Avsetninger tiltak HP/ØP felles	0	2 750 000	3 000 000
Overføringsutgifter	4 000	2 755 000	3 005 000
Mva.kompensasjon (innt)	-4 000	-5 000	-5 000
Sum netto avsetninger lønn og pensjon	-8 794 000	5 940 000	15 720 000

5.4 Sektorrammer 2023

Kommunestyret vedtar budsjettene på netto driftsrammer pr sektor. Dette gir kommunedirektøren og kommunalsjefen handlingsrom til å forvalte rammene på best mulig vis, uten å måtte ha kommunestyrets vedtak i når det gjøres mindre vesentlige endringer innad i sektorene.

Budsjettrammene som foreslås vedtatt for sektorene avviker fra de tildelte sektorrammene i budsjettprosessen. Dette skyldes at sektorene i noen tilfeller har vesentlige endringer i sitt driftsgrunnlag i form av endring i oppgaver, eller vesentlige endringer i driftsinntekter eller driftsutgifter. Disse er forsøkt beskrevet under eget kapittel pr sektor.

Kommunedirektøren har foreslått tiltak i drift for 2023 som innebærer små endringer i rammetildelingen på hver enkelt sektor. Tiltakene som gir direkte innvirkning på budsjettrammene for 2023 kan vises som følger.

Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2023-26 (alle tall i hele 1000)	2023
ref.nr	Felles / Kommunedirektør / Staber	
500-1	Arbeidsmiljøtiltak	200
500-2	Omstilling og fornying	300
500-3	Taksering av fritidsboliger og næringseiendom	1 500
500-4	Eiendomsskatt fritidsbolig og næringseiendom etter taksering	0
500-5	Utgifter til valg	250
500-6	Tilskudd Risør By AS	750
	Sum tiltak Kommunedirektør og stab/felles	3 000
	Skole, barnehage, oppvekst	
400-2	Tilbakeføring av Røyslandselever ifm nedleggelse Songe skole	-700
400-1	Strukturelle endringer innenfor skole- og barnehageområdet	0
	Sum tiltak oppvekst	-700
	Samfunnsutvikling	
200-17	Byjubileum 2023	700
200-8	Utredning ny svømmehall 2022-23	500
	Sum tiltak Samfunnsutvikling	1 200
	Helse og omsorg	
300-9	Samlokalisering leger	0
	Sum tiltak helse og omsorg	0
	Sum tiltak som påvirker budsjetttrammene	3 500

Basert på sektorenes konsekvensjusterte budsjett for 2023, og tiltakene fra handlingsprogram og økonomiplan 2023-26 med effekt i 2023 foreslår Kommunedirektøren følgende netto driftsrammer for sektorene for budsjett 2023.

Sektor	Regnskap 2021	Oppr. Budsjett 2022	Tildelt ramme 2023	Konsek.v.just. budsjett	Avvik	2023
Kommunedirektør og stab	34 566 000	33 248 000	34 478 000	33 985 000	-493 000	33 985 000
Samfunnsutvikling	56 501 000	64 976 000	67 380 000	67 040 000	-340 000	67 040 000
Helse og omsorg	212 745 000	218 214 000	226 288 000	232 401 000	6 113 000	232 401 000
Oppvekst	135 182 000	124 421 000	129 025 000	131 089 000	2 064 000	131 089 000
Felles inntekter og utgifter	-438 994 000	-440 859 000	-457 171 000	-464 515 000	-7 344 000	-464 515 000

Foreslåtte sektorrammer skal også vises gjennom de lovpålagte hovedoversiktene
 Bevilgningsoversikt drift A og B som følger.

Bevilgningsoversikt drift A 2023-26 (tall i hele 1000)	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Rammetilskudd	-251 113 000	-249 005 000	-261 607 000
Inntekts- og formuesskatt	-199 213 000	-191 009 000	-204 648 000
Eiendomsskatt	-17 944 000	-23 200 000	-27 428 000
Andre generelle driftsinntekter	-43 967 000	-25 101 000	-42 261 000
SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	-512 237 000	-488 315 000	-535 944 000
Sum bevilgninger drift, netto	461 160 000	463 136 000	510 441 000
Avskrivninger	32 240 000	32 277 000	32 232 000
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	493 400 000	495 413 000	542 673 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-18 837 000	7 098 000	6 729 000
Renteinntekter	-6 050 000	-6 551 000	-11 707 000
Utbytter	-3 815 000	-4 500 000	-15 500 000
Renteutgifter	14 949 000	17 707 000	30 957 000
Avdrag på lån	27 285 000	28 220 000	28 756 000
NETTO FINANSUTGIFTER	32 369 000	34 876 000	32 506 000
Motpost avskrivninger	-32 240 000	-32 223 000	-32 232 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	-18 707 000	9 751 000	7 003 000
Avsetninger til bundne driftsfond	18 150 000	12 488 000	13 078 000
Bruk av bundne driftsfond	-15 067 000	-15 115 000	-16 444 000
Avsetninger til disposisjonsfond	32 263 000	7 600 000	7 600 000
Bruk av disposisjonsfond	-16 639 000	-14 724 000	-11 237 000
SUM DISPONERINGERELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	18 708 000	-9 751 000	-7 003 000

Bevilgningsoversikt drift B bryter deretter ned "sum bevilgninger drift, netto" fra
 Bevilgningsoversikt drift A på sektornivå som følger.

Bevilgningsoversikt drift B	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor kommunedirektør og stab			
Netto driftsrammer	34 818 000	33 488 000	34 225 000
Sektor samfunnsutvikling			
Netto driftsrammer	79 243 000	74 279 000	91 454 000
Sektor helse og omsorg			
Netto driftsrammer	215 013 000	219 756 000	233 282 000
Sektor Oppvekst			
Netto driftsrammer	141 312 000	129 524 000	135 608 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning			
Netto driftsrammer	-9 225 000	6 090 000	15 870 000
Sum driftsrammer sektorene totalt	461 161 000	463 137 000	510 439 000

Som nevnt tidligere i dokumentet avviker netto driftsrammer i denne oversikten fra
 kommunedirektørens rammefordeling som følge av at andre statlige tilskudd, og spesielt
 integreringstilskuddet, holdes utenfor.

I de påfølgende kapitler vil kommunedirektøren ta for seg hver sektor og beskrive de mest
 vesentlige momentene som er lagt til grunn for budsjettrammen og driften i 2023.

5.4.1 Rådmann og stab

Kommunedirektør og stab er ikke en driftssektor på samme måte som de øvrige, men utgjør i kommunens sentraladministrasjon. Sektoren består av 17,3 årsverk inkludert politisk ledelse og frikjøpte tillitsvalgte fra de store fagforeningene.

Stabsfunksjonene, organisasjonsutvikling (HR/personal og fellestjenesten) og økonomi jobber tett sammen med ledere og ansatte i hele driftsorganisasjonen. Fellestjenesten driver kommunens sentralbord og publikumsmottak, intern og ekstern kommunikasjon og kommunens dokumentsentertjenester.

Fra 01.01.22 er de 2 stabene; økonomi og organisasjonsutvikling, slått sammen til en stab, stab for interne tjenester. Økonomisjefstillingen er omgjort til Kommunalsjef for interne tjenester, som er leder for den nye sammenslåtte staben.

Kommunedirektør og stab består av følgende budsjettområder med tilhørende budsjetttrammer:

Netto budsjetttrammer 2023 Sektor-ansvar	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
100 Sektor kommunedirektør og stab	34 567 000	33 248 000	33 985 000
10100 Kommunedirektørens ledergruppe	2 748 000	2 947 000	2 793 000
10200 Kommunedirektørens ledergruppe - Felles	6 681 000	6 560 000	6 665 000
10400 Kommunedirektøren politisk	4 225 000	3 922 000	4 040 000
10500 IKT	9 742 000	9 413 000	9 072 000
10600 Stab organisasjonsutvikling	4 693 000	4 745 000	7 581 000
10700 Stab fellestjenester	3 862 000	2 968 000	0
10800 Stab økonomi	2 617 000	2 692 000	3 835 000

Store deler av kommunedirektørens budsjetttrammer på ca 34 millioner er bundet opp i faste kostnader som gjelder hele den kommunale organisasjonen, men føres sentralt i administrasjonen. Eksempler på dette kan være

- Felles kommunale kontingenter som KS/OU/FOU/OFA/Tono/Gramo/kopinor mm utgjør ca 1 mill
- IKT-kostnader og drift av IKT Agder, felles datasystemer, internett og telefoni, datautstyr, og lisenser til ansatte og brukere utgjør ca 9,1 mill
- Aust-Agder arkivet 0,75 mill
- Felles jusnettverk 0,3 mill (25% stilling)
- Felles personvernombud (ØA) 0,1 mill
- Felles ansvarsforsikring 0,1 mill
- Politisk styring utgjør ca 2,65 mill
- Kontrollutvalg og revisjon utgjør ca 1,4 mill
- Tilskudd til kirkelig fellesråd ca 5,15 mill
-

Totalt utgjør disse elementer nesten 2/3 av kommunedirektørens budsjett og reduserer handlingsrommet for endringer uten at det går på bekostning av resten av organisasjonen.

Kommunedirektøren mener at det er handlingsrom i kommunens kostnader til kirkelig virksomhet i forhold til gjennomsnittet i landet, og i kommunens struktur på politiske møter.

Merforbruk mot normert utgiftsbehov innenfor funksjonen 390 Den norske kirke viser ca kr.228 pr innbygger, som tilsier at det kan ligge et handlingsrom på ca 1,5 mill sammenlignet med gjennomsnittet i landet.

Kommunedirektøren har valgt å ikke foreslå reduksjon i tilskudd til Kirkelig fellesråd eller kutt i kostnader til politiske møter i budsjett 2023 som følge av de politiske signaler som er vist de siste års behandling av budsjett, og har videreført tilskuddet på ca 5,1 mill fra 2022 til 2023 uten justering.

Driftsrapport

Budsjettrammen kan vises i driftsrapporten, hvor sektorens budsjett deles opp på hovedpostnivå:

Driftsrapport Budsjett 2023	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor kommunedirektør og stab			
Lønn og sosiale utg	14 975 000	14 474 000	15 153 000
Kjøp inngår i tj prod	5 523 000	4 820 000	5 309 000
Kjøp erstatter tj prod	9 986 000	9 513 000	8 979 000
Overføringer fra komm	6 247 000	6 239 000	6 134 000
Finansutgifter	1 795 000	1 460 000	1 610 000
Salgsinntekter	-214 000	-404 000	-198 000
Refusjoner	-1 699 000	-1 154 000	-1 152 000
Overføringer til komm	-171 000	0	0
Finansinntekter	-1 876 000	-1 700 000	-1 850 000
Sum Netto Budsjettramme	34 567 000	33 248 000	33 985 000

Fremlagt budsjett for 2023 er i stor grad en videreføring av dagens drift, hvor rammeøkningen på ca 0,7 mill består av generell lønnsvekst og økte kostnader til IKT.

Netto lønnskostnader

Sektorens samlede lønnskostnader kan vises gjennom rapporten Netto lønnskostnader.

Netto lønnskostnader Budsjett 2023	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor kommunedirektør og stab			
Fast lønn	9 581 000	9 745 000	10 276 000
Vikarlønn	238 000	0	0
Ekstrahjelp	37 000	60 000	0
Overtid	143 000	0	0
Annen lønn	166 000	2 000	0
Folkevalgte	1 615 000	1 644 000	1 664 000
Skyss og kost	92 000	158 000	225 000
SUM LØNNSUTG	11 872 000	11 609 000	12 165 000
Pensjon og aga	3 195 000	3 023 000	3 214 000
SUM BRT LØNNSUTG	15 067 000	14 632 000	15 378 000
Lønnsrefusjoner	-216 000	0	0
SUM NTO LØNNSUTG	14 851 000	14 632 000	15 378 000

Som oversikten viser består mesteparten av faste lønninger og godtgjørelse til folkevalgte. Sektoren har i liten grad vikarkostnader da sykefravær sjeldent erstattes som følge av behovet for kompetanse om organisasjonen og til fagsystemer som kreves for å utføre arbeidet.

Årsverksutvikling

Bemanningen i sektoren videreføres på omtrent samme nivå, men det legges opp til en styrking med 1 årsverk innen økonomiavdelingen som følge av intern omorganisering og at avdelingen tilføres flere oppgaver og nye ansvarsområder.

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk Budsjett 2022	Årsverk Budsjett 2023	Endring
100 Sektor kommunedirektør og stab	1 632	1 729	97
10100 Kommunedirektørens ledergruppe	240	208	-32
10400 Kommunedirektøren politisk	115	115	0
10600 Stab organisasjonsutvikling	542	897	355
10700 Stab fellestjenester	335	0	-335
10800 Stab økonomi	400	509	109

Det er budsjettet med 17,3 årsverk inn i 2023, hvorav 1,15 årsverk er politisk ledelse med ordfører og varaordfører, samt 2,07 årsverk frikjøp av hovedtillitsvalgte og hovedverneombud.

Kommunedirektøren legger til grunn at stabene har knapp bemanning og opplever et stort arbeidspress for å levere gode tjenester til hele organisasjonen. De siste årenes utskiftning av alle administrative systemer krever kompetanseheving i egen sektor, men ikke minst ut i driftssektorene, for å kunne hente ut gevinster ved bruk av disse fremover.

5.4.2 Sektor for Samfunnsutvikling

Sektor for Samfunnsutvikling er den sektoren med størst spekter av tjenester i organisasjonen, og består av følgende driftsenheter.

Netto budsjettammer 2023 Sektor-ansvar	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
200 Sektor samfunnsutvikling	56 501 000	64 976 000	67 040 000
20100 Samfunnsutvikling leder	6 552 000	3 887 000	4 559 000
21100 Plan og byggesak	684 000	1 909 000	2 699 000
22100 Eiendom forvaltning	6 427 000	10 509 000	15 617 000
22200 Eiendom vaktmestertjenester	5 248 000	4 853 000	5 206 000
22300 Eiendom renhold	10 960 000	11 198 000	12 011 000
22400 Eiendom tekniske tjenester	12 853 000	10 448 000	12 208 000
22500 Risør Biovarmeanlegg	105 000	0	0
24100 Kultur leder	7 207 000	6 096 000	7 044 000
24200 Kultur Risørhuset	122 000	525 000	611 000
24300 Risør bibliotek	2 211 000	2 478 000	2 452 000
24400 Risør kino	74 000	600 000	1 032 000
24500 Kultur frivillighetssentralen	1 000	186 000	0
26100 NAV - sosial	14 210 000	14 989 000	15 111 000
26200 NAV - flyktning	-10 155 000	-2 703 000	-11 511 000

Som oversikten viser er det store endringer i driftsrammene i enkelte av enhetene i sektor for samfunnsutvikling. Disse skyldes ekstraordinære tilfeller som gjør at kommunedirektøren har måttet legge inn vesentlige endringer ifht normal drift. De mest vesentlige endringene i enhetenes budsjettammer er som følger:

Samfunnsutvikling leder har en økning på ca 0,7mill i budsjettammen hovedsakelig som følge av at Frivillighetssentralen, med ny frivillighetskoordinator, er lagt direkte under kommunalsjefen. Enhet for Plan og byggesak øker som følge av styrkingen med 1 årsverk fra kommunestyrets vedtak for 2022. Stillingen øker kapasiteten på byggesaksbehandling, og skal ha ansvar for Eiendoms-skattekontoret i kommunen.

Eiendom forvaltning har en budsjettøkning på ca 5,1 mill som i hovedsak er satt sammen av en budsjettøkning på strømkostnader i kommunale bygg med ca 9,5 mill, og en budsjettreduksjon på ca 4,3 mill til ekstraordinært vedlikehold som ble bevilget i 2022. Innen renhold og tekniske tjenester er det noe økt bemanning som en følge økt renholdsbehov og ansettelser i vakante stillinger som er økt opp innen park, naturforvaltning og havn.

Enhet for Kultur leder viderefører dine driftsrammer, men får en økning som følge av tiltaket med avsetning av 0,7 mill til Byjubileet i 2023.

Risør kino har en økning i driftsrammene som følge av inntektssvikt pga reduksjon i kinobesøk og kiosksalg på Risørhuset. Det jobbes med tiltak for å få folk tilbake til kinosalene igjen etter korona.

NAV-sosial viderefører sine budsjettammer på omtrent uendret nivå.

NAV-flyktning øker sine rammer med ca 8,8 mill fra 2022 til 2023. Rammene er negative da inntektene overstiger kostnadene. Enheten forventer en økning i integreringstilskuddet på ca 16,1 mill som følge av økningen i flyktningstrømmen i inneværende år. Risør kommune tar imot ca 70 flyktninger i 2022, som gir en stor vekst i integreringstilskuddet de første 2 årene. Det er lagt opp til å ta imot 30 nye flyktninger i 2023. Som følge av økt mottak har kommunedirektøren satt ned en

prosjektgruppe og ansatt ca 4 årsverk som jobber med håndtering av situasjonen og bistår ifm etablering. Som en følge av flere flyktninger øker også kostnadene til introduksjonsprogrammet (1,4 mill), Tolkekostnader, husleiekostnader i tillegg til økonomis sosialhjelp (3,7 mill)

Kommunedirektøren har lagt inn 2 driftstiltak i sektorens budsjett for 2023

- Midler til gjennomføring av 300 års Byjubileum i 2023 med kr. 0,7 mill.
- Midler (2 halvdel) til utredning om ny svømmehall kr.0,5 mill
-

Det er ikke funnet rom for ekstra bevilgninger til vedlikehold av kommunale bygg utover det som ligger i grunnbudsjettet. Det er satt av 3 mill årlig til oppgraderinger av kommunale bygg ihht vedlegg 5 i handlingsprogram og økonomiplan. Det er i tillegg laget en prioritert oversikt over energitiltak som er ventet å gi positive klima- og kostnadseffekt i vedlegg 5, hvor kommunedirektøren har avsatt 9,5 mill til gjennomføring av disse i 2023.

Selvkostområdene, Feier, Vann og Avløp, ligger i en egen enhet under sektor for Samfunnsutvikling, men har ingen netto driftsramme da inntekter og utgifter skal balanseres mot bundne driftsfond (selvkostfond) ved årsslutt. Enheten utgjør følgelig ikke noen kostnad for den kommunale virksomheten da disse kostnadene skal dekkes gjennom de kommunale gebyrene. Kommunedirektøren har fokus på at de kommunale gebyrene skal holdes stabile og på et moderat nivå. Det som kan utfordre stabiliteten i gebyrene er store investeringer i anlegg og infrastruktur som må belastes de kommunale gebyrene. Det er derfor viktig med en kontinuitet i arbeidet med vedlikehold og oppgradering av eksisterende anlegg, og planlegge langt fremover for større investeringsbehov på dette området. Dette gjøres gjennom Hovedplan for Vann og Avløp som ligger som vedlegg til dokumentet og er innarbeidet i investeringsplanen.

Kommunedirektøren legger frem et budsjett med uendrede gebyrer innen vann, mens abonnement og forbruksgebyr innen avløp økes med 10%. Tilkoblingsgebyrer for vann og avløp holdes også uendret på kr.7.350 pr område. Gebyrene på renovasjon som fastsettes av RTA AS øker med ca 3%, mens gebyrer til slam reduseres med ca 6,3%. Feiegebyret økes med ca 3,3%.

Gebyrutviklingen de siste 5 år kan vises som nedenfor, og bekrefter at kommunedirektøren holder gebyrene på et stabilt nivå som vist i kolonnen som viser endring siste 10 år.

Gebyr / År	2019		2020		2021		2022		2023		Endring kr.
eks mva	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr	2013-2023
Vann abonnement	1 428,00	3,03	1 500,00	5,04	1 500,00	0,00	1 500,00	0,00	1 500,00	0,00	114,00
Vann forbruk pr. m3	7,34	0,00	7,71	5,04	7,35	-4,67	7,35	0,00	7,35	0,00	0,01
Avløp abonnement	1 785,00	0,00	1 963,50	10,00	1 900,00	-3,23	1 900,00	0,00	2 090,00	10,00	390,00
Avløp forbruk pr. m3	12,40	0,00	13,64	10,00	13,64	0,00	13,64	0,00	15,00	9,97	3,19
Renovasjon normalabo.	2 904,00	-3,33	3 054,00	5,17	3 215,00	5,27	3 365,00	4,67	3 465,00	2,97	839,00
Feieavgift pr pipe	285,00	5,56	285,00	0,00	300,00	5,26	300,00	0,00	310,00	3,33	45,40
Slamgebyr	1 080,00	0,00	1 230,00	13,89	1 280,00	4,07	1 280,00	0,00	1 200,00	-6,25	60,00

Samlet sett vil de kommunale avgiftene for en "normalbolig" utgjøre ca 14.682 pr år inkl. mva, som tilsvarer en kostnadsvekst på ca 6,3% fra 2022.

RISØR 2023			RISØR 2022				
	Eks.mva	Inkl.mva	Eks.mva	Inkl.mva	Endr.22-23 kr.		
Vann - bruksareal = 140m2	2 940,60	3 675,75	2 940,60	3 675,75	0,00	0,0 %	
Vann - ab.avg.	1 500,00		1 500,00		0,00	0,0 %	
Vann - forbruksavg.	7,35		7,35		0,00	0,0 %	
Avløp - bruksareal = 140 m2	5 030,00	6 287,50	4 573,44	5 716,80	456,56	10,0 %	
Avløp - ab.avg.	2 090,00		1 900,00		190,00	10,0 %	
Avløp - forbruksavg.	15,00		13,64		1,36	10,0 %	
Renovasjonsavgift	3 465,00	4 331,25	3 365,00	4 206,25	100,00	3,0 %	
Feieavgift	310,00	387,50	300,00	375,00	10,00	3,3 %	
Slamgebyr	1 200,00	1 500,00	1 280,00	1 600,00	-80,00	-6,3 %	
						%-endring	
Årsavg.(min.avg.) bolig	11 745,60	14 682,00	11 179,04	13 973,80	708,20	6,34 %	
Pr. termin (6 terminer) inkl mva	1 957,60	2 447,00	1 863,17	2 328,97	118,03	6,34 %	
Det er tatt utgangspunkt i en bolig med bruksareal på 140 m2 og et forbruk på 1,4 m3 pr m2							

Driftsrapport

Budsjettrammen for 2023 kan vises gjennom driftsrapporten hvor sektorens budsjett deles opp på hovedpostnivå.

Driftsrapport Budsjett 2023	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor samfunnsutvikling			
Lønn og sosiale utg	60 913 000	58 750 000	67 613 000
Kjøp inngår i tj prod	41 156 000	41 523 000	50 421 000
Kjøp erstatter tj prod	24 682 000	19 746 000	19 991 000
Overføringer fra komm	23 575 000	15 192 000	17 981 000
Finansutgifter	24 018 000	21 988 000	25 114 000
Salgsinntekter	-59 551 000	-57 749 000	-61 304 000
Refusjoner	-10 919 000	-3 147 000	-3 107 000
Overføringer til komm	-33 238 000	-17 263 000	-33 630 000
Finansinntekter	-14 134 000	-14 064 000	-16 039 000
Sum Netto Budsjettramme	56 501 000	64 976 000	67 040 000

Fremlagt budsjett for 2023 er i stor grad en videreføring av dagens drift, oppjustert for styrking gjennom ansettelser i ubesatte stillinger fra tidligere vedtak som f.eks Frivillighetskoordinator og ny saksbehandler på plan og bygg. Videre har budsjett 2023 en betydelig økning i både lønnskostnader, driftsutgifter og driftsinntekter som en følge av de ekstraordinære elementene som ligger i "strømkrisen" og ukraina-situasjonen.

Netto lønnskostnader

Sektorens samlede lønnskostnader kan vises gjennom rapporten Netto lønnskostnader.

Netto lønnskostnader Budsjett 2023	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor samfunnsutvikling			
Fast lønn	32 198 000	31 819 000	37 346 000
Vikarlønn	1 547 000	297 000	556 000
Ekstrahjelp	387 000	595 000	653 000
Overtid	798 000	690 000	731 000
Annen lønn	849 000	318 000	346 000
Løn renhold	7 557 000	7 471 000	7 933 000
Folkevalgte	0	5 000	0
Kvalifisering og introduk stønad	5 766 000	6 000 000	6 800 000
Skyss og kost	33 000	116 000	109 000
SUM LØNNSUTG	49 135 000	47 312 000	54 473 000
Pensjon og aga	11 811 000	11 554 000	13 248 000
SUM BRT LØNNSUTG	60 946 000	58 866 000	67 721 000
Lønnsrefusjoner	-2 600 000	-30 000	-57 000
SUM NTO LØNNSUTG	58 345 000	58 836 000	67 664 000

Som oversikten viser er det en relativt stor endring i lønnskostnader i sektoren fra 2022 til 2023, hvor økningen i hovedsak ligger i fastlønn. Økningen i fast ansatte kan vises i oversikten nedenfor, men begrunnes i ansettelse av stillinger som har vært ubesatt innen eiendom, samt prosjektstillinger på flyktningområdet og i Beyond Risor.

Årsverksutvikling

Bemanningen i sektoren øker med 8,68 årsverk fra kommunedirektørens forslag til budsjett 2022 til fremlagt budsjett 2023, hvor endringene kan vises på enhetsnivå som nedenfor.

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk Budsjett	Årsverk Budsjett	Endring
	2022	2023	
200 Sektor samfunnsutvikling	7 431	8 299	868
20100 Samfunnsutvikling leder	300	500	200
21100 Plan og byggesak	680	796	116
22100 Eiendom forvaltning	160	200	40
22200 Eiendom vaktmestertjenester	700	700	0
22300 Eiendom renhold	1 820	1 841	21
22400 Eiendom tekniske tjenester	709	932	223
23100 Vann og Avløp - Selvkostområder	1 152	1 100	-52
24100 Kultur leder	100	100	0
24200 Kultur Risørhuset	90	100	10
24300 Risør bibliotek	293	243	-50
24400 Risør kino	167	177	10
24500 Kultur frivillighetssentralen	50	0	-50
26100 NAV - sosial	640	640	0
26200 NAV - flyktning	570	970	400

De mest vesentlige endringene er beskrevet overfor og utredes ikke nærmere utover at de 5 årsverkene som er prosjektansatt i 2022 er planlagt videreført gjennom 2023, og vil bli vurdert løpende ifht behov. Dersom flyktningssituasjonen eskalerer inn i 2023 kan det bli behov for å styrke bemanningen ytterligere.

5.4.3 Sektor for Helse og omsorg

Sektor for helse og omsorg er kommunens største tjenesteområde, både i budsjetttrammer og i antall ansatte, og består av følgende driftsenheter.

Netto budsjetttrammer 2023 Sektor-ansvar	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
300 Sektor helse og omsorg	212 745 000	218 214 000	232 400 000
30100 Helse og omsorg - leder	4 474 000	4 677 000	2 716 000
31100 Habilitering - leder	-4 860 000	-3 110 000	-548 000
31200 Habilitering - Linken	9 040 000	8 728 000	8 938 000
31300 Habilitering - Orreveien	18 130 000	18 253 000	11 325 000
31400 Habilitering - Sandnes ressursenter	39 181 000	36 116 000	40 493 000
31500 Habilitering - Tyriveien	0	0	7 938 000
32200 Hjemmetjenester	43 058 000	45 288 000	46 498 000
33100 Helse - leder	1 157 000	1 193 000	1 212 000
33200 Helse barnevern	12 929 000	16 002 000	15 901 000
33300 Helse helsetjenester	11 945 000	10 066 000	10 812 000
33400 Risør helsestasjon	5 265 000	5 129 000	5 368 000
33500 Søndeled legekontor	1 529 000	1 292 000	1 449 000
33700 Solsiden legesenter	2 233 000	2 581 000	2 536 000
32300 Institusjon	55 882 000	58 481 000	54 173 000
34100 Institusjon - leder	0	0	1 102 000
34200 Institusjon kjøkken og vaskeri	0	0	5 840 000
32400 Psykisk helse	12 783 000	13 519 000	16 648 000

Oversikten viser at sektorens netto budsjetttrammer øker med ca 14,2 mill, tilsvarende 6,5% fra opprinnelig budsjett 2022 til 2023, hvor de mest vesentlige endringene kommenteres nedenfor.

Helse og omsorg leder reduserer rammene med ca 2 mill hovedsakelig som følge av budsjettert økning i oppholdsbetaling fra sykehjemmet, og innsparing på medisinsk forbruksmateriell.

Habilitering leder øker driftsrammene med ca 2,6 mill som følge av styrking av tjenestekontoret, økte utgifter til BPA-ordningen, og en svikt i refusjon på ressurskrevende brukere.

Linken viderefører sin drift inn i 2023 på omtrent samme nivå, men leder vil også ta over ansvaret for driften av Orreveien ressursenter.

Virksomheten i Orreveien ressursenter skiller ut virksomheten i Tyriveien ressursenter i forbindelse med at det nye bokollektivet for unge funksjonshemmede ferdigstilles ila 1. kvartal. Orreveien driftes dermed videre på omtrent samme nivå som tidligere, men under ledelse av leder på Linken som kjenner virksomheten godt fra før.

Sandnes ressursenter øker rammene med ca 4,4 mill, og budsjettet styrkes med ca 3,4 årsverk fast ansatte for å dekke forventet ressursbehov. Budsjettøkningen vil medføre til at enhetens budsjetttramme trolig vil være mer korrekt ifht driftsnivået som kreves på ressursenteret.

Tyriveien ressursenter er etablert som egen driftsenhet etter å ha lagt inkludert i Orreveien over lang tid. Det nye bokollektivet for unge funksjonshemmede vil ligge i direkte tilknytning til dagens drift ved ressursenteret og forventes å gi positive synergier for de 6 beboerne og kommunen som tjenesteleverandør.

Hjemmetjenestene leverer gode og effektive helsetjenester, men opplever behov for mer ressurser for å dekke opp for økt behov og mer krevende pasienter. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å styrke hjemmetjenestene inn i 2023, men vi følge utviklingen tett.

På Frydenborgsenteret har enhetsleder skilt ut kjøkken og vaskeri i egen avdeling av praktisk/organisatoriske årsaker. Rammeøkningen på totalt ca 2,6 mill ligger i naturlig lønnsvekst, og økningen i antall årsverk på 2,61 kobles til kommunestyrets vedtak om økte stillingsstørrelser i helse og omsorg som ble vedtatt inn i 2022.

Innen psykisk helse utgjør rammeøkningen på ca 3,1 mill i hovedsak lønnsvekst, bortfall av budsjettert refusjonsinntekt på ressurskrevende bruker med 1,6 mill, og bortfall av øremerket tilskudd på 0,6 mill, samt at det ansettes ny enhetsleder for tjenesten. Tjenesten har gjennom 2022 jobbet med å vri tjenestene over til også i større grad jobbe forebyggende mot barn og unge, og vil fortsette dette fokuset inn i 2023.

Innen Helse området videreføres driften omtrent på samme nivå i Helse leder, barnevernssamarbeidet BiØ, helsestasjonen og legekantorene, mens det legges opp til økte kostnader basistilskudd private leger, og til bemanning av legevaktsamarbeidet med Arendal. Legevaktsamarbeidet skal inn i nytt legevaktbygg inkludert KØH fra sommeren 2023. Risør kommune vil bli medeiere i dette nye bygget, og har avsatt 9,8 mill i investeringsbudsjettet for 2023.

Sektoren har ingen tiltak fra foreslått handlingsprogram og økonomiplan med økonomisk effekt i drift i 2023,

Driftsrapport

Sektorens budsjetttrammer for 2023 kan vises gjennom driftsrapporten hvor budsjettet deles opp på hovedpostnivå

Driftsrapport Budsjett 2023	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor helse og omsorg			
Lønn og sosiale utg	218 274 000	210 222 000	223 107 000
Kjøp inngår i tj prod	14 840 000	14 699 000	14 469 000
Kjøp erstatter tj prod	27 384 000	27 857 000	28 994 000
Overføringer fra komm	2 905 000	1 521 000	1 524 000
Finansutgifter	1 125 000	0	0
Salgsinntekter	-14 054 000	-13 534 000	-15 188 000
Refusjoner	-34 276 000	-21 009 000	-19 624 000
Overføringer til komm	-3 005 000	-697 000	-697 000
Finansinntekter	-447 000	-845 000	-185 000
Sum Netto Budsjetttramme	212 745 000	218 214 000	232 400 000

Oversikten viser at sektorens største kostnader ligger på lønnsområdet med samlede lønnsutgifter, inkludert sosiale kostnader, på ca 223,1 mill tilsvarende ca 83,2% av totale kostnader. Lønnskostnadene øker med 12,9 mill tilsvarende 6% fra 2022.

Økningen i kjøp som erstatter tjenesteproduksjon på ca 1,1 mill skyldes i hovedsak en ventet kostnadsøkning i BPA-tjenestene i 2023.

Økningen i salgsinntekter begrunnes i økt belegg på sykehjemmet som er ventet å gi ca 1,5 mill mer inn i oppholdsbetaling i 2023.

Det legges til grunn en svikt i refusjonsinntekter på ca 1,4 mill som i hovedsak skyldes en budsjettert refusjon på ressurskrevende brukere som ikke faller inn under ordningen og følgelig må tas bort.

Netto lønnskostnader

Sektorens samlede lønnskostnader kan vises gjennom rapporten Netto lønnskostnader

Netto lønnskostnader Budsjett 2023	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor helse og omsorg			
Fast lønn	133 783 000	144 464 000	154 298 000
Vikarlønn	25 578 000	14 126 000	14 126 000
Ekstrahjelp	4 451 000	2 843 000	2 911 000
Overtid	5 629 000	970 000	970 000
Annen lønn	3 982 000	1 893 000	2 162 000
Skyss og kost	463 000	811 000	653 000
SUM LØNNSUTG	173 887 000	165 106 000	175 120 000
Pensjon og aga	44 850 000	45 927 000	48 640 000
SUM BRT LØNNSUTG	218 737 000	211 033 000	223 760 000
Lønnsrefusjoner	-11 012 000	-3 905 000	-3 905 000
SUM NTO LØNNSUTG	207 725 000	207 128 000	219 855 000

Oversikten viser at hovedøkningen i lønnskostnader er knyttet til faste årsverk og tillegg som øker med ca 9,8 mill, tilsvarende ca 6,8% fra opprinnelig budsjett 2022. Deler av økningen begrunnes i den generelle lønnsøkningen, og resten skyldes endringer i satser for tillegg i turnustjenestene med ca 2 mill.

Økningen i fastlønn og faste årsverk begrunnes også delvis med økning i stillingsstørrelser (fra deltid til heltid) som ikke innebærer noen netto økning men flytter kostnader fra vikarkostnad til fastlønn.

De største virksomhetene i sektoren leverer heldøgntjenester og er avhengig av vikarer for å levere gode tjenester. Sektoren har fokus på å legge gode turnuser for de ansatte og redusere uønsket deltidsstillinger og vikarer så langt det er mulig.

Årsverksutvikling

Årsverskoversikten viser faste stillinger i sektoren, fordelt på de enkelte enheter

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk Budsjett 2022	Årsverk Budsjett 2023	Endring
300 Sektor helse og omsorg	24 239	24 912	673
30100 Helse og omsorg - leder	420	420	0
31100 Habilitering - leder	869	869	0
31200 Habilitering - Linken	765	765	0
31300 Habilitering - Orreveien	2 130	1 200	-930
31400 Habilitering - Sandnes ressursenter	4 060	4 400	340
31500 Habilitering - Tyriveien	0	900	900
32200 Hjemmetjenester	5 787	5 827	40
33100 Helse - leder	100	100	0
33300 Helse helsetjenester	280	280	0
33400 Risør helsestasjon	820	820	0
33500 Søndeled legekantor	238	188	-50
33700 Solsiden legesenter	300	412	112
32300 Institusjon	6 372	5 838	-534
34100 Institusjon - leder	0	100	100
34200 Institusjon kjøkken og vaskeri	0	695	695
32400 Psykisk helse	2 098	2 098	0

Oversikten viser en økning i faste stillinger på ca 6,7 årsverk fra kommunedirektørens forslag til budsjett for 2022, hvor de mest sentrale endringene er omtalt tidligere.

Det omrokeres noe på ansatte mellom enheter ifm omorganiseringer internt, hvor man skiller ut deler av enheter ut i egne enheter som f.eks Tyriveien som skiller ut 9 årsverk fra Orreveien, og Institusjon Kjøkken og vaskeri som skilles ut fra Institusjon/Sykehjemmet.

Kommunedirektøren legger til grunn at kommunen har en helse og omsorgstjeneste som drives på en effektiv og rasjonell måte, men at koronapandemien har vært svært krevende for både ledere og ansatte. Tjenesten får stadig flere brukere å ta hånd om og stadig flere har tunge og sammensatte tjenestebehov (bla. som følge av sykehusets utskrivingspolitikk). Kommunedirektøren har derfor vært opptatt av å skjerme sektoren underveis i salderingsprosessen i så stor grad som mulig. Sektoren har over lang tid jobbet med å strukturere tjenestene til det beste for brukere, og for å møte de demografiske utfordringene som kommer fremover. Det er kommunedirektørens oppfatning at sektoren må tilføres mer ressurser for å sikre bemanningen og kunne levere gode tjenester fremover, og samtidig jobbe for å hente ut de synergier som kan skapes gjennom for eksempel en samlokalisering av legetjenestene i tilknytning til Frydenborgsenteret.

5.4.4 Sektor for Oppvekst

Sektor for skole og barnehage er en ren oppvekstsektor som ivaretar kommunens barn og voksne gjennom hele opplæringsforløpet fra barnehage til de er ferdig med grunnskolen og VIRK, herunder også skolefritidsordningen og den interkommunale PP-tjenesten.

Sektoren består av følgende driftsenheter.

Netto budsjetttrammer 2023 Sektor-ansvar	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
400 Sektor skole og barnehage	135 182 000	124 421 000	131 089 000
40100 Skole og barnehage - leder	29 992 000	24 906 000	30 761 000
41100 Risør barneskole - grunnskole	32 969 000	29 005 000	28 524 000
41200 Risør barneskole SFO	1 324 000	1 260 000	1 793 000
42100 Hope oppvekstsenter - grunnskole	4 444 000	4 536 000	5 179 000
42200 Hope oppvekstsenter - SFO	72 000	17 000	28 000
42300 Hope oppvekstsenter - barnehage	3 605 000	3 234 000	2 962 000
43100 Søndeled barneskole - grunnskole	12 859 000	11 240 000	11 899 000
43200 Søndeled barneskole - SFO	491 000	248 000	291 000
44100 Risør ungdomsskole - grunnskole	29 013 000	26 624 000	24 599 000
45100 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	2 537 000	2 831 000	2 962 000
46100 Fargeskrinet barnehage	6 748 000	7 030 000	7 432 000
47100 Trollstua barnehage	6 117 000	8 356 000	9 027 000
25300 Voksenopplæringen (VIRK)	5 010 000	5 132 000	5 632 000

Som oversikten viser øker sektorens samlede netto driftsramme med ca 6,67 mill, tilsvarende ca 5,3% og er således over forventet pris og lønnsvekst. Dersom man ser på de enkelte enhetene i sektoren vil man se at veksten ikke er representativ for alle.

Den største veksten ligger i hos Skole og barnehage- leder hvor kostnadene til tilskudd til private barnehager, med moderasjonsordninger øker med ca 3,8 mill som følge av for lavt budsjett i 2022. Fra 2023 er også kommunens kostnader til barn i andre kommuner overført fra Risør ungdomsskole til oppvekst leder med 2,5 mill, Herunder kommunens kostnader til "Røyslandselevene" som går på skole i Tvedestrand.

Risør barneskole og SFO har en netto videreføring av sine driftsrammer fra 2022-23 på samme nivå, som igjen innebærer at lønnsveksten er dekket innenfor rammene. Skolen har redusert noe assistentressurser, ett pedagogårsverk og noe lederressurser i administrasjonen. Skolen har reduserte refusjoner fra andre kommuner, og SFO har svikt i oppholdsbetalingen.

Hope oppvekstsenter med grunnskole, SFO og barnehage viderefører sine driftsrammer fra 2022 til 2023 med unntak av tilbakeføring av effektiviseringskravet på 0,4 mill som ble vedtatt i budsjett 2022.

Søndeled barneskole og SFO viderefører sin virksomhet på samme nivå som i 2022 med en rammeøkning på ca 0,7 mill hvor 0,4 mill av denne skyldes effektiviseringskravet som ble vedtatt for budsjett 2022.

Risør ungdomsskole har en reduksjon i budsjetttrammene på 2 mill, som skyldes at 2,5 mill i budsjett for barn i andre kommuner er overført til Oppvekst leder. Det innebærer at rammene øker med 0,5 mill fra 2022 som i stor grad skyldes tilbakeføring av effektiviseringskrav fra budsjett 2022. Skolen viderefører dermed sine driftsrammer på samme nivå som i 2022

Voksenopplæringen VIRK har opplevd nytt press på skolen som følge av økt mottak av flyktninger som følge av Ukraina-situasjonen. Skolen har økt opp bemanningen noe, og dekker opp dette med forventede økte inntekter fra gjesteelever.

De kommunale barnagene Trollstua og Fargeskrinet barnehage har en stabil drift med stabile barnetall og viderefører sine virksomheter inn i 2023 uten vesentlige endringer.

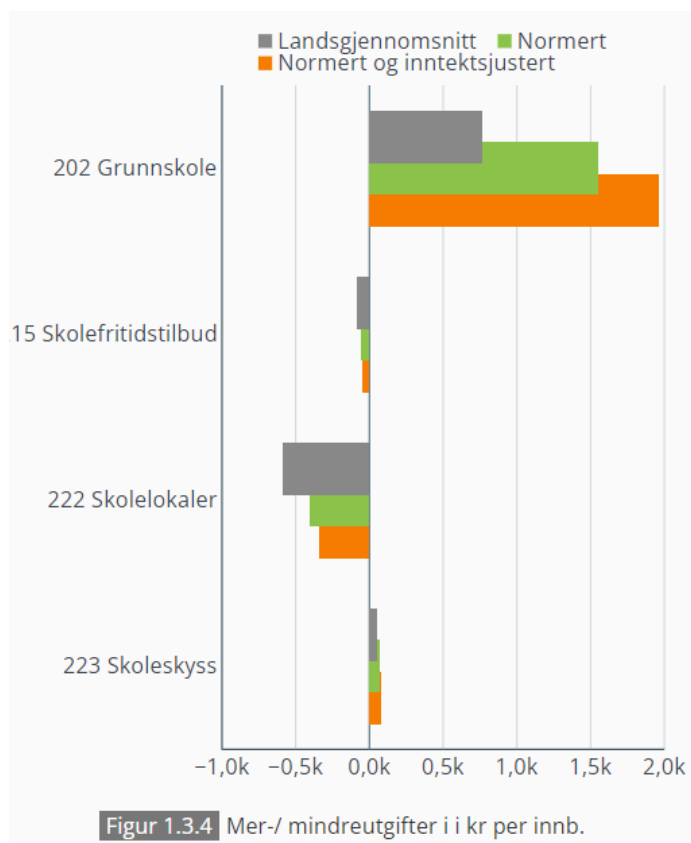
Det interkommunale samarbeidet PPT opplever stort arbeidspress, og fikk styrket bemanningen i 2022 med 0,5 årsverk. Samarbeidet viderefører sine driftsrammer fra 2022-23 på omtrent samme nivå.

Som rammeutviklingene over viser opplever kommunedirektøren nå at hver enkelt enhet ikke klarer å gjøre grep innad i hver enhet som vil gi vesentlige besparelser fremover selv om barnetallene synker jevnt. Kommunedirektøren har over flere år forsøkt å gjøre grep i oppvekstsektoren for å skape et handlingsrom for prioritering eller omprioritering, men uten å lykkes. I budsjettprosessen for 2023 har kommunedirektøren måtte reversere alle effektiviseringskrav som ble vedtatt i handlingsprogram og økonomiplan for 2022-25, og følgelig vil ikke effektiviseringskravene som lå fremover i sektoren være mulig å gjennomføre ihht plan.

Kommunedirektøren fremmer derfor to konkrete tiltak for 2023-2026 for oppvekstsektoren i foreslåtte handlingsprogram og økonomiplan. Tiltakene er nærmere beskrevet i vedlegg 1.

Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2023-26 (alle tall i hele 1000)	2023	2024	2025	2026
	Skole, barnehage, oppvekst				
400-2	Tilbakeføring av Røyslandselever ifm nedleggelse Songe skole	-700	-1 700	-1 700	-1 700
400-1	Strukturelle endringer innenfor skole- og barnehageområdet	0	-5 000	-10 000	-10 000
	Sum tiltak oppvekst	-700	-6 700	-11 700	-11 700

Tiltakene begrunnes i demografiutviklingen fremover som tilsier at vi må forvente færre barn i grunnskolealder, og flere eldre, samt Kostra/effektivitetsanalyser som viser at Risør kommune bruker ca 10 mill mer enn normert nivå på grunnskole.

Det er kommunedirektørens oppfatning at kommunestyret bør vedta tiltakene, og sette ned et administrativt-politisk sammensatt prosjekt som har som mål å gjøre en grundig analyse av skolestrukturen, og å fremme forslag til gjennomføring av tiltak fra skoleåret 2024-25.

I Kommunedirektørens innstilling til budsjett for 2023 legges det ikke opp til endringer i betalingssatser for skolefritidsordningen utover normal prisvekst, og betalingssatser for opphold i barnehage følger den nasjonale makssatsen som er foreslått til kr.3.000 pr mnd pr heltidsplass fra 1/1-2023.

Driftsrapport

Sektorens budsjetttrammer for 2023 kan vises gjennom driftsrapporten hvor budsjettet deles opp på hovedpostnivå

Driftsrapport Budsjett 2023	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor skole og barnehage			
Lønn og sosiale utg	130 822 000	121 399 000	123 791 000
Kjøp inngår i tj prod	12 920 000	11 303 000	11 296 000
Kjøp erstatter tj prod	29 458 000	26 505 000	28 833 000
Overføringer fra komm	1 999 000	-227 000	1 573 000
Finansutgifter	1 156 000	0	0
Salgsinntekter	-7 387 000	-7 792 000	-7 251 000
Refusjoner	-25 634 000	-21 664 000	-22 634 000
Overføringer til komm	-6 896 000	-5 031 000	-4 434 000
Finansinntekter	-1 256 000	-71 000	-85 000
Sum Netto Budsjetttramme	135 182 000	124 421 000	131 089 000

Oversikten viser at sektorens rammeøkning på ca 6,7 mill ligger på økte kostnader til kjøp som erstatter tjenesteproduksjon (2,7 mill) som består av tilskudd til private barnehager og moderasjonsordninger under Oppvekst leder, samt Overføring fra kommuner (1,8 mill) som består av reversering av vedtatte effektiviseringskrav fra 2022 som ikke er håndtert. Lønnsveksten på ca 2,4 mill utgjør ca 2% og viser en innsparing dersom man tar hensyn til lønnsveksten.

Netto lønnskostnader

Sektorens samlede lønnskostnader kan vises gjennom rapporten Netto lønnskostnader

Netto lønnskostnader Budsjett 2023	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sektor skole og barnehage			
Fast lønn	95 385 000	92 635 000	94 176 000
Vikarlønn	7 573 000	4 568 000	5 118 000
Ekstrahjelp	1 035 000	190 000	139 000
Overtid	1 664 000	576 000	398 000
Annen lønn	1 159 000	211 000	211 000
Folkevalgte	5 000	0	0
Skyss og kost	206 000	401 000	347 000
SUM LØNNSUTG	107 028 000	98 581 000	100 388 000
Pensjon og aga	24 000 000	23 219 000	23 750 000
SUM BRT LØNNSUTG	131 027 000	121 800 000	124 138 000
Lønnsrefusjoner	-6 624 000	-3 275 000	-4 161 000
SUM NTO LØNNSUTG	124 404 000	118 525 000	119 978 000

Som oversikten viser ligger økningen i netto lønnskostnader på ca 1,45 mill i hovedsak på økt lønn i faste stillinger med ca 1,5 mill, og vikarlønn med ca 0,55 mill som delvis dekkes opp gjennom økte sykkelønnsrefusjoner og foreldrepenger på ca 0,9 mill.

Årsverksutvikling

Årsverskoversikten viser utviklingen i faste stillinger i sektoren, fordelt på de enkelte enheter.

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk Budsjett 2022	Årsverk Budsjett 2023	Endring
400 Sektor skole og barnehage	16 485	15 865	-620
40100 Skole og barnehage - leder	300	420	120
41100 Risør barneskole - grunnskole	4 239	3 723	-516
41200 Risør barneskole SFO	586	471	-115
42100 Hope oppvekstsenter - grunnskole	585	585	0
42200 Hope oppvekstsenter - SFO	35	35	0
42300 Hope oppvekstsenter - barnehage	650	580	-70
43100 Søndeled barneskole - grunnskole	1 684	1 585	-99
43200 Søndeled barneskole - SFO	141	149	8
44100 Risør ungdomskole - grunnskole	3 386	3 166	-220
45100 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	910	911	1
46100 Fargeskrinet barnehage	1 200	1 280	80
47100 Trollstua barnehage	1 475	1 570	95
25300 Voksenopplæringen (VIRK)	1 294	1 390	96

Som oversikten viser reduseres bemanningen i sektoren med ca 6,2 årsverk. Det er gjennom budsjettprosessen gjort tøffe prioriteringer i alle sektorens enheter, og ressurs situasjonen oppleves som krevende i de fleste av dem. Store deler av sektorens enheter er styrt gjennom statlige bemanningsnormer i både barnehager og grunnskoler, som setter en nedre grense for bemanning og kompetanse i virksomhetene. Både barnehagene og skolene i Risør kommune tilfredsstiller disse bemanningsnormene.

Det er kommunedirektørens oppfatning at sektorens grunnskoler har redusert sine virksomheter til et nivå hvor det ikke kan reduseres særlig mer, uten at det går på bekostning av kvaliteten på skoletilbudet til elevene og lovbestemt pedagognivå.

Etter noen år med forsøk på å redusere kostnadene i sektoren uten å gjøre strukturelle grep, fremmer Kommunedirektøren igjen forslag om å se på hele skolestrukturen med mål om å kunne gi bedre, eller like gode, tilbud til våre barn på en mer ressurseffektiv måte.

5.5 Investeringsbudsjett 2023

Investeringsbudsjettet for 2023 er første året i investeringsplanen for 2023-26 og kan spesifiseres pr prosjekt med finansiering som vist nedenfor.

Investeringsbudsjett 2023	MVA-komp	2 023			
		INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån
Biler og utstyr ihht vedlegg 2	25 %	2 500	-500	0	-2 000
Hovedplan vann og avløp ihht vedlegg 3	0 %	3 120	0	0	-3 120
Oppgradering kommunale veier ihht vedlegg 4	25 %	0	0	0	0
Standardheving kommunale bygg ihht vedlegg 5	25 %	3 000	-600	0	-2 400
Energiltak kommunale bygg ihht vedlegg 5	div	9 550	-1 910	0	-7 640
Friluftsområder ihht vedlegg 6	25 %	2 470	-500	-1 520	-450
Kommunale kaier og havn ihht vedlegg 7	0 %	300	0	0	-300
Nærmiljø-, trafikksikkerhet(T) Ihht vedlegg 8	25 %	900	-180	0	-720
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0 %	0	0	-1 000	1 000
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	0 %	2 000	0	-2 000	0
Startlånsordningen Husbanken	0 %	20 000	0	0	-20 000
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	25 %	500	-100	0	-400
Oppgradering av kartgrunnlag (T)	25 %	150	-30	0	-120
Ny interkommunal legevakt inkl.KØH i Arendal	0 %	9 585	0	0	-9 585
Samordnet legesenter - Frydenborg	25 %	1 000	-200	0	-800
Nye prosjektorer Risør kino	0 %	1 200	0	0	-1 200
Oppgraderinger kjøkken Nr.14 Psykisk Helse	25 %	400	-80	0	-320
Oppgraderinger kjøkken og møbler Frydenborgsenteret	25 %	450	-90	0	-360
Muslimsk gravplass Risør kirkegård	25 %	2 350	-470	0	-1 880
Sum investeringer og finansiering		59 475	-4 660	-4 520	-50 295

Totalt sett skal det investeres for brutto 59,48 mill i 2023, og inneholder få store investeringer. Det største enkeltprosjektet er Startlån med 20 mill som ikke vil belaste kommunens drift fremover, og i tillegg er det ca 4,1 mill som skal belastes VAR-områdene. Totalt sett er det derfor ca 26,2 mill av foreslåtte investeringer som vil gi utslag på kapitalkostnadene i årene som kommer. Finansiering kan vises som nedenfor.

Finansiering av investeringsplan	2 023
Sum investeringskostnad brutto	59 475
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-4 660
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-4 520
Sum finansierings låneoptak	-50 295
Herav innenfor Selvkostområdet/Husbanken	24 120
Sum Lånebehov Ekskl.VAR og Husbank	-26 175

Investeringsbudsjettet finansieres med ca 84,5% lånefinansiering, og har lav egenfinansieringsgrad. Kommunen har ikke planer om å gjennomføre investeringer innenfor områder hvor det er vesentlige tilskuddsordninger som kan bidra til finansieringen.

Egenkapitalfinansiering av investeringsplanen	2 023
Sum investeringskostnad brutto	59 475
Lånefinansieringsbehov	-50 295
Andel av investering som lånefinansieres	84,56 %

Kommunedirektøren kunne redusert lånefinansieringen gjennom bruk av disposisjonsfond eller investeringsfond. Det foreslås å bruke 2 mill av ubundne investeringsfond til dekning av

egenkapitaltilskuddet i KLP som ikke kan lånefinansieres. Utover dette har ikke kommunedirektøren ønsket om å bruke disposisjonsfondsmidler til investeringer, da det er behov for å spare dem til driftsbudsjettet.

Vedlegg 1 i dokumentet gir en forklaring til de enkelte investeringsprosjektene i budsjettet og omtales derfor ikke nærmere her.

Hovedoversikten "Bevilgningsoversikt investering A" fremstiller investeringsbudsjettet ihht lovpålagt oppstilling og vises som følger.

Bev.oversikt investering A 2023

Beskrivelse	Budsjett 2023
Risør	
Investeringer i varige driftsmidler	37 475 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 000 000
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	39 475 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 660 000
Tilskudd fra andre	-1 520 000
Salg av varige driftsmidler	-1 000 000
Bruk av lån	-30 295 000
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-37 475 000
Videreutlån	20 000 000
Bruk av lån til videreutlån	-20 000 000
Bruk av ubundet investeringsfond	-2 000 000
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-2 000 000
Sum	0

Kommunedirektøren har ved utarbeidelse av investeringsplanen for 2023-26 og herunder investeringsbudsjettet for 2023 hatt fokus på nøkternhet og nødvendigheten rundt alle investeringer som er foreslått. Dette for å ta grep om gjeldsveksten som følger av høy investeringsaktivitet, og sikre at ikke kapitalkostnadene øker vesentlig i årene som kommer. En slik økning vil gi ytterligere redusert handlingsrom i budsjetttrammene fremover og utfordre mulighetene for å fortsatt kunne levere gode kommunale tjenester til våre innbyggere og besøkende.

Nærmere vurderinger rundt investeringene og effekten på kommunens fremtidige driftsrammer kan sees i kapittel 4,1 Investeringsplan 2023-26.

6 Klimabudsjett 2023-26

6.1 Innledning/sammendrag

Dette er andre versjon av Risør kommunes klimabudsjett. Det gir en status for arbeidet pr i dag, og skisserer rammen for videre satsing. Risør kommune var en av få kommuner under 10 000 innbyggere som utarbeidet klimabudsjett for 2022-25.

Klimabudsjettet er et styringsverktøy for å iverksette effektive tiltak for å oppnå utslippskutt. Et klimabudsjett synliggjør hvor mye klimagassutslippene må ned, samt innsatsen som kreves, for at utslippskutt skal nås. Arbeidet med klimabudsjettet skal være en del av det ordinære og årlige budsjettarbeidet, det skal videreutvikles år for år, med stadig ny kunnskap, nye tiltak og bredere perspektiver.

Kommunen har to roller knyttet til å få ned klimagassutslipp. Vi skal både kutte utslipp i egen drift, samt tilrettelegge for at innbyggere og næringsliv kan ta gode valg.

Klimabudsjettet inneholder tiltak som gir energibesparelser eller indirekte utslippskutt, i tillegg til tiltak som ikke har latt seg kvantifisere. Klimabudsjettet synliggjør og legger grunnlag for prioriteringer, styring og oppfølging av aktuelle tiltak. Eierskap og god oppfølging sikres gjennom forankring i organisasjonen, og dedikerte ansvarlige for hvert tiltak. Jevnlig rapportering på status av klimatiltak skal sørge for god styring av arbeidet.

Vi er stolt av å ha iverksatt dette styringsverktøyet og det forplikter også til å fylle budsjettet med relevante tiltak, som vi mener kan bidra til at vi når vårt klimamål.

Erfaringene så langt viser at vi ikke er i nærheten av å gjøre nok for å nå klimamålet. Skal vi være en kommune som griper de mulighetene som ligger i omstilling til det grønne skifte, må vi gjøre mer og involvere bredere. Tiltakene i årets klimabudsjett gjenspeiler dette.

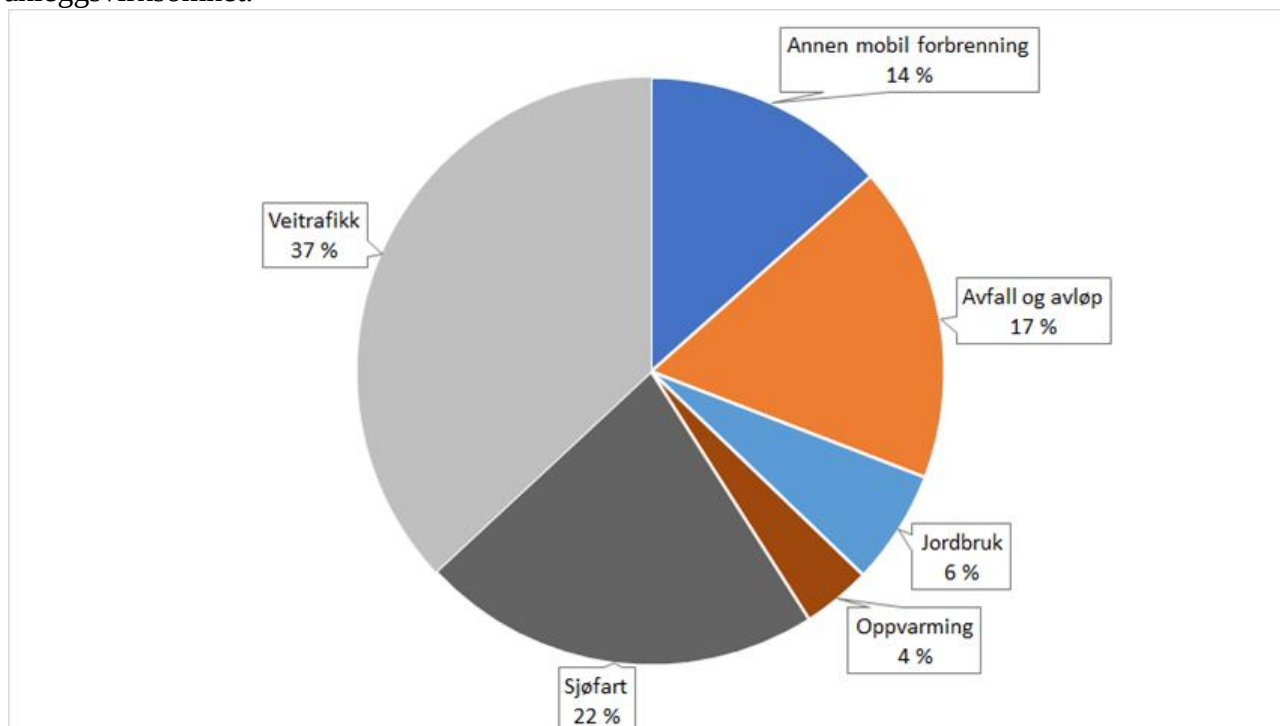
6.2 Klimamål for kommunen

Kommunestyret i Risør har vedtatt at kommunen skal følge ambisjonen fra Regionplan Agder, med 45 % kutt innen 2030, fra 2017.

Bakgrunn

Klimabudsjettet for 2022-25 viste oss at vi med dagens virkemidler ikke er i nærheten av å nå de målsettingene vi har satt oss, og at vi må sette inn kraftigere tiltak. De største utslippskildene i Risør

er veitransport, avfall og avløp, sjøfart og “annen mobil forbrenning”, som er utslipp fra anleggsvirksomhet.

Oversikt utslippskilder Risør

Skal vi klare å få ned utslippene i Risør må vi ha målrettede tiltak mot disse områdene. Av direkte utslipp innenfor Risør kommunes areal er veitrafikken (38 %) den aller største kilden til utslipp. Uansett utfall av prosessen knyttet til ny E18 vil utbyggingen være det utvilsomt største og viktigste enkelttiltaket som påvirker utslipp i Risør kommune. I første omgang får det store konsekvenser hvilke valg man gjør knyttet til arealbruk og bygging av veien. I neste omgang vil det også være stor sannsynlighet for at ny firefelts motorvei vil generere langt mer trafikk enn i dag. For hele strekningen mellom Tvedestrand og Dørdal ville den «indre linje» med kryss i Barlinddalen i Risør, ifølge Nye Veier, føre til totalt utslipp på 483 161 tonn CO₂e. Nye Veier har, i optimaliseringsprosessen som har pågått i 2022, som mål at klimagassutslipp for arealbeslag skal reduseres med 15 % i forhold til dette estimatet. Et alternativ med økt gjenbruk vil trolig trekke ned de totale utslippene mer enn dette.

Ut over det store E-18 prosjektet er fremtidig aktuelle tiltak knyttet til redusert veitrafikk, tiltak for å stimulere til økt bruk av gange, sykkel og kollektiv, sammen med fremtidig arealbruk våre viktigste virkemidlene.

I årets budsjett innenfor veitrafikk tar vi derfor klare grep for å redusere utslippene knyttet til reise til og fra arbeid, og reise i arbeid. Reise i tjeneste, på vei, utgjør en stor del av klimagassutslippene i veitrafikken i Risør kommune.

Erfaringene fra koronatiden, gjør at organisasjonen har hatt en enorm læring og utvikling i bruken av digitale samhandlingsverktøy, som har bidratt til reduksjon av utslipp knyttet til reise. Denne trenden må vi være pådriver for at vedvarer. Det utarbeides derfor i 2023 egne retningslinjer for reiser, mobilt kontor og mobile ansatte (fleksible arbeidsformer), samt digitale møter.

Ved alle kommunale bygg er det i dag gratis parkeringsdekning som i liten grad gir insentiv til å velge gange, sykkel eller kollektiv som reiseform til og fra jobb. Vi vil derfor i 2023 jobbe med å innføre parkeringsrestriksjoner ved kommunale bygg. Mange av de som i dag kjører til jobb, bor i gang- eller sykkelavstand, og ved økonomiske insentiver er det sannsynlig at flere vil velge bort bilen. Ansatte som bor mer enn 5 km unna arbeidsplassen kan få gratis parkering, dersom det er tilgjengelig. Det planlegges en reisevaneundersøkelse våren 2023 som kartlegger antall reiser til og fra jobb med bil, og dette tallet skal følges over tid med en årlig undersøkelse. I tillegg blir Risør kommune deltaker i den nasjonale «Sykle til jobben» aksjonen. Ved at kommunen melder seg inn vil alle, både private og offentlige bedrifter som har adresse i Risør kommune, også kunne delta i «Sykle til jobben» aksjonen.

For reiser *i jobb* intensiverer vi arbeidet med å anskaffe elektriske kjøretøy, og vi lager egne retningslinjer og er pådriver for at alle regionale møter, som utgangspunkt, er digitale. Unntak fra dette må begrunnes.

Risør kommune ferdigstiller nå kommuneplanens samfunnsdel, hvor det også utarbeides nye arealstrategier med ambisjoner for fortetting og tilrettelegging for en utvikling med mindre bilbruk, og økt andel kollektiv, sykkel og gange.

Sjøfart inkluderer all sjøfart i kommunen, det vil si at utslipp fra både innenriks, utenriks og gjennomfartstrafikk. Her er vårt viktigste virkemiddel å fortsatt tilrettelegge for elektrifisering av småbåter og landstrømsmuligheter for større båter.

Risør kommune har et stort utslipp fra kategorien «avfall og avløp». Avfall og avløp inkluderer klimagassutslipp fra utslippskildene avfallsdeponigass, biologisk behandling av avfall, samt utslipp fra avløp. Den store mengden utslipp kan forklares med at vi har et interkommunalt renovasjonsanlegg i kommunen, samt at vi som en hyttekommune får relativt store mengder avfall sammenlignet med andre kommuner med samme innbyggertall. Det betyr ikke at det er umulig å gjøre noe på dette området. Vi vet at to kg restavfall tilsvarer om lag en kg CO₂e. Det betyr at alle små tiltak bidrar. I årets budsjett innfører vi tiltak knyttet til å få ned både forbruket og restavfallsandelen ved den kommunale driften.

For å sette tydeligere måltall på dette området er det viktig å få opp et så godt som mulig beregningsgrunnlag. Vi jobber videre sammen med RTA for å finne gode løsninger på dette.

Annen mobil forbrenning, som utgjør 14 % av utslippene i kommunen, er knyttet til anleggsvirksomhet. For egen drift starter vi her med å se til egen maskinpark (se vedlegg), og de kravene vi stiller som innkjøper.

I 2023 skal kommunen vedta en ny innkjøpsstrategi som legger klare ambisjoner for kommunes rolle som innkjøper og hvordan vi kan bruke den rollen for å påvirke våre leverandører i hele verdikjeden til å levere tjenester med lavest mulig utslipp.

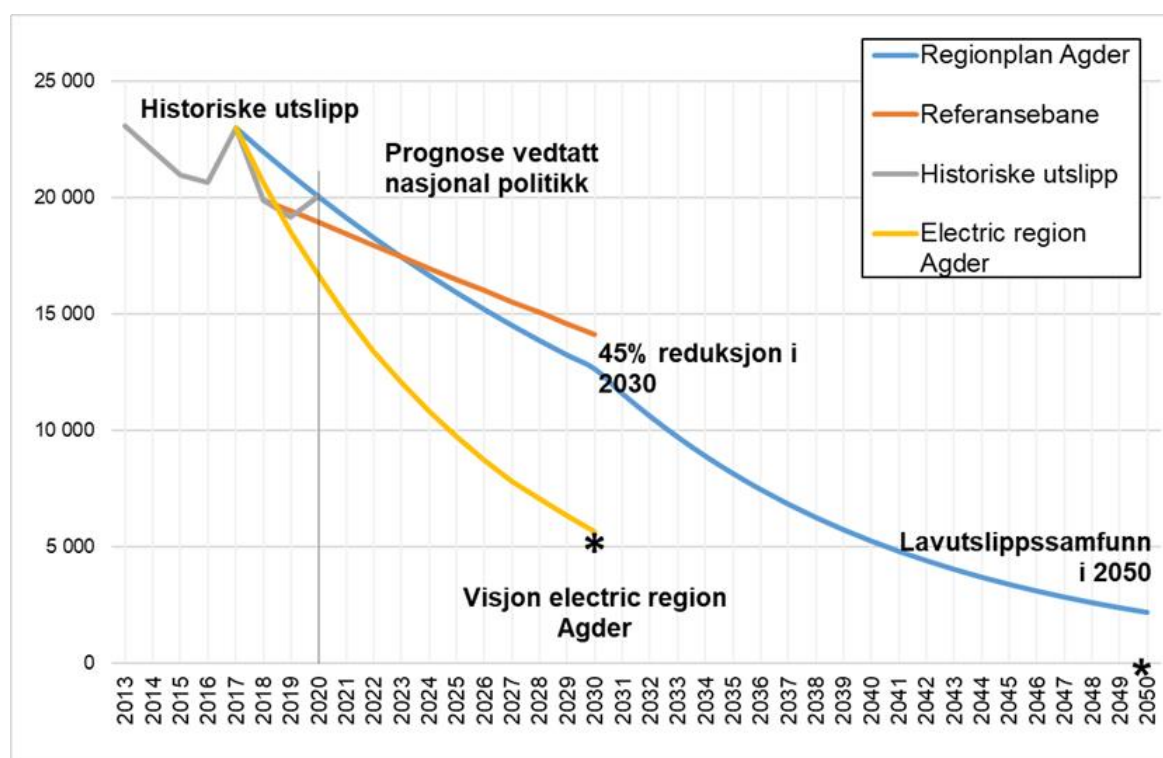
Oppvarming utgjør ikke mer enn 4% av de totale utslippene i Risør kommune, men strømbruk til bygg står for en stor del av Risør kommunes utslipp. Fra 2023 legges det derfor en strategi om å installere solcellepanel og andre energibesparende tiltak på flere kommunale bygg som er egnet til dette, og Risør kommune endrer sine leiekontrakter, der hvor det er hensiktsmessig, med mål om å sikre en ytterligere reduksjon i strømbruken. Det er beregnet at de energibesparende tiltakene i 2023 vil gi en besparelse på 6,7 %. Det vil si ca 600 000 kWh/år.

Klimabudsjettet inneholder også tiltak som gir energibesparelser eller indirekte utslippskutt, i tillegg til tiltak som ikke har latt seg kvantifisere. Klimabudsjettet synliggjør og legger grunnlag for prioriteringer, styring og oppfølging av aktuelle tiltak. Eierskap og god oppfølging sikres gjennom forankring i organisasjonen, og dedikerte ansvarlige for hvert tiltak. Jevnlig rapportering på status av klimatiltak skal sørge for god styring av arbeidet.

Med tiltakene i årets klimabudsjett tar vi et løft for å komme nærmere klimamålene. Skal vi bli en kommune som leder an og skaper muligheter i omstillingen må vi fortsette å gjøre mer, og involvere bredere.

6.3 Status klimagassutslipp

Målet om 45 % reduksjon (fra 2017 tall) innebærer at vi skal gå fra et årlig utslipp på 19 519 tonn CO₂e, til 12 036 tonn CO₂e i 2030. Dette er ambisiøse mål. Figuren under viser historiske utslipp i Risør kommune, hvordan utviklingen går basert på klimakur 2030 (referansebanen) og hvor mye som må til av egeninnsats fra kommunen for å komme ned på målsettingen om 45 % innen 2030. Grunnlaget for beregningen av historiske utslipp er hentet fra Miljødirektoratets utslippsstatistikk.

Framskrivningen (referansebanen, oransje linje) baserer seg på hvilke utslippsendringer som er forventet som en konsekvens av nasjonal politikk. Tallgrunnlaget er hentet fra Klimakur 2030, og baserer seg på beregninger som er gjort for nasjonale utslipp utarbeidet av Finansdepartementet i 2020. Framskrivningene er tilpasset Agders utslippshistorikk og befolkningsframskriving. Slike framskrivningene er usikre, men gir likevel en pekepinn på forventet utvikling. Gjennom vedtatt nasjonal politikk kutter vi til 15 909 tonn CO₂e, hvilket betyr at det gjenstår 2445 tonn CO₂e som må komme av egne tiltak, om vi skal nå målet om 45 % innen 2030.

6.4 Prioriteringer i planperioden

Dette er andre versjon av et klimabudsjett for Risør kommune, og gir en status for arbeidet i kommunen i dag, og skisserer rammen for den videre satsingen. Det jobbes fortløpende med utarbeidelse og iverksettelse av flere tiltak, parallelt med det pågående klima- og miljøplanarbeidet. I årets budsjett prioriteres energibesparende tiltak, solcellepanel og jordvarme i egne bygg (Vedlegg 5 i HP/ØP) og tiltak som skal redusere kommunens utslipp til veitrafikk.

6.5 Klimatiltak

Tabellene nedenfor er delt opp med en oversikt over tiltak som gir en direkte utslippsreduksjon. Deretter følger energitiltakene, som reduserer indirekte utslipp. Dette er blant annet knyttet til vedlegg 5 til HP/ØP. I tillegg er det lagt inn at leiekontrakter skal gjennomgås, og at det stilles særlig klimakrav knyttet til ny svømmehall. Deretter følger andre indirekte tiltak der avfallsredusert drift av kommunale bygg er tatt med. Dette kommer av kravet gjennom miljøfyrtårnordningen om systemer for avfallshåndtering, men det er ikke satt konkrete ambisjoner og/ eller måltall for dette i kommunen. Siste del av tabellen er andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner.

Mange av tiltakene er ikke effektberegnet i dette klimabudsjettet. Når det gjelder tiltakene som skal redusere bilbruk for kommunens ansatte, både reise til og fra jobb og jobbreiser, vil vi først gjøre en undersøkelse av eksisterende reisevaner, og ha det som utgangspunkt for utregning av effekt.

For de tiltakene som er effektberegnet er det benyttet analyseverktøy fra Miljødirektoratet, som på de aktuelle tiltakene gir ganske nøyaktige tall.

		Kostnader				Redusert utslipp tonn CO2 ekvivalenter			Ansvar
Tabell direkte utslipp									
Nr.	Tiltak	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2030	
1	Klimavennlige tjenestereiser					Ikke beregnet			Org
2	Parkeringsrestriksjoner kommunale bygg / klimavennlig reise til og fra jobb.					Ikke beregnet			Org
3	Sykle til jobben kampanjen	12 000	12 000	12 000	12 000	Ikke beregnet			Samf
4	Tilrettelegging for sykkelparkering med el-ladepunkt ved kommunale bygg	500 000				Ikke beregnet			Samf
5	Øke andelen av utslippsfrie maskiner	Vedlegg 2				Ikke beregnet			ETT
6	Utskifting av biler i hjemmesykepleien fra fossil til el.	200 000	100 000			19	40	40	HO

Sum kostnader og utslippsreduksjon tonn CO2 ekv		712000	112000	12000	12000	19	40	40	
Tabell indirekte utslipp									
7	Gjennomgang av leiekontrakter					Ikke beregnet			ETT
8	Klimakrav ved anskaffelse svømmehall	500 000				Beregnes i prosjektet			ETT
9	Solcellestrategi	Vedlegg 5				10,2	20	60	ETT
10	Energieffektivisering i egne bygg	Vedlegg 5							ETT
11	Effektivisere bruk av bygningsmasse					Ikke beregnet			Samf
12	Klimafordelaktige krav til maskinparken som drifter kommunale veier	Innkjøp				Ikke beregnet			ETT
13	Klimafordelaktige krav ved leveranse av asfalt.	Innkjøp				Ikke beregnet			ETT
14	Elektrifisering fiskerihavna	260 000				Ikke beregnet			Samf/ ETT
15	Avfallsreduert drift av kommunale bygg.					Ikke beregnet			ETT/ Alle enheter
Sum kostnader indirekte utslipp		760 000				10,2	13	30	

Nye tiltak

Videreføring av tiltak fra 2022

Tabell andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner						
Nr.	Tiltak	2023	2024	2025	2026	Ansvar
16	Strategi for elektrifisering av gjestehavna (indirekte)	x				Samf/ ETT
17	Klimabudsjett videreføres som styringsverktøy.	x	x	x	x	KL
18	Utarbeide klima- og miljøplan	x				Samf
19	Medlemskap i Klimapartner	x	x	x	x	KL
20	Utvikling av beyondRisør til en kunnskapsarena for bærekraftig utvikling	x				Samf
21	Implementering og oppfølging av innkjøpsstrategi	x				Org
22	Rapportering på klimagassutslipp i prosjekter.	x	x	x	x	ETT
23	Kompetanseheving krav og muligheter	x	x	x	x	KL
24	Arealregnskap	x	x	x	x	Samf

25	Grønn verdiskapning / omstilling av næringsliv	x	x	x	x	Samf
26	Klima- lovnad for alle ansatte	x	x	x	x	KL
27	Pilotprosjekt epost og datalagring	x				Org

Under følger en beskrivelse av tiltakene

Tabell direkte utslipp		
Nr	Tiltak	Beskrivelse
1	Klimavennlige tjenestereiser	Retningslinjer for reiser, mobilt kontor og mobile ansatte (fleksible arbeidsformer), digitale møter.
2	Parkeringsrestriksjoner kommunale bygg / klimavennlig reise til og fra jobb.	Betarlingsparkering ved kommunale bygg. Unntak for de som bor mer enn 5 km unna arbeidsstedet.
3	Sykle til jobben kampanjen	Vi inngår en kommuneavtale med www.sykletiljobben.no som medfører at alle ansatte i bedrifter med adresse i Risør får gratis deltakelse i kampanjen.
4	Tilrettelegging for sykkelparkering med el-ladepunkt ved kommunale bygg	Det skal tilrettelegges for sykkelparkering under tak ved alle kommunale bygg. Starter med kommunehuset i 2023.
5	Øke andelen av utslippsfrie maskiner	Det er ikke gjort en vurdering av utslippene fra egen kjøretøy og maskinpark, men vi har i dag lite eller ingen maskiner som er utslippsfri. Ved kjøp av nye maskiner skal det som utgangspunkt være utslippsfrie. Eventuelt fravik fra dette skal begrunnes.
6	Utskifting av biler i hjemmesykepleien fra fossil til el.	Hjemmesykepleien har en leasingavtale på 22 biler somer under fornying. 12 el-biler ble leaset i 2022. Det er bygd ut ladeinfrastruktur ved Frydenbordsenteret til å håndtere dette, men det er behov for et skinnesystem på vegg, samt å koble opp ladere etter hvert som vi bytter ut til el-biler. Det er gjort en grunninvestering på kr 93 000. Deretter kr 11 656 pr elbil / ladepunkt

Tabell indirekte utslipp		
7	Gjennomgang av leiekontrakter	Risør kommunes husleiekontrakter er i stor grad inkludert strøm. Endre kontraktene for å få ned strømbruken
8	Klimakrav ved anskaffelse svømmehall	Vi er nå i utredningsfase (forprosjekt) for å kartlegge konsepter og lokasjoner. Anskaffelse starter opp ila 2022
9	Solcellestrategi	Installere solcellepanel på alle kommunale bygg som egner seg til det. Ref. vedtak budsjettvedtak 21..
10	Energieffektivisering i egne bygg	Se vedlegg fem i HP/ØP - utvide med egne tiltak.
11	Effektivisere bruk av bygningsmasse	Risør kommune jobber med en strategi knyttet til kommunale bygg, som først og fremst er drevet frem av økonomiske hensyn ved drift og vedlikehold av stor bygningsmasse. Prosjektet intensiveres, og det legges mer fokus på sambruk og ombruk. Herunder samlokalisering av helsetjenester og salg og/eller fremleie av bygg vi ikke trenger. Særlig fokus på utnyttelse av sentrumsnære bygg tett på der folk bor og kan komme til med sykkel og/eller gange og med lav parkeringskapasitet. Mer utstrakt bruk av Risør sentrum med Kragsgata 48, Nav-bygget (Tjenngata 9), Kirkegata 1 og Rådhuset bør undersøkes nærmere.
12	Klimafordelaktige krav til maskinparken som drifter kommunale veier	Sette krav til utslipp til maskinparken som etterspørres i nye kontrakter. Redusere antall nødvendige gjennomfarter for å få tilstrekkelig kvalitet på vegbanen. Redusere energibehov for lagring av sand med mer.
13	Klimafordelaktige krav ved leveranse av asfalt.	Produksjon og utlegging av asfalt er en av de største bidragsyterne til CO2-utslipp innenfor vedlikehold. Økt dekke-levetid kan oppnås med forsterkning av vegoppbygninga slik at asfalten har et fast underlag. I tillegg til material sammensetningen i produksjonen og kvalitet på utlegging. Stille krav i asfaltkontrakten om EPD.
14	Elektrifisering av fiskerihavna	Har fått tilskudd fra fylkeskommunen 260 000 kr. Krav om 50 % kommunal finansiering
15	Avfallsreduert drift av kommunale bygg	Bruke samme forutsetninger som Agder FK. Halv kg pr kg restavfall. Få ned mengden rest. Jobber med RTA for å få bedre grunnlagsdata for effekt kan beregnes, veie 4 ganger i året og regne ut gjennomsnitt?
Tabell andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner		
16	Strategi for elektrifisering av gjestehavna (indirekte)	Risør kommune utarbeider en langsiktig plan for elektrifisering av gjestehavna i løpet av 2023.
17	Klimabudsjett videreføres som styringsverktøy.	
18	Utarbeide klima- og miljøplan	Gjennom klima- og miljøplanen skal Risør kommune finne gode tiltak for å redusere klimagassutslippene innenfor flere områder, og sette nye ambisjoner for arbeidet. Sammen med klimabudsjettet er dette det viktigste styringsverktøyet vi kommer til å ha de kommende årene.
19	Medlemskap i Klimapartner	Klimapartnere Agder er et nettverk som skal forberede bedrifter, regionale og lokale myndigheter på trusselen fra klimaendringer, men også mulighetene lavutslippsamfunnet representerer. Nettverket skal støtte og stimulere til grønn verdiskaping hos sentrale og utviklingsdrivende aktører innen både privat og offentlig sektor.

20	Utvikling av BeyondRisør til en kunnskapsarena for bærekraftig utvikling	BeyondRisør består nå av en uke med pop-up campus i Risør hver høst der elever fra SHIFT-linjen ved UiA jobber med konkrete caser i Risør. Fra 2021 skal alt vi gjør på denne kunnskapsarenaen handle om bærekraft. BeyondRisør er finansiert over statsbudsjettet med kr 300 000 årlig. Fra september 2021 er det ansatt en egen prosjektleder som skal bidra til å løfte BeyondRisør videre for å bli en enda mer konkret og nyttig kunnskapsarena.
21	Implementering og oppfølging av innkjøpsstrategi	Totalt kjøper Risør kommune tjenester for ca. 400 millioner årlig. Dette inkluderer «alt» av tjenester, varer og interkommunale samarbeid. Ingen som i dag jobber med innkjøp i kommunen oppgir å ha et særlig fokus på klima utover gjeldende minimumskrav i regelverk, så potensialet for kutt gjennom å arbeide målrettet med kompetanseheving på dette feltet er stort.
22	Rapportering på klimagassutslipp i prosjekter.	Tiltaket skal legge til rette for at det rapporteres på klimagassutslipp på like linje som med HMS og økonomi i prosjektmanualer.
23	Kompetanseheving krav og muligheter	Kompetanseheving for administrasjon og politisk ledelse. For politisk ledelse kan dette være med foredrag eller lignende ifm fagdager i bystyret. For administrasjonen er det stort behov for kompetanseheving for å både å stille, og å håndtere nye krav og regler samt god veiledning. Dette er knyttet til både de tekniske fagene plan- og bygg, og eiendom og tekniske tjenester, samt for ledere og for alle som håndterer innkjøp.
24	Arealregnskap	Skal Norge og Risør bli arealnøytralt må vi stanse tapet av naturmangfoldet. Det betyr at vi må gjenbruke og fortette allerede utbygde arealer, fremfor å bygge ut mer natur. Å utarbeide et arealregnskap handler om å skaffe oversikt over arealbeholdning, og å kunne følge arealbruksendringer over tid. Gjennom et arealregnskap vil vi få svar på hva slags naturtyper vi har i kommunen, hvor de er og hva som er tilstanden på dette. Arealregnskapet kan gjøre det lettere å utvikle planer som gir mindre inngrip i natur og skaper mindre konflikt natur/samfunn. Kommunen utarbeider arealregnskap i samarbeid med fylkeskommunen og de andre kommunene i Østre Agder. Arealregnskapet skal brukes i kommuneplanarbeidet.
25	Grønn verdiskapning / omstilling av næringsliv	Stimulerer til grønn verdiskapning og omstilling i næringslivet gjennom å vektlegge grønne tiltak i tilskuddsordninger, samt læringsarenaer og kompetansehevingstiltak for næringslivet og kommunalt ansatte som jobber direkte med næringslivet.
26	Klima- lovnad for alle ansatte	Verdidokument
27	Pilotprosjekt epost og datalagring	Frigjøre lagringsplass

Nye tiltak

Videreføring av tiltak fra 2022

Utslippsramme innenfor planperioden 2023-2026 og 2030

Totalt vil alle tiltakene som er synliggjort og målbare i klimabudsjettet gi et minimalt utslippskutt på ca 0,3 prosent innen 2023 og ca 0,5 prosent innen 2030, i forhold til referanseåret. Det viser at vi per nå ikke gjennomfører tiltak som er i nærheten av nok for å nå utslippsrammen for denne økonomiplanperioden. Vi styrer per nå ikke mot klimamålene som er satt i 2030.

Klimaarbeid mot 2030 og 2050, fremtidige kraftfulle tiltak etter 2023

I løpet av 2023 skal Risør kommune ferdigstille sin Miljøplan. Som vist i årets klimabudsjett, må vi gjennom dette arbeidet klare å få på plass gode og kostnadseffektive tiltak som sikrer en fremtidsrettet omstilling, hvor kommunen sammen med innbyggere og lokalt næringsliv i fellesskap bidrar til et løft for vår felles fremtid

7 Handlingsprogram 2023-2026 - Tiltaksplan med vedlegg

7.1 Vedlegg 1 Tiltaksplan Drift og Investering 2023-26

0	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2022-25	Beskrivelse	2 023		2 024		2 025		2 026	
ref.nr	Felles / Kommunedirektør / Staber		I	D	I	D	I	D	I	D
500-1	Arbeidsmiljøtiltak	Det avsettes årlig kr. 200.000 til arbeidsmiljøtiltak for å sikre organisasjonen i en krevende omstillingsfase. Midlene kan brukes til kompetanseheving og tiltak som sikrer et godt arbeidsmiljø for ansatte i organisasjonen. Midlene disponeres av Arbeidsmiljøutvalget.		200		200		200		200
500-2	Omstilling og fornying	Midlene brukes i hele organisasjonen til tiltak som har til formål å omstille, fornye og effektivisere. Kommunedirektørens ledergruppe forvalter denne potten		300		300		300		300
100-3	Egenkapitalinnskudd KLP	Som medeier i pensjonsselskapet KLP, må kommunen bidra med et obligatorisk egenkapitalinnskudd. Finansieres fra ubundne investeringsfond.	2 000		2 000		2 000		2 000	
100-4	Startlånsordningen Husbanken	Risør kommune låner midler av Husbanken og videreformidler lån til kommunens innbyggere med langvarige økonomiske utfordringer knyttet til etablering av egen bolig. Ordningen er behovsprøvd. Tiltaket har ingen direkte økonomisk effekt på kommunens gjeld eller driftsutgifter, da inntekter og utgifter i investerings- og driftsregnskapet forvaltes mot fond. Tiltaket er viktig ifht kommunens boligsosiale arbeid.	20 000		20 000		20 000		20 000	
500-3	Taksering av fritidsboliger og næringseiendom	Etter at kommunen tok i bruk Skatteetatens formuesverdier som grunnlag for eiendomsskatt, må kommunen gjennomføre taksering alle fritidseiendommer og næringseiendommer for å etablere et nytt grunnlag for utskrivning av korrekt eiendomsskatt fra 2024		1 500						
500-4	Eiendomsskatt fritidsbolig og næringseiendom etter taksering	Takseringsarbeid forventes ferdig høsten 23, og fra 2024 kan det skrives ut eiendomsskatt på nytt grunnlag på fritidsboliger og næringseiendom. Det er ventet en vesentlig økning i grunnlaget, og det forutsettes en inntektsøkning på disse objektene på 3 mill fra 2024.				-3 000		-3 000		-3 000
500-5	Utgifter til valg	Det avholdes valg hvert annet år som påfører kommunen ekstra utgifter ifm gjennomføring. Det avsettes kr.250.000 hvert annet år i planperioden.		250				250		
500-6	Tilskudd Risør By AS	I økonomiplanen 2021-2024 vedtok kommunestyret desember 2020 at tilskuddet i 2021 skulle være på 1 mill, men fra 2022 og ut planperioden skal det reduseres til kr. 750.000. Etter avtalen med Risør By AS, skal Risør kommune som eier av ca 33% av selskapet, bidra med opptil 50% av selskapets totale markedsbidrag. Siden opprettelsen av selskapet i 2015, har kommunen årlig bidratt med langt mer enn 50 % av markedsbidraget.		750		750		750		750
500-7	Tilskudd Kirkelig fellesråd -investering Frydendal kirke	Kirkespirene på Frydendal kirke har behov for oppgradering. Risør kommune eier ikke kirkene, men kan yte investeringstilskudd til Fellesrådet som utfører prosjektet.					3 000			
500-8	Tilskudd Kirkelig fellesråd -investering Frydendal kirke	Frydendal kirke har behov for oppgradering av maling innvendig. Risør kommune eier ikke kirkene, men kan yte investeringstilskudd til Fellesrådet som utfører prosjektet.							800	

Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2022-25	Beskrivelse	2 023		2 024		2 025		2 026	
	Skole, barnehage, oppvekst		I	D	I	D	I	D	I	D
400-1	Strukturelle og organisatoriske endringer innenfor skoleområdet	Vi driver gode skoler i Risør kommune, men vi driver kostbart. Dette skyldes bla. skolestruktur med 3 skoler. De økonomiske rammene og utsiktene for årene som kommer, gjør det, etter kommunedirektørens vurdering, helt nødvendig å se på strukturelle og organisatoriske endringer innenfor skoleområdet. Det settes ned en prosjektgruppe med representanter fra kommuneledelse, skoleledelse, ordfører og leder av livsløpsutvalget, samt tillitsvalgte. Gruppen får i oppgave å se på mulige organisatoriske og strukturelle endringer innenfor grunnskolene og barnehagene (offentlige) i Risør kommune. Prosjektgruppen skal også vurdere alternativet med 1-13 skole (felles grunnskole og VGS). Kommunedirektøren sørger for at arbeidet kommer i gang så tidlig som mulig på nyåret 2023. Prosjektrapporten fremmes til politisk behandling i 1. halvår 2023. Behandlingen danner grunnlaget for arbeidet med HP/ØP 2024-2027. Evt. kjøp av eksternt bistand belastes tiltak 500-2.				-5 000		-10 000		-10 000
400-2	Røyslandselvene	I løpet av 1. halvår 2023, blir det antagelig avklart om Røysland og Lindland blir overført til Tvedestrand (grensejustering). Et innbyggerinitiativ, der samtlige innbyggere i disse områdene har undertegnet, er nå til behandling hos Statsforvalter. Saken vil komme til uttale i Risør kommune antagelig tidlig på nyåret. Dersom søknaden om overføring til Tvedestrand ikke innvilges, er det kommunedirektørens vurdering at foreliggende avtale med Tvedestrand kommune avvikes, og elevene tilbakeføres til Risør kommune (Søndeled skole). Kommunedirektøren har lagt opp til at dette skjer allerede fra høsten 2023 når Songe skole legges ned, men det er p.t. en usikkerhet rundt om gjeldende avtale hjemler dette eller om overføringen først kan skje fra skoleåret 2024/2025. Innsparingen med halvårseffekt av tiltaket i 2023, er dermed usikkert.		-700		-1 700		-1 700		-1 700
Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2022-25	Beskrivelse	2 023		2 024		2 025		2 026	
	Samfunnsutvikling		I	D	I	D	I	D	I	D
200-1	Handlingsplan kommunale kaier og havn	Tiltak for havneanlegg og kaier ihht vedlegg 7	300		1 200		1 200		1 200	
200-2	Handlingsplan for nærmiljø og trafiksikkerhet	Tiltak for nærmiljø og trafiksikkerhet ihht vedlegg 8. Det tilstrebes å delfinansiere tiltak med eksterne tilskudd. Utarbeidelse av Trafiksikkerhetsplan vil mest sannsynlig føre til flere tiltak i perioden.	900		0		0		0	
200-3	Utbygging Rønningsåsen	Tiltaket er gjennomført i henhold til politiske vedtak. Tiltaket innebærer salg løpende gjennom planperioden, hvor salgsinntektene går til finansiering av andre investeringsprosjekter. Det er vanskelig å anslå hva som er sannsynlige salgsinntekter. Kommunedirektøren har lagt til grunn salg av 1-2 tomter pr. år. Pr. oktober 2022, er det solgt 3 tomter.	-1 000		-1 000		-1 000		-1 000	
200-4	Oppgradering av kartgrunnlag	Kommunen er forpliktet til å ha et oppdatert kartgrunnlag og er med i et Geovekst-samarbeid med Statens Kartverket og de andre kommunene på Agder. Det settes av kr. 150 hvert år til dette arbeidet.	150		150		150		150	
200-5	Hovedplan vann og avløp	Hovedplan for Vann og Avløp ihht vedlegg 3. Tiltak i planen kan omprioriteres innenfor planperioden for å optimalisere gjennomføringen av prosjektene.	3 120		12 280		7 000		8 400	
200-6	Handlingsplan biler, maskiner og annet utstyr	Innkjøp og utskiftingsplan for biler og utstyr til bruk i Enhet for eiendom og tekniske tjenester. Vedlegg 2. El-biler prioriteres der det er mulig.	2 500		1 200		5 000		0	
200-7	Behovsplan for standardheving kommunale bygg	Tiltak ihht til oversikt over vedlikeholds- og oppgraderingsbehov i kommunale bygg. Vedlegg 5. Kommunedirektøren har lagt inn 3 mill i årlige investeringer for å møte vedlikeholds-etterslepet. Vedlegg 5 inneholder også investeringene knyttet til Enøk-tiltak.	3 000		3 000		3 000		3 000	

200-8	Svømmehall, rehabilitering eller nybygg	I HP/ØP 2022 - 2025 vedtok kommunestyret å legge inn investering i nytt svømmeanlegg med 50 millioner i 2025. Kommunedirektøren hadde ikke dette med i sitt framlegg. Kommunedirektøren ser ikke at den økonomiske situasjonen gjør det mulig å følge opp dette med en investering i 2025, men foreslår at realiseringen utsettes enda et år, dvs. til 2026. Skal det tas høyde for bygging av en ny svømmehall, er 50 millioner altfor lite. Kommunedirektøren har derfor økt dette til 150 millioner. Arbeidet med reguleringsplan for Kjempesteinsmyra er igangsatt. Det er også bevilget eksterne klimasatsmidler for en gjennomgang av eksisterende svømmehall for å klargjøre i hvilken grad bygget kan utbedres eller om det er kondemnerbart. Behovet for en ny ungdomsskole er også betydelig (jfr. tiltak 200-9). Kommunedirektøren vurderer å femme en egen sak til kommunestyret for se på om disse to utbyggingsprosjektene med fordel kan sees i sammenheng (svømmeanlegg/ungdomsskole). Dette blir en viktig avklaring i det videre planarbeidet i området.		500					150 000	
200-9	Ny ungdomsskole	Nåværende ungdomsskole er 50 år i år. Den er preget av stor slitasje og framstår hverken som et funksjonelt eller moderne skolebygg. Det er behov for å starte en prosess med å realisere et nytt bygg. Det er flere forhold som gjør dette komplisert. Tiltaket bør bla. vurderes i sammenheng med evt. nytt svømmeanlegg i området, og det må sees i sammenheng med tiltak 400-1 (strukturelle og organisatoriske endringer skole og barnehage). For å synliggjøre tiltaket, og for at dette skal sees i sammenheng med investeringen knyttet til nytt svømmeanlegg, er tiltaket lagt inn i siste år i planperioden (2026).							100 000	
200-9	Handlingsplan for tiltak for friluftsliv	Tiltak i henhold til vedlegg 6. Det søkes tilskuddsmidler der det er mulig.	2 470		1 220		1 250		4 500	
200-10	Handlingsplan kommunale veier	Tiltak for oppgradering av kommunale veier ihht handlingsplan i vedlegg 4.	0		0		4 000		2 000	
200-11	Parkeringsløsning sentrum inkl. lyn-lading	Kommunestyret vedtok ved behandling av denne saken i 2022 at Risør kommune skulle kjøpe parkeringsplasser for 6 mill i det planlagte parkeringsanlegget til Risør Parkering A/S (Livbeltefabrikken) (ikke aksjer slik kommunedirektøren innstilte på). Aksjekjøpet finansieres av ubundne investeringsfond	0		0		0		0	
200-12	Minnelund på Søndeled Kirkegård	Etablering av navnet minnelund på Søndeled Kirkegård ihht innspill fra Kirkevergen.	0		0		420		0	
200-17	Byjubileum 2023	I gjeldende økonomiplan er det satt av kr. 300.000 i 2022 og 200.000 i 2023. Disse beløpene er disponert til jubileumstilskudd til lag og organisasjoner for planlegging og gjennomføring av egne jubileumsaktiviteter. Prosjektleder har presentert et budsjett for jubileet med en budsjetttramme på ca. 1,5 mill. Kommunedirektøren ser ikke at det kan forsvares å bruke så mye penger på dette og innstiller på at beløpet for 2023 økes med 500.000 til totalt 700.000. Det må jobbes videre med å få med flere økonomiske bidragsytere. Det er viktig at flere enn Risør kommune har eierskap til prosjektet. Midlene dekkes av disposisjonsfond.		700						
200-18	Risør kunst- og kultursenter	Tiltaket går ut på å vurdere etablering av et kunst- og kultursenter i dagens Risørhus, Kragsgata 48 (det gule huset) og Scenehuset. Når legene flytter ut fra Kragsgata 48 og samlokaliseres i nytt felles bygg på/ved Frydenborgsenteret, åpner det seg muligheter. Kommunedirektøren ønsker å utarbeide et forstudie som ser på mulighetene for å gjøre dette området (Risørhuset, Kragsgata 48 og Scenehuset) til Risør kommunes kunst- og kultursenter, og gjennom dette videreutvikle Risør kommune som en kunst- og kulturkommune. Forstudie må ha et kortsiktig og langsiktig perspektiv. I det kortsiktige bør det bla. sees på flytting av Kulturskolen (fra Linken) til dette området. I det langsiktige må det bla. sees på mulige bygningsmessige løsninger for å knytte bygningene tettere sammen. Det må også sees på hvordan senteret kan samarbeide med etablerte kunst- og kulturmiljøer i Risør, bla. Kunstparken og festivalene for å forsterke disse. Tiltaket har ingen finansiering i 2023, men kommunedirektøren vil jobbe videre med ideen og presentere dette for politisk nivå når det er naturlig.								
200-19	Energiltak kommunale bygg ihht vedlegg 5	Vedlegg 5 er supplert med energiltak som kan gjennomføres i kommunale bygg for å gi en kostnadsbesparelse og et positivt klima/miljø effekt ved gjennomførelse.	9 550		2 200		0		1 200	

200-20	Nye prosjektorer Risør kino	Prosjektorene i kinosalene er utdatert, og må erstattes med nye og moderne prosjektorer. Kinoen leaser i dag prosjektorer da de gamle ikke virker lenger	1 200		0		0		0	
200-21	Oppgradering av kjøkken på Nr.14 Ps.Helse	Kjøkkenet i Nr.14 er utdatert og har stort behov for oppgradering.	400		0		0		0	
200-22	Oppgradering kjøkken og utstyr Frydenborgsenteret	Kjøkken og utstyr på Frydenborgsenteret har stort behov for oppgradering	450		0		0		0	
200-23	Muslimsk gravplass Risør kirkegård	Etablering av egen gravplass på Risør kirkegård tilrettelagt for muslimsk gravleggelse.	2 350		0		0		0	
Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2022-25	Beskrivelse	2 023		2 024		2 025		2 026	
	Helse og omsorg		I	D	I	D	I	D	I	D
300-1	Ny interkommunal legevakst inkl KØH i Arendal	Arbeidet med nytt bygg for Interkommunal legevakst og KØH er godt i gang, og bygget skal være klart til bruk i løpet av 1. halvår 2023. Investeringskostnaden knyttet til de deler av bygget som skal ha interkommunale funksjoner skal fordeles mellom medlemmene i Østre Agder-samarbeidet ut fra befolkningsandel ved byggeprosjektets start. Prosjektet finansieres i byggefasen av vertskommunen, dvs. Arendal kommune.	9 585		0		0		0	
300-8	Velferdsteknologi/ medisinsk utstyr	Avtale om velferdsteknologi er inngått via OFA. Tidsperspektiv sees i sammenheng med årlige kostnader. Satsing på velferdsteknologi vil styrke de samlede helse- og omsorgstjenestene, inkludert Habiliteringstjenesten. Inngår i en felles satsing sammen med alle kommunene i Agder og der Agder i denne sammenhengen har plassert seg i toppen i Norge.	500		500		500		500	
300-9	Nytt legesenter	Kommunestyret vedtok juni 2022 at det skal bygges et nytt legesenter på/ved Frydenborgsenteret. Det er viktig at dette arbeidet kommer raskt i gang. Rekruttere og beholde leger i kommunehelsetjenesten er en utfordring for alle landets kommuner. Etablering av et nytt attraktivt legesenter med et solid fagmiljø blir svært viktig for å lykkes med dette, og her har vi ingen tid å miste. Kommunedirektøren vil i innledende fase utrede spørsmålet om hvordan dette konkret kan løses i eller i tilknytning til den eksisterende bygningsmassen på Frydenborgsenteret. Valg av løsning vil være helt avgjørende for kostnad. Kommunedirektøren legger inn 25 millioner som et anslag, men arbeidet i forstadiet vil avklare hva sannsynlig ramme vil være. Det settes av 1 mill i 2023 til planarbeidet.	1 000		25 000					

7.2 Vedlegg 2 Handlingsplan biler og utstyr Eiendom og tekniske tjenester 2023-26

Bil/maskintype	Utskiftningsår	Beløp	Totalt årlig
Gartnerbil (elektrisk)	2023	300 000	
VA - varebil (elektrisk)	2023	400 000	
Snøfres til Lundberg hjullaster (frontmontert)	2023	300 000	
Ny feiemaskin (elektrisk)	2023	1 500 000	
Sum 2023			2 500 000
Bil 4x4 WD verksmester (erstatte liten Suzuki)	2024	400 000	
Frontmontert fres til Valtra (Traktor)	2024	300 000	
VA- varebil (erstatte dagens Transporter)	2024	500 000	
Sum 2024			1 200 000
Oppgradering/nytt brøyteutstyr	2025	500 000	
Gravemaskin	2025	2 000 000	
Hjullaster	2025	2 500 000	
Sum 2025			5 000 000
Sum 2026			0

7.3 Vedlegg 3 Hovedplan Vann og Avløp 2023-26

Tilak	År	Investering uten mva.	Totalt pr år
Sanering Enghavgata	2023	1 800 000	
Sanering Rådhusgata (mellom Tangengt-Enghavgata)	2023	1 000 000	
Vannmengdemålere for registrering av vannforbruk	2023	320 000	
Hovedplan for vann og avløp, rullering eller ny	2023	0	
<i>Sum 2023</i>			<i>3 120 000</i>
Røysland krets - vann og avløp	2024	5 280 000	
Sanering Heiveien	2024	4 200 000	
Sanering Rogneveien	2024	2 800 000	
<i>Sum 2024</i>			<i>12 280 000</i>
Sanering av demning Garthetjenn	2025	7 000 000	
<i>Sum 2025</i>			<i>7 000 000</i>
Bossvik Renseanlegg - rehabilitering	2026	500 000	
Overbygg pumpestasjon Krantoppen	2026	200 000	
Sanering Viddefjellveien/Vardeveien	2026	2 700 000	
Sanering Moland	2026	5 000 000	
<i>Sum 2026</i>			<i>8 400 000</i>

7.4 Vedlegg 4 Handlingsplan oppgradering kommunale veier 2023-26

Tiltaksplan – oppgradering av kommunale veier

Med oppgradering av kommunale veier menes større tiltak som endrer veiens funksjon eller vedlikeholdsbehov. Funksjon er knyttet til sikkerhet for alle trafikanter og hvilke kjøretøy (aksellast, totalvekt, lengde mm) som kan bruke veien. Vedlikeholdsbehov er for eksempel at en grusvei krever en annen drifts strategi enn en asfaltert vei.

Tiltak som helt klart bare har en isolert effekt på trafikksikkerhet uten ellers å endre veiens funksjon, er angitt i vedlegg for trafikksikkerhetstiltak

Ved prioriteringen er det lagt vekt på belastning/trafikk tetthet/ Risikovurdering, veiens nåværende standard og vedlikeholdskostnader med eksisterende tilstand

Veinavn	Nåværende standard	Belastning/trafikk tetthet	Utbedringer bærelag	Antatt brutto kostnad	Årstall
Sandkleiva	Grus, minimal	Svært liten	Breddeutvidelse og nytt topplag		2023
Åmlandsveien fra kryss avkjørsel Åsvikveien og videre til Åmland	Grus/asfalt	5 husstander, Skognæring	Skiftes. Nytt toppdekke asfalt	4 000 000	2025
Sørbøveien	Grus/asfalt	8 husstander. Skognæring	Skiftes	800 000	2026
Skiveien/ Løkkeveien	Grus	10 husstander	Skiftes. Nytt toppdekke asfalt	400 000	2026
Ormdalsveien	Grus	Havn/rekreasjon	Forsterkning og asfaltering	800 000	2026
Auslandsveien	Grus	4 husstander. Skognæring	Delvis skiftes		
Øyaveien videreføring	Grus	9 husstander 60 hytter,	Skiftes. Nytt toppdekke asfalt	1 000 000	
Reasfaltering av boligområder og sentrum	Mindre asfalteringsjobber i boligområder, typisk utvidet asfaltering på arealer som ikke direkte er dekket gjennom VA-arbeider.				
Veiooppgraderinger ifm VA-arbeider.	Prioritering følger gjennomføringsplanen for vann- og avløpsprosjekter.				
Sundsbrua	Utvidelse for lengre kjøretøy (tømmertransport)				
Åkvågeveien	Trass i at denne veien nylig (ferdig 2015) er oppgradert, er det tegn som tyder på at enkelte punkter må forsterkes.				

7.5 Vedlegg 5 Handlingsplan standardheving kommunale bygg 2023-26

Bygg / Tjeneste	Sum		Prioritet	Bevilgning - investering* / år					Rest (Drift)
				2023	2024	2025	2026	ENØK (5) 2023	
SUM:	15 815 000	35 935 000		3 370 000	11 800 000	2 000 000	9 215 000	9 550 000	15 815 000
Prioritering 1 - "2023"	5 150 000	3 370 000							
Prioritering 2 - "2024"	4 665 000	11 800 000							
Prioritering 3 - "2025"	2 580 000	2 000 000							
Prioritering 4 - "2026"	3 420 000	9 215 000							
Prioritering 5 - ENØKs finansiering "2023"	0	9 550 000							
Fiendens forvaltning / 1210	1 500 000	1 300 000		1 300 000	0	0	0	0	1 500 000
Oppgradering av SD-anlegg (Datavakteserien til ny server) blir utført i år?	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Branssikkerhet iht brannkontrollrapporter (se vedlegg 5.1 for detaljer) rest?	1 500 000		1	0	0	0	0	0	1 500 000
Fiber i kommunale boliger		500 000	1	500 000	0	0	0	0	0
Diverse tiltak i fm Miljøfyrtårn og Klimabudsjett		500 000	1	500 000	0	0	0	0	0
Utskifting og oppgradering av låssystemer (fysisk og data)		300 000	1	300 000	0	0	0	0	0
Skoler / 2221	870 000	11 525 000		1 700 000	1 580 000	0	3 045 000	5 200 000	870 000
Risør barneskole									
Ny strømtillførsel	0	1 000 000	4	0	0	0	1 000 000	0	0
Søppelebod (Miljøtiltak/Kildesortering)	0	100 000	4	0	0	0	100 000	0	0
Montere vegger for lagring av El-sykler på Idrettsbygget	0	40 000	4	0	0	0	40 000	0	0
Blokk 3 kjeller - Bytte vinduer i kjeller ca 5 stk (Enøk)	0	60 000	4	0	0	0	60 000	0	0
SFO - Vask og maling	250 000		1	0	0	0	0	0	250 000
Blokk 2 9 vinduer 1 etg.		270 000	2	0	270 000	0	0	0	0
Høpe barneskole									
Sette opp vegg over skolekjøkkenet ca.8*2,4m + varme, ventilasjon etc.	0	100 000	4	0	0	0	100 000	0	0
Ventilasjonsanlegg - Gymsal + SD-anlegg	0	1 500 000	1	1 500 000	0	0	0	0	0
Vaskes og males - Gammel del	250 000		1	0	0	0	0	0	250 000
Oppgradering av dusjer og dusjvegger	0	250 000	2	0	250 000	0	0	0	0
Nytt beleg - Kontorbygg	90 000		2	0	0	0	0	0	90 000
Søppelebod (Miljøtiltak/Kildesortering)	0	150 000	4	0	0	0	150 000	0	0
Nye vinduer på kopierommet		200 000	2	0	200 000	0	0	0	0
Overgang gulv mellom "garasje" og gymsal må utbedres		100 000	2	0	100 000	0	0	0	0
Fikse lukkemekanisme/bytte vinduer i gymsal		200 000	2	0	200 000	0	0	0	0
Pusse og male mur i trapp ned til garderobes		100 000	2	0	100 000	0	0	0	0
Utbedre vegger og gulv i garderobes		300 000	2	0	300 000	0	0	0	0
Solceller 300m2/45kW		600 000	5	0	0	0	0	600 000	0
Frittstående utebod		100 000	2	0	100 000	0	0	0	0
Risør Ungdomsskole									
Nytt låssystem og magnetkortlaser	0	210 000	4	0	0	0	210 000	0	0
Åpne mellom blokkene (2 dører - ønske fra rehold)		200 000	1	200 000	0	0	0	0	0
Søppelebod (Miljøtiltak/Kildesortering)	0	150 000	4	0	0	0	150 000	0	0
Varmt vann til alle klasserom Blokk 6,7,8 og 9 (Korona tiltak)	0	60 000	2	0	60 000	0	0	0	0
Bytte El-tavle i Motorbygget	50 000		4	0	0	0	0	0	50 000
Bytte el-tavle i 1 etg. blokk 10	70 000		3	0	0	0	0	0	70 000
Solceller 600m2/60kW (Fjordkraftkalkulator)		1 200 000	4	0	0	0	1 200 000	0	0
Bytte utgangsdører i blokk 10	50 000		1	0	0	0	0	0	50 000

Bygg / Tjeneste	Sum	Prioritet	Bevilgning - Investering* / år					Rest (Drift)
			2023	2024	2025	2026	ENØK (5) 2023	
SUM:	15 815 000		3 370 000	11 800 000	2 000 000	9 215 000	9 550 000	15 815 000
Prioritering 1 - "2023"	5 150 000							
Prioritering 2 - "2024"	4 665 000							
Prioritering 3 - "2025"	2 580 000							
Prioritering 4 - "2026"	3 420 000							
Prioritering 5 - ENØK/Strømsparing "2023"	0							
9 550 000								
Søndeled skole								
Koble 2 dører til Bevator	35 000	4	0	0	0	35 000	0	0
Solceller 30kW 500m2	600 000	5	0	0	0	0	600 000	0
Ny varmpumpe 80kW jordvarme med 1600m brønner	4 000 000	5	0	0	0	0	4 000 000	0
SFO - vindskyver, råde ved vinduer i kjeller	15 000	1	0	0	0	0	0	15 000
SFO - belegg i hele bygget	70 000	3	0	0	0	0	0	70 000
Bom i gangveien pga terror	25 000	2	0	0	0	0	0	25 000
Barnelager /2211	250 000		0	0	0	0	0	250 000
Trolsua Barnehage								
Vaske og males (delvis utført, reserv. dugnad og sommervikarer)	200 000	1	0	0	0	0	0	200 000
Drenering av ueoneråder	30 000	4	0	0	0	0	0	30 000
Anandus barnehage	0							0
Fargeskrinet Barnehage	0							0
Utedo oppgradere gulvet	20 000	2	0	0	0	0	0	20 000
Utleie boliger - onsgsteiligheter / 2650	4 300 000		0	4 100 000	200 000	1 020 000	0	4 300 000
Orevelen 1/3								
Solavskjerming vektrom	0	4	0	0	0	50 000	0	0
Ombygging av kjøkkenet og flerbuksstrom	300 000	2	0	300 000	0	0	0	0
Sli sammen 4 rom til to rekker (dette er veldig prelinært tall)	1 200 000	2	0	1 200 000	0	0	0	0
Vaskes og males	600 000	1	0	0	0	0	0	600 000
Tyriveien 15, A-D								
Tyriveien 15, E-I								
Vask og maling	350 000	2	0	0	0	0	0	350 000
Sirfsvei 12, G-L								
Vaskes og males	350 000	2	0	0	0	0	0	350 000
Dueveien 12 A-D								
Oppgradering bad, kjøkken m.m.	900 000	4	0	0	0	0	0	900 000
Sandnes Ressurssenter								
Basebygg - Solavskjerming	0	4	0	0	0	50 000	0	0
Hus 1 og 2 - Vaskes og males	380 000	3	0	0	0	0	0	380 000
Hus 3 - Vaskes og males	270 000	2	0	0	0	0	0	270 000
Søppekur. Sette opp skur til søppeklunker	0	4	0	0	0	250 000	0	0
Hus 4 - Vaskes og males	200 000	3	0	0	0	0	0	200 000
Hus 4 - Ombygging/Utvidelse av en leilighet	2 600 000	2	0	2 600 000	0	0	0	0
Hus 5 - Vaskes og males	300 000	3	0	0	0	0	0	300 000
Gjerde 90 m	70 000	4	0	0	0	70 000	0	0
Sandnes R, Heinen								
Nytt kjøkken, toalett og oppussing i fellesarealer	0	4	0	0	0	400 000	0	0
Ombygging av hovedtavl	0	3	0	0	200 000	0	0	0
Oppussing av leiligheter	0	4	0	0	0	200 000	0	0
Rekkehus Sandnes 2 leil ves tre bygg								
Vaskes og males	250 000	1	0	0	0	0	0	250 000
Rekkehus Sandnes 2 leil østre bygg								
Vaskes og males	250 000	1	0	0	0	0	0	250 000

Bygg / Tjeneste	Sum	Prioritet	Bevilgning - investering* / år					Rest (Drift)
			2023	2024	2025	2026	ENØK (5) 2023	
SUM:	15 815 000		3 370 000	11 800 000	2 000 000	9 215 000	9 550 000	15 815 000
Prioritering 1 - "2023"	5 150 000							
Prioritering 2 - "2024"	4 665 000							
Prioritering 3 - "2025"	2 500 000							
Prioritering 4 - "2026"	3 420 000							
Prioritering 5 - ENØK/Strømsparing "2023"	0							
Vestlandssykkelet 53								
Ny kjøkkeninnredning - blir utført i 2022	0	2	0	0	0	0	0	0
Gamle Kranveien 2								
Ryggen 16B								
Bytte takpapp	100 000	2	0	0	0	0	0	100 000
Ryggen 18								
Vaskes og males	350 000	2	0	0	0	0	0	350 000
Institusjoner m/boliger / 2610	3 280 000		100 000	0	0	1 500 000	0	3 280 000
Frydenborgsentret								
Problemer med akustikken på stort møterom til hjemmesykepleien	40 000	4	0	0	0	0	0	40 000
Vaskes og males	1 500 000	2	0	0	0	0	0	1 500 000
Div utebystolper må skiftes	100 000	2	0	0	0	0	0	100 000
Avdeling 5 - 9. Montere gjerde	60 000	3	0	0	0	0	0	60 000
Sanering av kloakkum ved avd. 5	30 000	4	0	0	0	0	0	30 000
Utbedring medisinerom	100 000	1	100 000	0	0	0	0	0
Samføring av slåravskiller	50 000	4	0	0	0	0	0	50 000
Bytte taket på hele Fr. senteret	1 500 000	3	0	0	0	0	0	1 500 000
Risør alderssenter								
Sykelhusgata 9 (Søsterboligen). Vinduene, dør, grunnmur m.m. restaureres	0	4	0	0	0	1 500 000	0	0
Næringsbygg / 3253	2 145 000		150 000	1 050 000	200 000	450 000	0	2 145 000
Tjenstg.9 (NAV)								
Sikre at ingen kommer under bygget	250 000	1	0	0	0	0	0	250 000
Montere flere snøfangere	70 000	2	0	0	0	0	0	70 000
Solceller 200m2/30kW (Fjærrkraftkalkulator)		2	0	600 000	0	0	0	0
Elektriske dørpumper til tamleien	50 000	2	0	0	0	0	0	50 000
Rådhuset								
Oppussing Innvendig.	750 000	2	0	0	0	0	0	750 000
Oppgradering/repasjion av stoler og bord. - delvis utført	100 000	1	0	0	0	0	0	100 000
Demontere og sette isand utvendig hovedtrapp.	100 000	1	0	0	0	0	0	100 000
Ombygging av ventilasjonsanlegg i Storsalen	700 000	2	0	700 000	0	0	0	0
Restaurere vinduer 4-6 stk	70 000	2	0	0	0	0	0	70 000
Bytte vert. anlegget i 1 etg. og få inn på Datavaktmesteren	200 000	2	0	200 000	0	0	0	0
Linkenbygget								
Lyddemping (akustikkplater?) i kantine	0	4	0	0	0	50 000	0	0
Datavaktmesteren på ventilasjon og panelovner	150 000	1	150 000	0	0	0	0	0
Automatiske døråpner (4 dører)	0	3	0	0	200 000	0	0	0
Oppussing i 2 etg (ca. 250 m2), møbler må tas separat?	300 000	4	0	0	0	0	0	300 000
Underetasjen - rive en vegg og bygge ny	60 000	2	0	0	0	0	0	60 000
Underetasjen - Ny HC klosett, flytte vaskemaskin o.l.	20 000	2	0	0	0	0	0	20 000
Underetasjen - Ny HC rampe, døråpner	150 000	2	0	150 000	0	0	0	0
Underetasjen - akustikkplater	20 000	2	0	0	0	0	0	20 000
Underetasjen - ombygging av det lille kjøkkenhjørnet	50 000	2	0	0	0	0	0	50 000
Bytte 20 gamle panelovner	30 000	2	0	0	0	0	0	30 000
Kragstgt. 40B (Helse)								
Bytte gammelt ventilasjonsanlegg å få det inn på datavaktmesteren	0	4	0	0	0	400 000	0	0
Montere solavskjerming i 2 etg. På helsestasjonen	75 000	4	0	0	0	0	0	75 000

Bygg / Tjeneste	Sum		Prioritet	Bevilgning - investering* / år					Rest (Drift)
	Vedlikehold (Drift)	Oppgradering (Investering)		2023	2024	2025	2026	ENØK (5) 2023	
SUM:	15 815 000	35 935 000		3 370 000	11 800 000	2 000 000	9 215 000	9 550 000	15 815 000
Prioritering 1 - "2023"	5 150 000	3 370 000							
Prioritering 2 - "2024"	4 665 000	11 800 000							
Prioritering 3 - "2025"	2 580 000	2 000 000							
Prioritering 4 - "2026"	3 420 000	9 215 000							
Prioritering 5 - ENØK/strømsparing "2023"	0	9 550 000							
Lindgrov läven									
Vaskes og males	200 000		4	0	0	0	0	0	200 000
Idrettsbygg / 3810, 3811	1 795 000	4 720 000		50 000	120 000	0	200 000	4 350 000	1 795 000
Idrettsbygget									
Vinduer males	50 000		1	0	0	0	0	0	50 000
Bytte styring til sentralvarmeanlegg	25 000		4	0	0	0	0	0	25 000
Fjerne blindsoner (tør)	50 000		4	0	0	0	0	0	50 000
Vaskes og males	400 000		4	0	0	0	0	0	400 000
Bytte elektrokjelen	140 000		4	0	0	0	0	0	140 000
Bytte varmtvannstank	150 000		4	0	0	0	0	0	150 000
Bytte sand i sandfilterne med sand eller glass	160 000		4	0	0	0	0	0	160 000
Montere varmeveksler for vann inn i ventilasjonen	20 000		4	0	0	0	0	0	20 000
Skillevægger i dusjene - delvis utført	0	100 000	4	0	0	0	100 000	0	0
Bytte avløpsrør som går i veggene	30 000		4	0	0	0	0	0	30 000
Bytte himmling	170 000		4	0	0	0	0	0	170 000
Risørhallen									
Vaskes og males	600 000		1	0	0	0	0	0	600 000
Skillevægger i dusjene	0	100 000	4	0	0	0	100 000	0	0
Nye rømningsdører (enøkdiftak)	0	120 000	2	0	120 000	0	0	0	0
Bytte belegg på stykerommet		50 000	1	50 000	0	0	0	0	0
Jordvarme 70kW (?)		3 000 000	5	0	0	0	0	3 000 000	0
Solceller på taket 500m2/75kW		1 000 000	5	0	0	0	0	1 000 000	0
Nytt lys i gym salen (LED)		350 000	5	0	0	0	0	350 000	0
Kulturbygg / 3860	1 075 000	6 050 000		0	1 450 000	1 600 000	3 000 000	0	1 075 000
Risørhuset									
Lyd i foajee - fikk separat bevilgning?	150 000		2	0	0	0	0	0	150 000
Sette ekstra varmebatteri i ventilasjon til kino salen	100 000		1	0	0	0	0	0	100 000
Skolegt.1 (Skansen)									
Sjette/bytte takstein, renner og nedløp blir utført i 2022?	175 000		1	0	0	0	0	0	175 000
Vaske og male hele byggingen utvendig + bytte råde	350 000		1	0	0	0	0	0	350 000
Prestegt.15 (Risør kunstpark)									
Flytte bomberomdørene	60 000		4	0	0	0	0	0	60 000
Nytt kjøkken (Må presiseres etter prosjektering og tilbud)		450 000	2	0	450 000	0	0	0	0
Solceller på taket 150m2/20kW (Fjordkraftkalkulator)		400 000	3	0	0	400 000	0	0	0
Varmerpumper med varmebrønner (50'kr/-kW x 40kW - uten etterisol.)		2 000 000	4	0	0	0	2 000 000	0	0
Nytt vannbårenvarme i bygget (alt gammelt demonteres, nytt inst.)		1 000 000	4	0	0	0	1 000 000	0	0
Balansert ventilasjon må vurderes for å tilfredstille dagens krav		1 200 000	3	0	0	1 200 000	0	0	0
Etterisolering og nye vinduer		1 000 000	2	0	1 000 000	0	0	0	0
Brantåmet									
Bytte eller renovere vinduene 12 stk.	240 000		2	0	0	0	0	0	240 000

Bygg / Tjeneste	Sum		Prioritet	Bevilgning - investering* / år					Rest (Drift)
				2023	2024	2025	2026	ENØK (5) 2023	
SDM:				3 370 000	11 800 000	2 000 000	9 215 000	9 550 000	15 815 000
Prioritering 1 - "2023"	15 815 000	35 935 000							
Prioritering 2 - "2024"	5 150 000	3 370 000							
Prioritering 3 - "2025"	4 665 000	11 800 000							
Prioritering 4 - "2026"	2 580 000	2 000 000							
Prioritering 5 - ENØKs finansiering "2023"	3 420 000	9 215 000							
Administrasjonsbygg / 1300	600 000	2 970 000		70 000	2 900 000	0	0	0	600 000
Kommunehuset									
Solskjerming på Skaddene	20 000		4	0	0	0	0	0	20 000
Reparere takrenner og nedløp	60 000		1	0	0	0	0	0	60 000
Lyddemping i korridoren 2 eeg og Kastelet		150 000	2	0	150 000	0	0	0	0
Montere SD anlegg for varmen i bygget, regulering, kjøling (Miljøfyrtårn)	0	1 500 000	2	0	1 500 000	0	0	0	0
Garderobe i møterom i starten av gangen hos IKT - ughår?		120 000	2	0	120 000	0	0	0	0
Søppekskur		150 000	2	0	150 000	0	0	0	0
Solceller 250m2/ 30kW (Fjorokraftkalkulator)		600 000	2	0	600 000	0	0	0	0
Carport		350 000	2	0	350 000	0	0	0	0
Kirkegt.1									
Bytte vinduer	500 000		4	0	0	0	0	0	500 000
Isolere på loftet og bytte lofsluke	20 000		4	0	0	0	0	0	20 000
Solavskjermning		70 000	1	70 000	0	0	0	0	0
Elektriske dørpumper		30 000	2	0	30 000	0	0	0	0

7.6 Vedlegg 6 Handlingsplan for friluftsområder 2023-26

Område	Tiltak	Kostnad	Årstall	Sum	Merknad
Stangholmen	Småbåtbrykke ved stakebua	100 000	2023		Søker tilskudd 100%
Randvik	Breddeutvidelse av sti mot Randvik vest	250 000	2023		Søker tilskudd 100%
Randvik	Oppmuring/støtte plenareal Randvik vest	200 000	2023		Søker tilskudd 100%
Randvik	Rydde sti til steinbrygge	200 000	2023		Søker tilskudd 100%
Randvik	Informasjon - nytt skilt/kart over stier	20 000	2023		Søker tilskudd 100%
Randvik	Merking av rundløype på Randviktangen	50 000	2023		
Risøya	Oppgradering HC-toalett Lille Danmark	350 000	2023		Søker tilskudd 100%
Risøya	Padlehuuk	300 000	2023		Søker tilskudd 100%
Karolina	Nytt toalett med liten bod	600 000	2023		
Hele kommunen	Friluftslivets ferdselsårer	400 000	2023		Søker tilskudd 75%
Sum tiltak 2023		2 470 000		2 470 000	
Risøya	Etablere et robust anløpspunkt for ferje og passasjerbåter ved Motorbåtforening	150 000	2024		
Linpon	Oppgradering av nedslitt brygge	150 000	2024		
Fiekreppa	Utbedring av/ny ilandstigningsbrygge	50 000	2024		
Stangholmen	Universelt utformet gangsti fra molo til stakebua	750 000	2024		
Stangholmen	Møblering med benker, bord etc	50 000	2024		
Stangholmen	Skilting, informasjon (ihht reg.plan)	20 000	2024		
Div skjæra	Rydde vegetasjon	50 000	2024		
Sum tiltak 2024		1 220 000		1 220 000	
Urheia	Hundepark	150 000	2025		
Randvik	Restaurere gammel steinbrygge	600 000	2025		
Mindalen	Førnye badebrygge	450 000	2025		
Div skjæra	Rydde vegetasjon	50 000	2025		
Sum tiltak 2024		1 250 000		1 250 000	
Karolina	Opparbeide oppholdsareal for UU ved badeplass	300 000	2026		
Saltbuholmen	Brygge for ilandstigning og renovasjon	200 000	2026		
Stangholmen	Badestrand og molo ved småbåthavn	4 000 000	2026		
Sum tiltak 2025		4 500 000		4 500 000	

Kommunedirektøren søker tilskudd til støtte i alle prosjekter, og vil vurdere de enkelte tiltak ut fra egenfinansieringsgrad løpende

7.7 Vedlegg 7 Handlingsplan for kaier og havn 2023-26

Tiltak	År	Beløp inkl. mva	Totalt
Strandgata brygge etappe 2 og 3, kortsiktig tiltak	2023	300 000	
Sum tiltak 2023			300 000
Solsiden - Pir 3	2024	1 200 000	
Sum tiltak 2024			1 200 000
Steinvika - Pir 2	2025	1 200 000	
Sum tiltak 2025			1 200 000
Steinvika - Pir 3	2025	1 200 000	
Sum tiltak 2025			1 200 000

7.8 Vedlegg 8 Handlingsplan for nærmiljø- og trafikksikkerhetstiltak 2023-26

Sted/lokalitet	Tiltak	Gjennomføre år	Investeringskost
Nærmiljø			
Ballbingen på Vomma (Søndeled)	Oppgradering/ utskifting/ drenering	2023	300 000
Sandvolleyball / Sandhåndballbane	Kjempesteinsmyra	2023	500 000
Lekeplass Måkeveien	Oppgradering lekeplass - gjerde	2023	100 000
Sum tiltak 2023			800 000
Trafikksikkerhet			